

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

Kultura, Hizkuntza, Laborantza, Turismoa

IPARRALDEA GARAPEN BIDEAN

Josu Landa:

“Euska gintzan egiak edo egi parte batzuk kontatzen has gintezke”

AEKren ESKUTIK

datozenak [bertso - ekimena]

maiatzak 31, ostirala

22.00etan

Zaldibiko antzoki aretoan

[**Zaldibia**]

3 euro

[AEK-ko euskaltegietan eta bertan]

kontzertuak

aeKantuz

maiatzak 25, larunbata

22.00etan

Usurbilgo frontoian

[**Usurbil**]

9 euro [aldeaz aurretik] bertan 11 euro

ondo esan beharko [antzezlanak]

maiatzaren 25ean, 20.00etan

Zineman [Araian]

maiatzaren 29an, 20.00etan

Kalderapeko Kulturgunean
[**Bilbo**]

ARGIA

laguntzaile:

scanning

Argazkia: Alberto Elosegi
Diseinua: antza S.A.L.

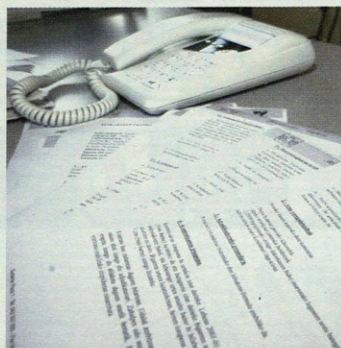
INIGO AZKONA

■ German Kortabarria:
"Ibarretzek zenbait gai eliteekin
kudeatzen du" 9

ALBERTO ELOSEGI

■ MCC-k fakturazioa eta
irabaziak bikoiztu nahi ditu 12

ALBERTO ELOSEGI

■ Euskalkien
erabilera
administrazioan 16

ALBERTO ELOSEGI

■ Otoitz doinuak
gregoriano 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: German Kortabarria.	
Joseba Arruti	9

EKONOMIA

MCC-k fakturazioa eta irabaziak bikoiztu nahi ditu.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Euskalkien erabilera administrazioan.	
Axun Aierbe	16

GIZARTEA

Argiak eta itzalak Ipar Euskal Herriko antolakuntzaren bidean.	
Mikel Asurmendi	18
Euskal Eskola Publikoaren hamaikagarrena	
Agurainen.	26
Elkarrizketa: Josu Landa.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	31

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Otoitz doinuak gregoriano.	
Jon Gurrutxaga	40
Orain dela 30 urte	
Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Ricardo Ortega	8
Kultura: Xabier Portugal	37
Azkena: Jon Alonso	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

TRIGONOMETRIAZ

eta

TEOLOGIAZ

 Aaclet +
Aacletko

Planeta hau
BOROBILA egin
NUEN,

baina JENDEA
KARRATUA

ATERA

zitzaidan GERO;
eta PENTAGONOAK
DU ORO AGINTZEN.

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
 Zuzendaria: Pello Zubiria.
 Zuzendari orde: Xabier Letona.
 Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
 Produktzioa: Berdaitz Goia.
 Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
 Sustapena: Kike Amonarriz.
 Argitalpenak: Bego Zuza.
 Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
 Bezeroen harrera: Olatz Korta.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
 Administrazioa: Marijo Aiortza, Mari Karmen Loarte.
 Argazkiak: Alberto Elosegui.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruña. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herrian	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Hacheld, Alemaniako "Neues Deutschland" egunkarian

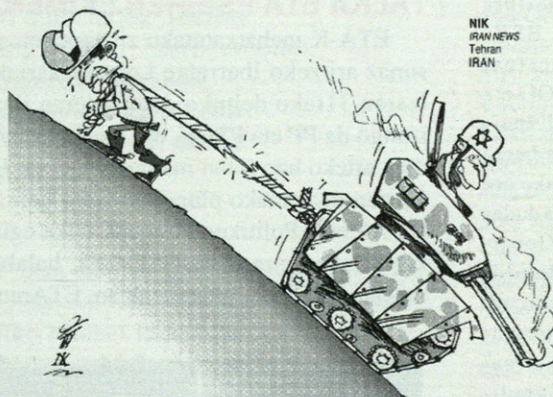
HACHFELD
 NEUES DEUTSCHLAND
 Berlin
 GERMANY

CARTOONISTS & WRITERS SYNDICATE: http://www.cwta.com

■ Kowsar, Iraneko "The Iran News" egunkarian

NIK
 IRAN NEWS
 Tehran
 IRAN

CARTOONISTS & WRITERS SYNDICATE: http://www.cwta.com

Hiruko Txikian

HALAKOA

Eta bestelakoa. Batera. Batasuna errekaratzeko plan estrategikoan, Trias katalana, CiUk Madrilen daukan ordezkariaren eta Venezuelan dauden euskal errefuxiatuen aurkako erasoan Chavez bertako agintariaren jardunak gertu samarretik jarraituta, niri zera bururatzen zait. Gure gaztaroko futbol entrenatzaile oso mugatu bati jokalariren batek bere jokoan galduta edo zerbait galdetzen bazion, bere gustuko esaldi batez erantzungo zizun ozenki taldeko edozeinentzat baliagarri izango zelakoan: zuek, neskamearena, esko-batu ala txortan egin. Baina biak

batera inoiz ez. Eta Triasek egin dituen adierazpenak entzun, irakurri eta ondoren bere bozka ikusita, partida horretako lehen zatia batekin eta bigarrena aurkariarekin jolastu nahi izaten duenaren antza hartzen diot nik. Emaizta kaskarra, berdinketa, Galdu inoiz ez. Chavezen espantuekin, berdintsu. Astebate aski izan da Aznarri men egiten ezagutzeko. Puta eta Ramoneta. Puto eta Bautista. Penaltia egin eta jaurti. Partida berean zure aldagelan eta aurkarienean. Eta arbitroa, erosita. Hau kuxidadea!

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

BI GREBA DEIALDI

Espainiako Gobernuaren prestazio sozialen erreformaren aurkako bi greba deialdi egin dira Hego Euskal Herrian. Prestazio sozialen erreformak lan-gabezia eta lanetik kale-ratzeko zorian dauden milaka pertsona eragingo die batez ere. Bi deialdiak ekainean izango dira: bata ekainaren 19an, Euskal Herriko sindikatu abertzaleen gehiengoak deituta (ELA, LAB, ESK, EILAS...); eta bestea, ekainaren 20an, CCOO eta UGT sindikatuek Espainiako Estaturako eta beraz Hego Euskal Herrirako ere deituta. Langabe eta kale-ratuei erasoko dien Gobernuaren aurka, bi deialdi egitea ulertuko ez duenik izango da. Sindikalismoaren azken urteetako erreallitatea halakoa da: sindikatu espainiar eta sindikatu abertzaleen arteko bereizketa erabatekoa da. Espainiako sindikalismoak, Espainiako Gobernuak bezalaxe, ez du errespetatzen Euskal Herriko sindikatu abertzaleek negoziazio kolektiboren, Lanbide Heziketaren, INEMen, Gizarte Segurantzaren eta abarren eremurako aldarrikatzen duten lan harremanen esparrua. Gauzak horrela, sindikalismo abertzaleak bere berezitasun eta parametro propioetatik abiatuta egin du deialdia. Nahiz eta eztabaidagarria izan, euren erabakia guztiz legitimoa da.

◆ DANIEL UDALAITZ

ALDERDIEN LEGEAK AURRERA JARRAITZEN DU

DATORREN ekainaren 4an onartuko da Alderdi Politikoen Legea Kongresuan horretarako egingo den ezohiko bilkuran. Ikusi behar da alderdiek aurkeztutako 191 enmendakinek nola eragiten duten edukian, baina orain arte legeak eraman duen bidearekin, bizkarrezurra bere horretan mantenduko duela dirudi. Legearen hurrengo parada Senatuan da eta han ekainaren 25ean onartuko da. Uztailaren lehenbiziko egunetatik aurrera, beraz, zabalik izango da Batasuna legez kanpo uzteko aukera. Ikusi behar zeinek hartzen duen ekimena: filkaltzak edo Aznarren gobernuak.

IBARRETXEREN BILERA, IDEIEN TALKA ETA PSE-REN EKIMENAK

ETA-K mehatxatutako zinegotzien segurtasunaz aritzeko Ibarretxe Lehendakariak maiatzaren 31rako deituko duen bilera ikusi ahal izango da PP eta PSOE, eta Jaurilaritzako alderdien arteko harreman mailaren egoera. Eudelen agirian onartutako pluralismoaren kontzeptuak eta Alderdi Politikoen Legeak talka egin dezaketen lehen gunea da. PSE-EEK, halaber, ekimentsu dabilela erakutsi nahian, ETArekin aurka-

JOSEBA OLALDE

■ Ajuria Enean otsailean egin zen bilera-
ren segidakoa da ostiralean egingo dena.

ko kultur mahai bat eratzea proposatuko du. Kultura, hezkuntza eta komunikabideetako eragileak bildu nahi ditu desberdintasunarekiko begirunea, pluraltasuna, elkarbizitza eta elkartasunaren baloreak nola zabaldu hausnartzeko.

ELKARRIREN KONFERENTZIA PP, PSOE ETA BATASUNA

ELKARRIREN Konferentzia irailera arte atzeratuko dela dirudi, ofizialki oraindik hori guztiz baietsi ez bada ere. Edozein eratan, Jonan Fernandez koordinatzaileak jakinarazi du ez litzatekeela urritik haratago joango. Elkarri pozik azaldu da PSOEren partehartze mailarekin eta alderdien foroak bere lana guztiz bukatu ondoren PPK agian beste jarrera bat erakutsiko duen esperantza ez du galdu. PP da Konferen-

B A H E A

• Josu Urrutikoetxea Batasuneko parlamentariak 'Gara'n: "Zoritxarrez, ezker abertzalean ematen diren banaketa hauek ez dira lehenbizikoak, eta beti dira mingarriak. Beti une garrantzitsuen aurrean eman dira gertakizunok, horregatik da larriagoa banatzen diren sektore horien erantzukizuna. Marko hau mantentzen laguntzeko eta Euskal Herriaren sufrimendua luzatzeko modu bat da".

• Diego Lopez Garrido PSOEtik Alderdi Politikoen Legeaz arduratu den diputatuak

BERTAKO ERRITMOA

Ekainaren 20rako beharrean, Hego Euskal Herrian ekainaren 19rako deitu dute langabeziaren erreformaren aurkako greba ELAk eta LABek. CCOOek eta UGTk ez dute batere gustora hartu deialdi hori; sindikatu abertzaleek, euskal lan esparruaren defentsan hartutako erabakia dela azpimarratzen dute. Ikusi beharko da ELAk eta LABek zein eratako dinamika bultzatzen duten ekainaren 19raino, eta aurrera begira horrek zer eragin duen gaur egun -zenbaki honetan ELAko German Kortabarriak aitortzen duen legez- nahiko kaskartuta dituzten harremanetan. Alderdi abertzale guztiak, bestalde, ulerkor agertu dira sindikatu abertzaleen deialdi aurreratuarekin.

tzian parte hartu ez duen alderdi bakarra, nahiz eta informazioa eskuratzeari dagokionez agian inoiz baino jarrera zabalagoa erakutsi duen, beste askotan bere ezaugarri nagusia ateak guztiz ixtea izan denean. Batasunak konferentziarekiko agertu duen bilakaerarekin ere pozik dira alderdien dinamizatzailerik giza aritu direnak.

BOZKA ABERTZALEA AHUL DEZAKE BOZKA BALIAGARRIAK

LEHENDAKARITZAKO hauteskundeetan Fronte Nazionalak izandako hazkundearen ondorioz Frantziako politikagintzan izandako polarizazioak, oraingoan bereziki banatua agerituen bozka abertzaleen aurka egingo duen susmoa dago, batez ere PSren aldera egin dezakeen boto baliagarriagatik. Laugarren barrutia -bar-

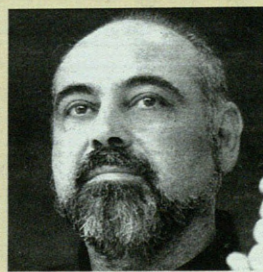
nealdea- izan daiteke gertakari honen adibide nabarmenetakoa. Hemen, azken hauteskundeetan RPRko Michel Intxauspe izan da garaile, eta orain, hau erretiratu ondoren, PSko Frantxua Maitiak izan dezake diputatu ateratzeko aukera. Biarnoko Louis Althape izango da eskuineko bere aurkaria.

AB-KO MATALAZ-EN EKIMENA

ABERTZALEEN Batasuneko Matalaz barne iritzi taldeak azken ahalegina egin nahi du Legebiltzarrerako hauteskundeetan abertzaleak modu bateratuan aurkez daitezen, eta horretarako bilkura bat proposatu du ekainaren 11rako Uztaritzen. Bilera horretatik, halaber, ezker abertzalea berrantolatzeke eztabaida bultzatuko lukeen forum bat sortzea proposatzen du.

‘Egunkaria’ⁿ Batasuneko botoemaileei buruz: “Hautesleek beste aukera abertzale batzuk hauta ditzakete: alderdi abertzale nagusiak ez ezik, hor daude indarkeriaren aitzakian Batasunetik bereizi diren alderdiak ere”.

• Jonan Fernandez, Elkarriko koordinatzailea: “Mugimendu sozialak alderdiak bezain mugatuak gaude, baina gure abantaila ere badugu: ez gaude boterea kudeatzeak edo hauteskundeetara aurkeztu beharrak dakarten epe motzerako baldintza horregatik mugatuak”.

■ J. Antonio Pastor.

IZPIAK

Jose Antonio Pastor Ortue-llako alkatea da Bizkaiko PSE-EEko idazkari nagusi berria, ordezkarien botuen %76rekin. Lau legegaldi egin ditu Ortue-llako udaletxean, lehena zinegotzi gisa eta hiru alkate gisa. Nicolas Redondo Terreros PSE-EEko idazkari orokor ohia- ren zaleek ez bide dute bere alde bozkatu.

Jose Inazio Royo bilbotarra izan da kalera atera den -iragan asteartean- azken intsumiso preso. Espainiako gobernuak intsumisio eta desertzio delituak iazko abenduan zigorgabetzea erabaki ondoren atera da kalera Royo Basauriko espetxetik.

Arnaldo Otegi Batasunako buruzagiaren ustez, Batasunaren ilegalizazioak gazte askok ETArantz jotzea ekar dezake. Jakinarazi duenez, Espainiako Barne Ministerioak badaki urte eta erdian 300 gazte beren etxeak utzi eta mendira jo dutela ETAn sartzeko.

■ Arnaldo Otegi.

Herri kontsulta, hurrengo pausoa?

Orain dela gutxi Bake Konferentziari azkene-ko txanpa eman nahirik *Bakea-Elkarrizketa-Berdintasuna*. Akordio zabal bat bakearen alde lelopean Elkarrizketa deitutako manifestazioa egin da, bertan PP ezik, beste partidu politiko guztiak ordezkatuta zeudela. Egun batzuk lehenago Eudelek "Demokrazia eta Askatasuna defendatzeko eta euskal gizartearen aniztasuna errespetatzeko" mozioa onartu zuen, Batasunarena ezik, beste partidu politiko guztien babesaz. Bitartean, Alderdi Politikoen Legea aldatzeko (edo Batasuna ilegalizatzeko Lege Proiektua), PP eta PSOEren bultzadaz aurre-
ra doa.

Honen aurrean Eusko Legebiltzarra, EAJ, EA, EB-IU eta Batasunaren botoekin, inkesten arabera euskal gizartearen gehiengoarekin bat eginez, ilegalizazioaren aurka azaldu da. Egia esan, gauzak ez doaz oso ongi, gizarte zibila, jende arrunta, egoera blokeatu eta krispazioz bete honetaz nazkatuta eta etsitzen hasia dago. M-13ko hauteskunde-
deen urteburu honetan itxaropenarako arrazoi gehiegirik ez dago. ETak berean segitzen du, kale borrokakoek bezelaxe. Mehatxatuen egoera jasan ezina da. Presoen dispertsioarekin inor gutxi akordatzan bada ere, ahaztu beharko ez genukeen gaia da, bere horretan segitzen baitu. PSEren kongresuaren ondoren ez da aldaketa handirik atzematen.

GIZARTE gaiei begiratzan badiegu ikusten dugu nola lan siniestralitatearen aurrean edo/eta langabetuei prestatzen ari zaizkien erasoari erantzuterakoan euskal sindikatuak nor bere bidetik doan. Hamaika aldiz esanda dago: elkarrizketa behar da. Baina batzuetan ematen du batzuei behintzat ahaztu egiten zaie la elkarrizketarako beharrezkoa dela bestea onartzea, diferentziak, besteak errespetatzen diren bitartean, zilegiak direla onartzea. Honelako gauza elementaletatik hasiz gero gauzek hobera egin lezakete. Beraz, agian, egoera nahasi honetan, gatazkaren konponbidean aurrera egin ahal izateko, baliteke horrelako printzipio minimo horien inguruan gehiengo nagusi bat biltzea, beti ere gogoan izanik gure artean proiektu politiko, nazio senti-

men edo ideologia ezberdinak izatea normala eta beharrezkoa dela, eta ez lukeela indarkeriarako arrazoiak izan behar. Gure ikuspegitik, biolentziarik gabeko eszenatoki bat, non denek bere proiektuak bakarrik bide politiko eta demokratikoen bidez defendatzera konprometitzen diren eta proiektu guztien zilegitasuna onartzen den, urrundu egingo da Batasuna ilegalizatzeko prozesua gelditzen ez bada. Euskal gizartearen borondatea errespetatzeko printzipioa oraindik denek ez onartzea gutxi bazen, normalizaziorako mehatxu berri hau gainean dugu. Epe laburrera okerragora jo dezakeen blokeozko egoera honen aurrean,

agian eman beharreko hurrengo pausoa "kontsultarena" dugu, hiritargoaren erantzunaren zenbaterainokoa den, *impasse* egoera hausteko erabakiorra gerta bailiteke.

RUBEN PLAZA

Ricardo Ortega
Ezker Batuko Gipuzkoako
Presidentziako kidea

"Guk, Ezker Batuak, printzipioz eta historikoki, begi onez ikusi izan ditugu herri kontsultak. Argi dugu komunikazio ezak edo ekimen baztertzaille orok ez gaituztela inora eramango"

egitasmo politiko baten alde, nazio arazoaren konponbide demokratikoa eta, aldi berean, elkartasunaren eta justizia sozialaren betebeharrak kontuan hartuz. Gure ustez, independentzia estatuzaleak zein konstituzionalismo monolitikoak ez dute bermatzen aniztasuna. Maila ezberdineko hiritarrak leharzketek holako planteamenduek. Guk aldarrikatzen dugun ereduak Atxikimendu Libreko Federalismoa da, hau da autodeterminazio eskubidearen defentsa eta onarpenetik eraikitzen den elkarbizitza markoa, gure autogobernurako nahiak eta gizarte garapenaren eta elkartasunaren beharrak egokien uztartzen dituen, kohe-

Autodeterminaziorako eta burujabetasunerako prozesua sozializatzeaz eta bitartekoen inguruko gaiaz, konfrontazio demokratikoaren aldeko agiria atera berri du ELAk. German Kortabarria ELAko komunikazio arduradunarekin aritu gara proposamenaz.

“IBARRETXEK ZENBAIT GAI ELITEEKIN KUDEATZEN DU”

Zuen dokumentuak oihartzuna izan du euskal politikaren eremuan. Zergatik aukeratu du momentu hau ELAk proposamen berri bat plazaratzeko?

Gure asmoa ez zen proposamen hau une honetan kaleratzea, nahiz eta jakin sindikatu barruan hedapen zabala zuenez ezagutzera ematea normala zela. Fase honetan, gure asmoa, batez ere, barruko eztabaida eta hausnarketa sendotzea zen, proposamen honetan dauden ardatzek sindikatuaren hurrengo urteetako lanaren norabidea adierazi behar dutela uste dugulako. Horrek sindikatuko egitura guztiek ideia hauek bereganatzea eskatzen du. Hala, hainbat eztabaida izan ditugu Nazio Batzordean, kanpoko adituekin ere bildu gara eta hortik atera da zirriborro bat baino gehiago izan bai baina oraindik dokumentu amaitua eta borobildua ez den hau.

■ **Dokumentua lantzerakoan zein egoeratan aurkitzen zen ELA Euskal Herriko gatazkaren aurrean?**

Lizarra-Garaziren bidean, 1994-1995 urteetatik hasita, ELAk oso argi izan du bideak zabaltu eta elkarlana bultzatu behar zuela. Akordio horren ostean blokeo egoera bat iritsi da, eta horretan gaude. Horren aurrean ezer ez egiteko aukera genuen, blokeo horren errudun ez garen

■ **“Prozesu hau gizartearena da, eta hori ez da lortuko ez bide armatuetatik ezta planteamendu instituzional hutsetik ere”.**

neurrian. Garai hobeen zain geratzerik bageneukan, eguneroko lan sindikalari ekinez. Guk uko egin nahi izan diogu aukera horri, uste dugulako une honetan ELAri, nazio eraikuntzan konprometitutako erakunde bezala, badagokiola bere ekarpena egitea, jakinda blokeo hori

bizi duen gatazka konpontzeko eta herri honen aspirazioei erantzuteko ez du balio. Ideia hauetan sakontzea eta gure jendeak hau argi izatea garrantzitsua dela uste dugu. Azterketa horrek, noski, ondorio sakonak ditu aukera estrategikoei dagokienez. Hortik abiatu gara dokumentu honetan. Blokeo

eta dinamika berri bati ekiten.

■ **Gernikan 1997an eza-gutzera emandako ardatzetan oinarritutako urrats berri bat da, beraz.**

Dokumentu honetan agertzen diren ideietako asko Gernikako ardatzetan daude. Estatutua birsortzeko edo birreraikitzeo aukera arrisku bezala ikusten dugu. Ez horretarako benetako aukerarik dagoenik pentsatzen dugulako, argi baitago Estatua birkonkista fasean dagoela eta fronte guztietan horretan ari dela. Estatutua erregeratatzeko aukera ez da benetako aukera bat, nahiz eta aliantzaren batzuei bidea irekitzeko balio dezakeen. Hala ere, herri honek

INICO AZKONA

□ **“Lan hitzarmenetan LAB gehiago ikusten dugu UGT eta CCOOekin batera ELAren aurka, patronalaren aurka baino”**

dagoen bitartean ez dela proposamen hau behar adina garatzeko baldintzarik ematen. Hala ere, garrantzitsua iruditzen zitzagun gure proposamena plazaratzea

batzuen proposamenekin batera denon artean adostu behar den proposamenaren osagai izango dena baizik. Indar metaketa eta adostasuna behar dira aurrera egite-

INIGO AZKONA

■ “Susmo txarra dugu Jaurilaritzatik aipatu duten kontsultari dagokionez”.

ko, ez bakarrik deklarazio handietan edo azken helburuetan, baizik eta metodologia, prozedurak eta egunetik egunera egin beharreko urratsei dagokienez.

■ Zein bide egingo du orain dokumentuak?

Datozen asteotan bi mila lagunetik gorako bilerak egingo ditugu, dokumentuari azken ikutuak emateko. Ondoren, beste eragileekin hitz egingo dugu hone-taz, nahiz eta egoerak urrats handirik emateko aukerarik ematen ez duela bada-kigun.

■ LABek ondo hartu du oinarrizko dokumentu hau. ELA-LAB ardatza berriz abian jartzeko aukerarik ikus-ten al duzu?

LABek ondo hartu du, oso ondo, baina ez dakigu ondo hartze horrek zen-bateraino esan nahi duen dokumentuaren eduki osoa bereganatzen dutenik. Gar-biako esateko, bitartekoen gaia funtsez-koa dela uste dugu. Prozesu honi buruzko elkarlanerako proposamen bat egin nahi baldin bada bitartekoen gaia alde batera utzita, guk uste dugu ez goazela inora. Pozten gara LABek dokumentua ondo hartu izanaz, baina bere jarreraren ez da azaltzen bitartekoen balorazioa eta gai horren inguruko adostasunik gabe ezi-nezkoa da elkarrekin bidea egitea. Bes-talde, egia esateko, LABekin harremanak oso gaizki daude memento honetan. Maila politikoan ezberdintasun handiak ditugu eta gainera prozesu baten porrote-tik gatoz. Halaber, porrot horretatik ate-

□ “Elkarlanerako pro-
posamen bat egin nahi
baldin bada bitartekoen
gaia alde batera utzita,
ez goaz inora”

ratzen ditugun ondorioak nahiko gogo-rrak dira. Berrito elkarlanean hastekotan hainbat gauza zehaztu eta adostu behar dira, arrisku berak dituen prozesu batean sartzeko prest ez gaudelako. Bitartekoen gaia garrantzitsua da eta baita mugimen-du sindikalak prozesuaren barruan izan behar duen autonomiarena ere, guretzat autonomia osoa izan behar duelako. Gai-nera, iazko lan hitzarmenen negoziazio-tik LABekiko harremanak erabat honda-tu dira eta egunetik egunera txarrera doaz, hobetu beharrean. Gu saiatuko gara ahal den arloetan, heziketa iraunkorraren

□ “LABekin harrema-
nak oso gaizki daude
memento honetan. Maila
politikoan ezberdintasun
handiak ditugu eta gai-
nera prozesu baten
porrotetik gatoz”

gaian adibidez, bidea elkarrekin egiten, borondatea badaukagulako, baina horiek salbuespenak dira gatazka egoera baten barruan. Lan hitzarmen prozesuan LAB gehiago ikusten dugu UGT eta CCOOre-kin batera ELAren aurka, patronalaren aurka baino. Helburua ELA menderatzea dela ematen du eta hori elkarlanarekin uztartzea oso zaila da.

■ Prozesu berri bati ekiteko gakoa bitartekoen gaia ondo zehaztea da, orduan.

Lizarra-Garazik ez zuen huts egin batzuk falta zirelako, falta zirenak egon izan balira hobe izan arren, eta nahiz eta helburua egunen batean horiek ere egotea izan behar den. Hala ere, prozesu bat abiatzeko guztiak egotea baldintza bezala jartzen badugu gureak egin du. Egon nahi genuenak egon ginen Lizarra-Garazin eta gaur egun ere baliagarria den proposa-men bat egin genuen, zilegitasun osoz. Baina agian interes ezberdinak genituen, ez genituen azken helburuak finkatu eta ez zen lan zehatzik egin. Agian, batzuek egonkortasun instituzionala bermatu nahi zuten, beste batzuek Udalbiltza eta antze-ko prozesuak indartu nahi zituzten... Gaia konplexua da baina nik uste dut inork ez ziola heldu gure oraingo propo-samenarekin markatzen diogun biderei, nahiz eta ez dugun esan nahi guk marka-tzen dugun bezala heldu behar zaionik. Hala ere, dokumentuan proposatzen ditu-gun zenbait gairi heldu behar zaiela uste dugu. Lizarra-Garazik prozedimendu bezala gutxi planteatzen zuen eta gehiago zen aldarrikapen bat lan moldeen zehaz-tea baino. Ez zen aurrerapausorik egin subjektuaren edo lurraldetasunaren gaietan, eta herritaren borondatea gauzatzeko bideak zehazterakoan. Egon ez zirenak berera egon ziren eta berera daude, baina han egon ginenok gai horiei erantzun behar diegu. Lan metodoa eta helburua zehaztea garrantzitsua da aurrera begira. Izan ere, Lizarra-Garazik eztanda egin zuenean argi ikusi zen hasierako adieraz-penak ez zuela inolako zehaztapenik izan, orduko puntuan gaudela. Zerbait egin nahi badugu, gauzak zehaztu egin behar dira eta bitartekoen arazoa funtsez-koa da..

■ Zehaztasun falta bera atzematen al diozue herri kontsulta egiteko propo-samenari?

Bai, inork ez duelako ezer zehazten eta hori ezinbestekoa delako aurrera egi-

teko. Gure proposamenean zenbait puntu zehazten ditugu, oso generikoak izan arren, eta agian horiek dira aspektu eztabaidagarrienak. Guk puntu horien inguruan azaltzen ditugun iritziak besteekin batera jarri eta iritziz aldatzeko prest ere bagaude, beti adostasuna lortzen bada, hori delako lehentasuna.

■ Ba al da zirrikiturik horretarako?

Su etenaren amaierarekin ETAk beste ildo estrategiko bat zehaztu zuen, eta ezker abertzaleari inposatu egin zaio. Lehen, urteetan, elkarlanaren bilako bidea egin zuten, eta ELA eta LAB aitzindari izan ziren horretan, baina su etenaren ostean ezker abertzaleak dio prest dagoela lana eta zama bere gain hartzeko besteekin ezer egiterik ez dagoelako, eta hortzak estutu eta aurrera jotzeko bidea hartu dute. Egoera honek ez du askorik ematen, adibidez, ELA eta LABen arteko elkarlanerako. Lizarra-Garazi sinesten badugu, eta guk sinesten dugu, eta herriak hitza eta erabakia duela sinesten badugu, hori delako bere oinarrietako bat, horrek izugarrizko ondorioak izan behar ditu eguneroko lanean eta garatu beharreko estrategian. Konbikzioaren estrategia indartu behar da, eta hori ez da egun seinalatu batean gertatuko den zerbait, eta horrela zehaztu behar dugu, gaurtik, herriaren borondatea irabazterara garamatzan bidea. Horrek oso argi planteatzen du bitartekoaren gaia. Koakzio tresnak alde batera utzi behar dira, herriaren borondatea irabazterara doan estrategia ez baita bateragarria mehatxuekin. Hori da Lizarra-Garaziko adierazpenaren ondorioetako bat benetan aurrera egin nahi baldin badugu. Gainera, prozesu hau gizartearena izan behar da, eta hori ez da lortuko ez bide armatuetatik baina ezta planteamendu instituzional hutsetik ere.

■ Testuinguru horretan, nola balora-

■ “Kontzertu Ekonomikoaren negoziaketarekin argi ikusi da hainbestetan aipatu izan den ‘berdinen arteko ituna’ ipuin hutsa zela”.

tzen duzue iazko maiatzaren 13tik hona Ibarretxek zuzendutako Jaurlaritzak egin duen bidea?

Autodeterminazioaren eta burujabetasunaren aldeko prozesua soziala izan behar da, ezin da bakarrik politikoa izan, hauteskundeetan eta instituzioetan soil-soilik garatzen dena. Ez dugu horretan sinesten. Gizartean sare sozial bat eratu behar da autodeterminazioaren alde, Quebec-en egin zen bezala. Sare sozial horren helbu-

rua herritarrengan autodeterminazioaren eta burujabetasunaren aldeko idea uztartzea da, benetan euren gauzak gertuagotik kudeatzea interesatzen zaielako. Batzuek arrazoi identitario eta kulturalengatik egingo dute horren alde, baina badira beste interes asko ere. Prozesu horrek aurrera egingo badu jende anitza bereganatu behar du, ez bakarrik oso abertzaleak eta euskaldunak sentitzen direnak, euren bizimodua eta erakunde politikoak antolatzeke modu egokiagoa izan daitekeela uste izan dezaketena ere bai. Hori argi ikusten da iritziz inkestetan alderdien sustenguari eta herritarren iritzien artean dagoen aldean. Gure iritziz, prozesu honek gizartean hedatzen eta indartzen bada baino ez du izango aurrera egiteko modurik. Guk ez dugu Ibarretxe bide honetatik ikusten. Alde horretatik politiko tradizionala dela erakusten ari da. Gai hauek eliteen artean kudeatzekotzat hartzen ditu.

■ Zertan nabaritu diozue jarrera hori?

Hau oso garbi erakutsi du legegintzaldi honetan Kontzertu Ekonomikoaren arazoarekin. Gai hau eliteen artean kudeatu da, jauregiko kontu bat izango bailitzan. Jende xeheak eta erakunde sozialek ez dute jakin zertan zegoen gaia eta, azkenean, hemengo erakundeek men eman dute Madrilekoen aurrean. Hala, kasu honetan oso argi ikusi da hainbestetan aipatu izan den “berdinen arteko ituna”

ipuin hutsa zela. Berak agintzen duela erakutsi du Estatuak. Horren aurrean euskal erakundeek duten arma bakarra herria da, herria kontzientziaztea, bere erantzuna antolatzea, eta hori ez da egin. Horregatik, honek guztiak oso susmo txarra ematen digu aipatu izan duten kontsultari dagokionez. Izan ere, herria inplikatzeko denean, gero bere exigentziak izaten ditu eta ez du edozein itun onartzen.

◆ JOSEBA ARRUTI

INIGO AZKONA

MCC taldeak bete du 2001-2004 plan estrategikoari dagokion lehen urtea, 2001. urterako aurreikusitako zifretan bariozio handirik izan gabe. Planari lehengoan eusteko asmoa azaldu du erakundeak, ia bikoiztu egin nahi ditu hala fakturazioa, nola irabaziaz 2004rako.

MCC-K FAKTURAZIOA ETA IRABAZIAK BIKOIZTU NAHI DITU

■ Nahiz eta 2001 urteko emaitzak aurreikusitakoak baino urriagoak izan, MCCek uste du 2003-2004 urteetarako aurreikusitako emaitzak lortu ahal izango dituela.

MCCk edo Mondragon Korporazio Kooperatiboak 2001eko ekitaldia ixtearekin batera osatu du 2001-2004 Plan Estrategikoaren lehen urtea. Iazko bigarren seihilekoan moteldu egin zenez ekonomia, uste baino zifra apalxeagoak izan dituzte azkenean, baina, hala ere, MCCko Jesus Catania lehendakariak adierazi duenez, ez dituzte aldatuko planean seinlatu zituzten helburuak. Erakundeko arduradunen iritziz, aurreikusi baino urrixeagoa

■ **MCCk, iaz, 8.028 milioi eurotik gorako salmenta egin zuen; 2000. urtean, 7.065 milioi eurotik gorakoa. Hortaz, %13,6 inguruko igoera guztira, nahiz eta %17ko aurreikuspenera heldu gabe gelditu**

izango da 2002. urtea, baina ziur daude 2003 eta 2004 urteetan iritsiko direla markatu zituzten mailak.

MCCren 2001-2004 planean markatzen denez, 2001eko nahiz 2002ko emaitzak gorabehera, erakundeak ia bikoiztu egin nahi ditu egitamuaren azken urterako, hots, 2004rako, bai arlo industrialeko eta banaketako fakturazioa (14.000 milioi euro), bai mozkinak (ia 800 milioi euro), bai produkzio zentroak (23 zeuzkan 2000. urtean eta 57 izan nahi ditu 2004an). Epea amaitu

■ Eroskik hedatzen segituko du: 9 hipermerkatu eta 100 supermerkatu irekiko ditu aurten

MCC taldeko banaketa taldeak, hots, Eroskik, penintsula guztian tokia hartzen segitu zuen iazko urte osoan eta 2002an ere berdin jokatzeko asmoa du. Aurreikusitakoaren arabera, bederatzi hipermerkatu eta ehun supermerkatu eta denda zabalduko ditu urtea bukatu aurretik. Jomuga betez gero, honenbesteko azpiegitura izango du Eroskik, 2002aren amaieran: Eroski edo Maxi izeneko 64 hipermerkatu, Consum izeneko 800 supermerkatutik gora, Charter izeneko 624 autozerbitzutik gora, 25 cash&carry, 246 bidaia agentzietatik gora, 33tik gora gasolindegia, Forum izeneko 10 kirol dendatik gora eta 84 perfumeriatik gora.

Horrelaxe da iazko ekitaldiko emaitzak aurkeztean Constan Dacosta lehendakariak eman zuen informazioaren argitan. Eroskik 4.579,6 milioi euroko salmenta kontsolidatuekin itxi zuen 2001eko ekitaldia (2000n baino %8,79 gehiago). Zifra horri 5.373 milioi euro erantsi behar zaizkio, taldearen salmentako zentralerako "kate aliatuen" operazioak kontuan hartzen badira. Zergak pagatu osteko irabazi

garbiei erreparatuz gero, Eroskik 80,5 milioi euro irabazi zituen 2001eko ekitaldian, hau da, 2000n baino %12,6 gehiago. Inbertsioetan, berriz, %35eko hazkundera izan zuen epe horretan: 557,7 milioi euroko mugara iritsi zen.

Eroskiren plantilla ere nabarmen hazi da urtez urte. Iaz, 27.701 enplegatu zeuzkan ekitaldia itxi zuen garaian.

Elikagaien negozio nagusiaren inguruko negozio espezializatuak indartu nahi ditu Eroskik. Estrategia horren erakusgarri dira Forum markako kirol dendak eta antzina ez dela erosi duen 84 perfumeriako katea, zein, hain zuzen, marka bakar baten barruan antolatu ondoren, hedatzen hasi nahi

■ Eroskik 80,5 milioi euro irabazi zituen 2001eko ekitaldian.

baitu uda igaro eta gero.

Salmentako beste zerbitzu bat hedatzeko asmotan ere badabiltza Eroskiko arduradunak. Urte osoko eta 24 orduko zerbitzua izango litzateke. Kaleko saltokiak izango lirateke, 200 produktu izango litzatekeen makinak (alkohola izan ezik) eta ordaintxarteletz bakarrik funtzionatuko luketenak. Dagoeneko, Iruñean ari dira esperimendatzeko, eta, emaitza ona izanez gero, Espainia guztian jarriko litzateke.

aurretik, 69.700 lagun ingurutsuko plantilla osatzea ere espero du.

2001EKO EKITALDIA, USTE BAINO URRIXEAGOA. Barruko nahiz kanpoko ekonomiaren hazkundera ez hain handiak baldintzatu du 2001eko ekitaldia, baina, nolanahi ere, MCCk jakin du egoera horretara moldatzen. Arduradunek diotenez, nahiz eta eskaeran merkaturako baldintza txarrak nabaritu dituzten, nahiko hedapen handia lortu dute barruko zein kanpoko salmentetan. Horrez gainera, aski ongi bete zaizkie enplegua sortzeko eta nazioartera zabaltzeko markatu zituzten helburuak.

Hiru talde hartzen ditu MCC korporazioak: industriakoa, banaketakoa eta finantza-aseguruetakoa. Lehen bi taldeei dagokienez, ondoko zifra hauek ageri

dira 2001. urtean. MCCk, iaz, 8.028 milioi eurotik gorako salmenta egin zuen; 2000. urtean, 7.065 milioi eurotik gorakoa. Hortaz, %13,6 inguruko igoera guztira, nahiz eta %17ko aurreikuspena heldu gabe gelditu. Iazko inbertsioetan, bestalde, 907 milioi eurotara iritsi zen:

□ **2004 baino lehen, 14.000 milioi euro fakturatzea, 800 milioi euro irabaztea eta 70.000 lagun enplegatzea aurreikusi du MCCk**

2000n baino %22,9 gehiago. Irabaziei gagozkiela, berriz, 2000koak baino urrixeagoak dira 2001ekoak. Ondo ondo, 405 bat milioi euro 2000n eta 400 bat 2001ean.

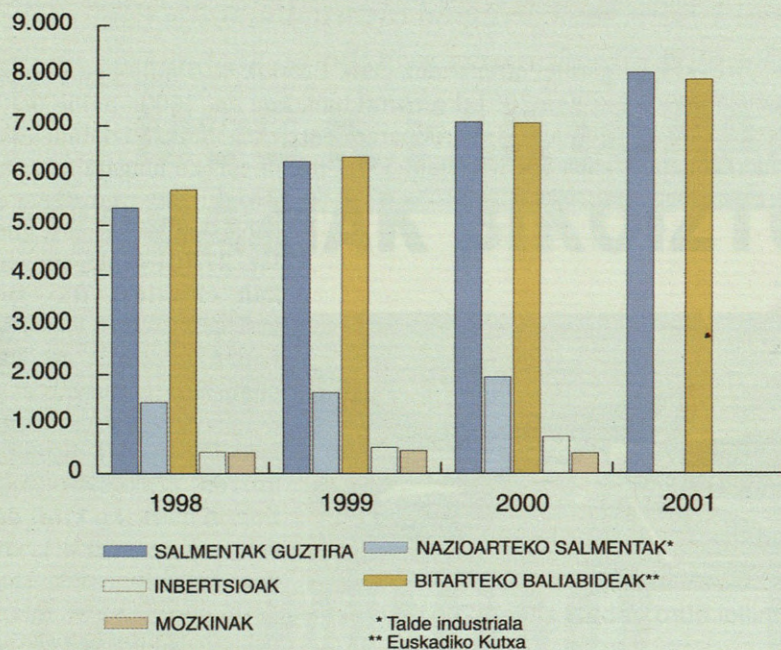
Pertsonalaren saileko datuek erakusten dutenez, MCCk 59.827 enplegatu zeuzkan 2001ean eta 53.377 2000n: %12,1 inguru hazi da plantilla, beraz.

Bestela esanda, 6.450 lanpostu sortu zituen iazko urtean. Atal horretan, bestalde, hauxe da azpimarratzekoa: 2001. urtearen bukaeran, 5.725 enplegatu zeuzkan atzerriko sozietate afiliatuetan (1.060 langile gehiago urtebeteren buruan; %23 inguruko hazkundera, ehunekoetan adieraziz gero).

TALDE INDUSTRIALA. Talde osoari, oro har, okertu egin zitzaizkion egoera ekonomikoaren adierazleak,

2001. urtean barrena. Dena dela, egoera zertxobait normalizatu zitzaion zantzuak ere nabaritu zituen urteko azken hilabeteetan. Taldearen barruan, ekipamenduko ondasunak eta automobilgintzako osagaiak eta ekipamenduak fabrikatzen dituztenek atera zuten etekin onena. Lehen kasuan, makina-tresnen produkzioak barruko sektorean marka hautsi

MCC-REN ZIFRA HANDIAK (milioi eurotan)

Iturria : MCC

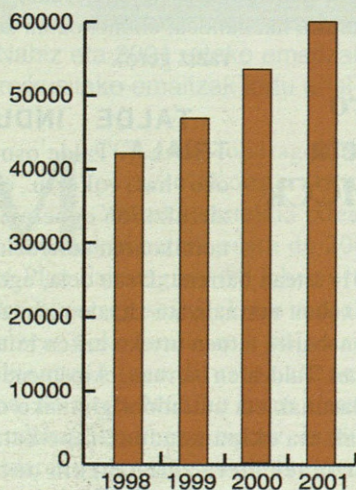
zuelako gertatu zen; bigarrenen, berriz, beste negozio unitate batzuk martxan jarri zituztelako. Talde industrial honek 3.428 milioi euroko salmenta kontabilizatu zuen 2001ean; 2000n baino %8,1 gehiago saldu zuen, beraz.

Iaz, ingeniartzako eta ekipamenduko ondasunetako dibisioak eta automobilgintzakoak izan zuten hedapen dinami-

koena, %20tik gora hazi baitzen salmenta, hala batean, nola bestean. Zifretan adierazita, 316 milioi euroko salmenta eta 737 milioi eurokoa izan zuten, hurrenez hurren. Horien ondotik, makina-tresnen dibisioa gailendu zen hazkunde bizkorrean, 175 milioi euroko salmenta kontabilizatu baitzuen (%16,3ko igoera, 2000. urtearekin konparatuta).

Kanpoko merkatuetako iazko salmentei dago-kienez, makina-tresnetako eta automobilgintzako dibisioak ageri zaizkigu gailurrean. 2000. urtearekin alderatuz gero, %35eko igoera eta %29,5ekoa izan dute, ondoz ondo. Automobilgintzaren kasuan, esportazio propioekin batera, Erresuma Batuko eta Hego Amerikako (Brasilgo instalazio berriak barne) produkzio zentroek saldutakoa hartu behar da kontuan.

PERTSONALA

Iturria : MCC

FINANTZEN TALDEA. Lau jar-duera biltzen ditu MCCko finantzen taldeak. Zeinek bere ezaugarriak dituen arren, elkarren artean ondo erlazionaturik daude, finantzetako nahiz merkataritzako funtzioetan batera aritzeko. Horrela, Euskadiko Kutxak jarduten du bankuen alorrean, Aroleasingek eraman dituen finantzetako errentamenduak eta Lagun Aro arduratzen da MCCko taldeen prebisio sozialaz nahiz partikularren asegurez.

Euskadiko Kutxa, iazko urteari oro har erreparatuta, nahiko gustura gelditu zen emaitzekin, batik bat bere betiko negozioari dagozkienekin, nahiz eta zailtasun dezente izan zuen aurreikusitako irabazien muga iristeko. Alde horretatik, %12,4 igo zitzaizen bitartekotzako marjina, 2000tik 2001era, eta bistan gelditu zen betiko negozioaren fin-kotasuna. Ekitaldietako irabazia, aldiz, %3 jaitsi zitzaizen 2000tik 2001era, 107

■ Industria eta banaketa arloetan, 8.028 milioi eurotik gorako salmenta izan zuen taldeak.

milioi eurotan gelditu baitzitzaizen azke-nean. Euskadiko Kutxaren kasuan,

ALBERTO ELOSEGI

■ MCCk 6.450 lanpostu sortu zituen iaz.

aurreko urteetan bezala, baliabide propioen maila handia da nabarmentzekoa, eta, horien barruan, kontsolidatzeko multzokoena. Iazko ekitaldia itxitakoa, 923 milioi eurokoak ziren baliabide propioak, eta 426 milioi eurotako superabita erakusten dute, Espainiako Bankuak eskatzen duenarekin konparatuz gero.

Iazko ekitaldiaren bukaeran, 114 kooperatibatako 25.950 mutualista zeuzkan Lagun Arok. Inoiz ez bezalako hazkundea izan zuen 2001. urtean: 1.715 mutualista gehiago erregistratu zituen. Iaz, 41 milioi euro baliatu zituen banaketako prestazioan edo epe laburreko prestazioan, eta honako behar hauek babesteko erabili zuen diru gehientsuena: aldi bateko ezintasunak (21 milioi euro, totalaren %46,2) eta osasun zerbitzuak (16 milioi euro, totalaren %36,34).

Aseguruen arloko nahaste handiak gorabehera, oso etekin ona izan zuen iaz Lagun Aro konpainiak. Guztira, 144

ALBERTO ELOSEGI

■ Kanpoko merkatuetako iazko salmentei dagokienez, makina-tresnetako eta automobilgintzako dibisioak ageri zaizkigu gailurrean.

milioi euroko diru sarrera kontabilizatu zuen. Hortaz, %16ko igoera izan zuen 2000ko ekitalditik 2001ekora. Aseguruetako primei dagokienez, 109 milioi euro-

■ **Euskadiko Kutzaren kasuan, aurreko urteetan bezala, baliabide propioen maila handia da nabarmentzekoa, eta, horien barruan, kontsolidatzeko multzokoena**

ko diru sarrera erregistratu zuen (%26,5eko igoera, beraz). Azkenik, primengatiko igoera konpainiaka banatuz gero, %20koa izan zuen Lagun Arok eta %45ekoa Lagun Aro Bizitzak ●

◆ **DANIEL UDALAITZ**

www.kaixo.com

Mendebalde elkarteak "Euskalkia eta administrazioa" jardunaldiak burutu zituen pasa den maiatzaren 10 eta 11n, Bilbon. Bertan aurkeztutako hitzaldien eta eztabaiden inguruko komentarioak topatuko dituzue datozen lerroetan.

EUSKALKIEN ERABILERA ADMINISTRAZIOAN

Euskalkia eta administrazioa izeneko jardunaldi interesgarriak izan dira Bilbon maiatzaren 10ean eta 11n Mendebalde elkarteak antolaturik. Hitzaldi gehienak izen bereko liburuan argitaratu dira.

Lehen egunean ondare historikoaz

deetako eta idazkietakoaz mintzatu ziren. Andres Urrutiak aurkeztu zuen XIX. mendean Bizkaiko administrazioan erabili euskara. Jexux Eizagirre antilinguaz mintzatu zen eta argitara emaniko txostenean, gipuzkeraz idatzitako bando eza-gun bat ageri bada ere, administrazioko gipuzkerazko testuen azterketa falta zen.

Larunbatean egungo erabileraz mintzatu ziren Imanol Bilbao eta Anjel Lobera, bata, Bermeoko Udalaren erabileraz eta, bestea, agintek hizkuntza gutxituen erretzean duten zereginaz eta, bereziki, Bizkaiko Foru Aldundia-
ren ekinaldiez. Lontzo Zugazagak, aldiz, Eliza-

(Deustuko Unibertsitatea) administrazioaren eta herritarren arteko loturaz aritu ziren. Ondoren, Txillardegi omendu zuen Mendebalde elkarteak.

Ostiraleko saioetan nagusiki XIX. mendera bitartekoak izan ziren mintzagai eta gainerakoetan azken urte hauetako eta egungo egoera aztertu zen. Tarte horretan ere badira dokumentuak eta garrantzi berezia du 1936ko urritik 1937ko ekainera bitartean argitaratu zen "Euzkadi'ko Agintaritzaren Egunerokoa"-k, hango hizkeratik eta euskalkien erabileratik ondorio interesgarriak atera daitezke eta.

EZTABAIDA. Jardunaldietako eztabaida nagusia lehen saioaren amaieran piztu zen "Antilingua" izeneko txostenaren kariatara. Eizagirre txostengileak euskara errazaren eta hizkera xehearen alde egin zuen eta administrazioko testuetan usu ageri den zenbait akats nabarmendu zuen. Urrutiak teknikotasun juridikoa ziurtatu behar dela adierazi zuen, ezin dela guztia xeheki formulatu, baizik eta hizkuntza birsortu behar dela zehaztasun juridikoa bermatuz eta ulergarritasuna ziurtatuz. Adituek elkarrekin lan egin eta ados jarri beharra aipatu zuten.

Eztabaida horretan suma zitekeen dokumentu eta testu guztiak ez direla mota berekoak, espresuki aipatu ez zen arren. Ildo horretatik, jardunaldietan aipatu ez zen baina hizkera berezituak edo espezialitate-arloetakoak ziurrenik hobekien sailkatu dituen Lothar Hoffmann-ek esanak hona ekartzea egoki dateke. Hoffmann-ek arlo berezitueta-
testuak sailkatzeko irizpideak lau direla adierazia du: abstrakzio-maila, hizkuntza-forma, eremua eta solaskideak. Hizkera berezituaren ezaugarriak irizpide horien arabera dira. Bost hizkera-

■ Administrazioko testuetako hizkuntza izan zen hizpide.

mintzatu ziren hizlari gehienak, XIX. mendera arteko administrazioko testuetako eta testu juridikoetako hizkera aztertu baitzuten: Manex Goienetxe, Jose Mari Satrustegi eta Txomin Peillen, hurrenez hurren, Lapurdiko eta Nafarroa Behereko, Nafarroako eta Zuberoako erakun-

ren itzulpen-arloko jokabidea izan zuen aztergai.

Azkenik, mahainguruan bildu ziren Mari Jose Arrieta (HAEE/IVAP), Gorka Aurre (Hizkuntza Politikarako Sailordetza), Kontxi Gabantxo (UEMA), Juan Jose Larrea (EHU) eta Esther Urrutia

Euskara sailaren babeslea:

Bergarako Udala

**Bergarako Udala,
euskarazko komunikabideen alde**

mota aurki daitezke eremuaren arabera: oinarritzko zientzia teorikoetako hizkerak, zientzia esperimentaletakoak, zientzia aplikatu eta teknikoetakoak, ekoizpen materialaren arlokoak eta kontsumoaren eremukoak. Zenbat eta eremu eta hizkera espezializatuagoa izan solaskideak ere hala izaten dira. Eremu horietako bakoitzean erabiltzen diren hizkuntz formei eta irizpideei dagokienez, Hoffmann-ek hauexek hartu zituen kontuan: batetik, sinbolo artifizialetan edo hizkuntza naturalean oinarritzea; bestetik, terminologia gehiago edo gutxiago erabiltzea eta, azkenik, sintaxi hertsia edo askeagoa baliatzea. Terminologiaren erabilera eta sintaxi-mota eremuaren, abstrakzio-mailaren eta solaskideen arabera dira. Abstrakzio-maila altuena oinarritzko zientzia teorikoetako hizkeretan (esaterako, matematikaren hizkeran) dugu, sinbolo artifizialak eta terminologia erabiltzen dira eta hertsia da sintaxia; beste ertzean kontsumoaren eremuko testuak ditugu eta horietan sintaxia askea da eta termino gutxi erabiltzen dira.

ADOSTASUN BEHARRA. Administrazioaren eremuan eta arlo juridikoan idazten diren testuak hizkuntza naturalean oinarritzen dira, baina lexiko bereziak eta terminologiak testu-mota ezberdinetan -abstrakzio-mailaren, solaskideen eta eremuaren arabera- izan dezaketen zama handiagoa edo txikiagoa da eta sintaxia, berriz, hertsia edo askeagoa. Nolanahi ere, testuetan lexiko berezitua eta terminologia agertzeak ez dakar berez joskeran akatsak agertzea. Haatik, joskeran akatsik ez egin arren, hiztegiaren eta terminologiaren bada konpondu beharreko arazorik, badira -eta ez gutxi- ados jarritz erabaki beharreko terminoak. Igone Zabalak eta beste aditu batzuek diotenez, hizkera berezietan eraginkortasunak, besteak beste, terminologia-mailako biunibokotasuna eskatzen du kontzeptuaren eta terminoaren artean, salbuespenak ugari direla jakin arren. Terminologiaren esparruan neologiak eta mailegatzeak izan behar duten lekua ere aintzat hartzekoa da, hizkuntza-normalizazioarekin zerikusi zuzena baitute, baina ezin ahanzt daiteke euskalkien altxorra Peillenek jardunaldietan aipatu bezala ●

◆ **AXUN AIERBE**

Arturoren kaiera

KONTSEILUA LAGUNTZAILE BILA

Euskararen normalizazio prozesuari bultzada emateko, Kontseiluak "Bai Euskarari Laguntzailea" ekimena abiatu du. Arduradunek adierazi dutenez, orain arte enpresa eta erakundeetara jo dute laguntza eske, baina orain jendearengana heldu nahi dute, finantzazioa lortzeko modua izateaz gain, gizartean sare zabal bat osatu ahal izateko. Laguntzaileak hilerio edo urtero diru kopuru txiki bat emango du normalizazio bidean aurrera egiten laguntzeko. Laguntzaile egiteko bi modu daude: Kontseiluaren web gunearen bidez edota banatuko diren eskupaperak betez.

AISIA EUSKARATZEKO 285.000 EURO

Gipuzkoako Foru Aldundiak haur eta gazteen aisialdirako produktuak ekoizteko eta kultur edukiak zabaltzeko proiektuentzako 285.000 euroko laguntza emango du. Onuradunak irabazasmorik gabeko enpresak izango dira; enpresok uztailaren 1a aurretik aurkeztu beharko dituzte eskaerak. Besteak beste, euskarazko bideojokoak eta kultura edukiak dituzten web guneak aurkez daitezke.

EUSKALKIARENTZAKO EGUNA

"Goibekokale" astekaria 100. zenbakira iritsi dela ospatzeko, Euskalkiaren Eguna antolatu dute Elgetako Goibeko kultura elkarteak eta Badihardugu elkarteak. Ekitaldi ugari izango da egun osoan; besteak beste, "Euskalkia zein esparrutan?" hitzaldi-etzabaida irekia, afari herrikoa, "Euskaraz dibertitzeko manerak" eta hitzaldia eta erromeria Tapia eta Leturiarekin.

EUSKAL HIZTEGI ENTZIKLOPEDIA

GURASOEI ZUZENDUTAKO IKASMATERIALA

"Gurasoak heziz" eta "Gurasoak lagunduz" ikasunitateak plazaratu ditu HABEK. Ikasmateriala euskara hobetu nahi duten eta umeei etxeko lanak egiten lagundu nahi dieten gurasoentzat dago zuzenduta. Izan ere, aita-amek hizkuntza transmisioan duten garrantzia azpimarratu du HABEK.

Urrea

■ Bi milatik gora lagun bildu ziren maiatzaren 17an Iruñean, Euskal Adarrak "Euskaraz ikasi eta bizitzeko eskubidea" lelopean antolatutako manifestazioan. Manifestazioak euskarak NUPen izandako atzerakada eta bertako errektoreak erabilitako errepresioa salatu zituen.

Ikatz

■ Otordu lasterreko jatetxeak ugaritu egin dira gurean azken urteetan. Horietako bat McDonald's ezaguna dugu. Bertan euskararen erabilera hutsaten hurrengoa da, bai karteletan, bai zerbitzuan, bai iragarkietan eta bai enpresaren web gunean (www.mcdonalds.es).

ARGIAK ETA ITZALAK IPAR EUSKAL

Ipar Euskal Herria biziko bada, berezko egituren premia duela agerian geratu da azken hamar urteetan. Euskara bereziki, eta euskal kultura oro har, kinka larrian daude. Ipar Euskal Herriak ez du izaterik. Euskara ez da ofiziala, kasu. Halaber, funtsezkoa da bertako ekonomia sustatzea euskal ezaugarriak atxikiko badira. Ez dago berauek garatzeko eskumenik, ordea. Hutsune horiek ikusita, eta berezko instituziorik ez zegoenez -gaur egun ere ez dago- Garapen Eskema ekimena abiatu zen 1992an. Bide luzea egin du harrezkero. Hamar urte iragan ondoren, herrialde honetako beharrak asetu beharko lituzkeen Hitzarmen Berezia gauzatu da. Berean biltzen diren partaide guztiek ez dute bere antolaketa eta garapena gisa berean ikusten, ordea. Erreportaje honetako iritzi artikuluetan ageri denez, instituzioetatik agian, populazioak aldarrikatzen dituen euskal departamendua eta Laborantza Ganbera eskaerak geldiarazteko aitzakia gisa erabili nahi lukete Garapen Eskema.

Egilea: Mikel Asurmendi
Argazkiak: Alberto Eloseg

DANI BLANCO

■ Garapen Eskemaren bitartez, Ipar Euskal Herriko bizitza ekonomikoa eta kultur

Gaur egungo Garapen Eskema ulertzeko 1992. urtera itzuli beharra dago. Iparraldeko gizartearen esparru ekonomiko, kultural eta politikoaren ordezkariak "Euskal Herria 2010 Lurralde Eskema" izeneko gogoeta burutu zuten urte hartan. Gogoeta haren ondorioz sortu ziren Garapen Kontseilua eta Hautetsien Kontseilua. 1994an, berriz, Kontseilu bi hauek "Ipar Euskal Herriko Antolaketa eta Garapen Eskema" gauzatu zuten. Hiru urteetan -1997. urterako- Lurralde Eskema finkatu, planifikatu eta zazpi ataletan lantzen hasi zen: 1. formakuntza eta goi mailako ikasketak. 2. ingurumena. 3. ekonomia garapena. 4. azpiegiturak. 5. kultur antolaketa. 6. hizkuntza antolaketa eta 7. hirigintza.

1999ko uztailaren 25ean aldizkari honek (ARGIA 1.725. alea) zazpi atal haietako lehen lauak ezagutzera eman zituen. Harrezkero, zazpi atal haiek birdefintuak izan dira eta bederatzi izatera pasa. Hirigintza ez da honezkero Garapen Eskemaren barnean lantzen. Ekono-

mia atalean, industriak, laborantzak eta arrantzak atal bana daukate, eta azken bi hauekin batera, turismoa eta mugazgaidiko atalak sortu dira. Guk, lehenbiziko zatian, azkeneko lau atal hauek aztertuko ditugu gaingiroki, eta bigarrenetan, hizkuntza politika eta kultura atalak modu hurbilago batez.

HITZARMEN BEREZIA. Garapen Eskemak aldaketa nabariak izan ditu 1997az geroztik. Batez ere azken bi urteetan, 2000ko abenduan Hitzarmen Berezia gauzatu zenetik. Garapen Kontseilua juridikoki antolatua da dagoeneko. Kontseilu hau Iparraldeko elkarte kultural eta elkarte sozio-profesionaletako 106 kidez osatua da. Hautetsien Kontseilua, berriz, 15 hautetsiz osatua da. Garapen Eskemaren biltzar nagusiaren kudeaketa bi Kontseilu hauen esku dago. Garapen Kontseiluaren lehendakaria Bernard Darretxe da, Merkataritza Ganberako zuzendaria. Hautetsien Kontseiluko lehendakaria, berriz, Alain Lamassouere politiko ezaguna da. Garapen

HERRIKO ANTOLAKUNTZAREN BIDEAN

la bultzatu eta uztartu nahi da, menditik itsasora bitarte.

euroko aurrekontua finkatua du, 2001etik 2006ra bitartean landuko diren proiektuak ekonomikoki kudeatzeko. Aurkezten diren proiektuak Gidaritza Batzordea eta Hautetsien Kontseiluaren bitartez negoziatzen dira: *“Prozesua franko bereizia da, ez da beste inon halakorik ikusi edo egin. Gu elkarte bat gara, ez instituzio bat. Kontseiluen bidez tokian tokiko instituzioetako aurrekontuen diru bat erdiesten dugu, Obragintza Publikoa deitu egitasmoaren bidez”*.

LABORANTZA ATALA, URRIA ORAINDIK ERE. Garapen Eskemaren hasieran, era orokorrean planifikatu zen ekonomia atala.

Kontseilua bi zuzendarik gidatua dago, Battita Boloki eta Jean Claude Iriart. Hauekin batera, hiru idazkari dira: Beatrice Ardoin, Mirentxu Saint Martin eta Stephane Iralur.

Garapen Eskema gorpuzten duten bederatzi atal hauetan 70 proiektu aurreikusitak dira gaur egun. Proiektuak Hitzarmen Bereziaren bitartez sostengatuak dira. Jean Claude Iriartek azaldu digu oro berri hau: *“Hitzarmen Berezia sinatu zenetik hamasei hilabete pasa dira. Obragintza Publiko honen Gidaritza Batzordea hiru aldiz bildu da. Hitzarmen Bereziaren finantzazioaren %23,5 erabili dugu. Balarazioa ona da. Honela segituz gero, heldu diren lau urtetan aurreikusia duden 70 proiektuak gauzatzea igurikatzen dugu”*. Izan ere, premisa hau kontuan hartu beharra dago: dirua proiektuetan inbertitzen da, baldin eta proiektuak aurkezten eta lantzen badira.

Hitzarmen Bereziak 400,231 miloi

Duela bi urtetik, berriz, Hitzarmen Bereziarekin batera, laborantzak eta arrantzak berezko atal bana dute. Laborantza da bietatik gutxien landu dena. Laborantza Ganberaren sorrerak, naski, konpondu lezake sektore honek bizi dituen larritasunak. Hitzarmen Berezian aurreikusitako diruaren %16 erabilia izan da orain arte. Lau dira atal honetan garatzen ari diren proiektuak. 1. proiektuan nekazari-

□ “Prozesua franko bereizia da, ez da beste inon halakorik ikusi. Gu elkarte bat gara, ez instituzio bat”
JEAN CLAUDE IRIART

tzaren azterketa bat lantzen ari da: uraren eta ondarearen kudeaketa hala nola laborari gazteak kokatzeko molde berriak. Proiektuan 91.469 euro inbertitu dira. 2. proiektuak baserrien ordeketan (oinordekotza ez da beti ziurtatua) dagoen arazoa lantzen du. Iparraldean 1.200 ustia-tzaile daude. Datozen hamar urteetan,

etxalde hauen erdia (600) beste laborari-riek hartu beharko dute beren esku. Etxaldearen segida bermatu ahal izateko 1.920.857 euro erabili dira. 3. proiektua da garrantzitsuena. 10.671.431 euro erabili dira. Laborarien mozkinak biltzen dituzten elkarteak (Arrapitz, AOC Ossau Irati, AOC Ezpeletako piperra, besteak beste) laguntzeko proiektua da. Etxeko mozkinen merkaturatzea, haien kalitatea bermatzea edota laborantza biologikoa lantzen ari diren laborarien promozio kanpainak sustatzen ditu. 4. proiektuak mendiko laborantza sustatzea du helburu: 8.384.695 euro erabili ditu orainokoa.

Arrantza atalean gauzak ez dira askoz aitzinatuagoak, baina, proiektuak gauzatzeko aurreikusitako diruaren %27 erabili da jadanik. Jean Claude Iriartek azaldu digu atal honi buruzko bere ikuspegia: *“Zaila izan da atal hau aitzina eramatea. Itsasoko mozkinak mugitzen dituzten profesionalen arteko harremanak ez dira errazak. Sektore ezberdinak mugitzen dira berean: armadoreak, arrantzaleak, maioristak, saltzaileak...”*. Alabaina, sektore ezberdinen arteko harremanak hobetu asmoz lau proiektu jarri dira indarrean: 1. proiektua arrantzako enpresen eskumendekoak (filialak) suspertzeko da. 411.612 euro inbertitu dira. 2. proiektuan 1.219.592 euro erabiltzen ari dira, arrantza merkaturatzen dituzten maioristei zuzenduak. 3. proiektua, portuko tresneria eta hornitegiak modernizatzea da: 14.421.677 euro erabiltzen ari dira. 4. proiektua, arrantzaleen ontziak berritzea da: 10.671.431 euro erabili dira jada.

TURISMOA ETA MUGAZ GAINDIKO ATALAK. Turismoa eta Mugazgandiko atalak berrienak dira Garapen

Eskemaren barruan. *“Turismoa ez zen batere landua gure eskeman. Landuak izan ziren gaiak proiektu konkretuak bilakatu izan dira, baina oraindik ere orientabideetan daude”*, adierazi digu Jean Claude Iriart zuzendariak.

Bederatzi dira turismoa atalean lantzen hasi diren proiektuak, lantzen beste-

■ **Patxi Noblia, Sokoa enpresaren zuzendari nagusia****Kontseiluak ez du behar besteko eraginik ekonomiaren funtsezko sektoreetan**

Liparraldeko populazioak garapen koherente bat gauzatzeko behar duen erakundetze normal bat saihestuz (Departamendua eta Laborantza Ganbera, kasu) munta gutxiko Garapen Kontseiluak eratu zuten herri handietako hautetsiek. Erabakitzeke eta finantzatzeko ahalmenik gabe, baina funtzio psikologiko inportante bat betez.

Zaila da erakunde honen emaitzak baloratzea eta are zailagoa enpresek, merkatuek, azpiegiturek, Merkataritza Ganberak eta administrazioak zeregin zuzena baitute ekonomiaren sektorean. Urte honen hasieratik sektorea kinka larrian dago, alta. Mauleko Echandy eta Baionako Ruwel lantegiak desagertzeko zorian daude. Bestalde, oro har, enpresarako beharrezkoa den goi mailako irakaskuntza geldirik dago. Alabaina, arlo hau berebizikoa da Iparraldeko ekonomiarentzat.

Tarnoseko ADA enpresak galera berriak izan ditu, zuzendaritzaren asmoa 30 lanpostu gutxitzea delarik. Alta, bada, etorkizunerako hartu behar dituen neurriak ez dira Euskal Herriko ekonomiarako interesen arabera. Aeronautikako hainbat enpresa egoera zailan daude. Altxairugintza oso egoera larrian dago, hogeita hamar lanpostu inguru kentzekotan, eta gainontzeko 150 lanpostuak etorkizun argirik gabe. Ehungintzako sektorea eta itsas bainu etxeetako aktibitateak dira salbatzen diren sektore bakarrik.

Mugaz gaindiko arloan hitzak bai, baina ekimenak zehaztu gabe. Osasunaren arloan ez dira kontuan hartzen Garapen Kontseiluaren proposamenak.

Euskal Herriaren osasun txartelik ez dago, ez mugaz gaindiko eskumenak edota hornidurak erabiltzeko aukerarik.

Turismoaren antolaketa oso gaizki hasia da. Baionako organismo espezializatua departamendu mailako organismoaren menpe dago, honek Euskal Herri osorako politika turistikoa bat garatu ordez Pirinio Atlantikoetako turismoa bultzatzen du.

Laborantzaren etorkizun egonkorra Laborantza Ganbera baten sorrerak ekarriko du. Baserriko mozkinen egoera ahula ez da indartzen, nahiz badauden gai baikorrak -ardi esnea, ardi gazta-, hauen merkaturatzea mugatuta dago betiere.

Ogasun kudeaketa eta etxebizitzaren eremuko krisia handia da oso. Azken bost urteetan alokatzeko etxebizitzaren prezioa bikoiztu da. Ez dago alokairuen prezio arrazoigarririk. Ondasunak ez dituzte udalek behar bezala kudeatzen. Hegoaldetik etorritakoek etxebizitzaren espekulazioa bultzatu dute.

Azkenik, alderdi positibo bat aipatzeko, Garapen Kontseiluaren ahalegin berezi bati esker, hainbat sektoretako enpresek aitzina egin ahal izan dute. Enpresen mindegien bitartez, kasu. Eztabaida eta proposamen askoren ondoren, Maule, Hazparne eta Donapaleuko enpresa txikiak aurrera egin ahal izan dute, beren ekonomiaren kudeaketa lagundua eta arindua izan da, nolabait. Alta, nahiz eta Garapen Kontseiluak proposamen ugari egin izan duen, bere eskusartzeak ez du behar besteko eraginik Iparraldeko ekonomiaren funtsezko sektoreetan ●

rik ez. Izan ere, orain arte Hitzarmen Bereziak aurreikusten duen diru laguntzaren %6 baina ez da erabilia izan. Hots, dirua egon badago, baina, oraingoz proiektu konkretuak bideratzeko azterketak burutzen ari dira: 1. proiektuaren bidez mendialdeko gune turistikoaren funtzionamenduari jarraipen berria egin nahi zaio. Garaiz, Baigorri eskualdeak eta Zuberoako eskaintza turistikoa hobetzeko proiektua da: 1.981.837 euro inbertitu dira. 2. proiektua itsas-estazioak sustengatzeko da: 10.671.431 aurrekontua ikusia da. 3. proiektua bainu-etxeak sustengatzeko da: 1.372.041 euro aurreikusiak daude. 4. proiektua mendiko hotelen sailkapena egiteko da: 7.668.185 euro ditu.

■ Baionako Euskal Museoa berri izan da azken urteetan.

5. proiektuak Akitaniako Turismoaren Behatokiarekin turismoa hobetzeko lan berezi bat aurreikusten du: 373.500 euroko aurrekontua du. 6. proiektua, Surf hiri eraikitzeke da: 8.384.695 euro aurreikusiak daude. 7. proiektua Angeluko itsas bazterreko ondare ekologikoa biziberritzeko da: 6.097.960 euro aurrei-

kusiak daude. 8. proiektua Donibane Lohizuneko eta Baionako portuetako itsasontzien geldialdien antolatzeke da: 385.696 euro aurrekontuarekin. 9. proiektua turismoaren irudia hobetzera zuzendua da: 354.443 euro ditu.

Mugaz gaindiko atala da, diru kontuetan, guztietatik gutxien landua eta

garatua dena. Hitzarmen Bereziak aurreikusten duen %3 baino ez da erabili orain arte: 1. proiektua, Txingudi Badia atontzeko eta hiru hiriak (Irun-Hondarribia-Hendaia) bide berezi baten bitartez lotzeko zuzendua dago; bidea oinez nahiz bizikletaz ibiltzeko izaki: 3.048.980 euro erabiltzen ari dira jada. 2. proiektua

■ Mixel Berhokoirigoin, ELBko kidea

Euskal Herriko laborantzak bere eskuduntzak behar dituela frogatu da

Euskal Herria 2010 Lurralde Eskema" ekimena 1992an abian jarri zenetik laborariek parte hartu dugu egitasmoan; bereziki ELB sindikatuak.

Hamar urteko lanen ondoren, Estatuaren eta Euskal Herriaren arteko Hitzarmen Berezia sinatua izan da azkenik. Laborantzak leku garrantzitsua du egitasmoan, laborarien eskaera nagusia Euskal Herriko Laborantza izanik. Institutuzio hau aldarrikatzen dugun bitartean, laborariok Euskal Herriko laborantza berezia dela agertu dugu, ahalmen eta dinamika handikoa, baina ez dela administrazio eta instituzioen aldetik ongi kontuan hartua, ohartarazi dugu behin eta berriz. ELBko kideek euskal laborarien norabideak finkatzeko gure eskumenak behar ditugula gogorarazi diegu botereei, horretarako Laborantza Ganbera instituzioa egitura funtsezkoa dela erran ere.

Anartean, burutu ditugun eztabaida eta proposamenen bidean, Estatuak Paueko Laborantza Ganberak Baionan daukan nekazal adarra indartzea erabaki zuen. Kari honetara egitura berri bat xutik ezarri du: "Euskal Herriko laborantzaren konzentrazio batzordea, ICAAB erdal izenekoa. Berean, nekazaritzako partaide guztiak, Hautetsien Kontseilua, Garapen Kontseilua, baita Pirinio Atlantikoak departamenduaren eta Akitania erregioko Kontseilu Nagusiak biltzen dira. Batzorde honen lana hiru arloetan finkatua da: 1. Laborantzaren azterketa zehatz bat egitea. 2. Norabideak finkatzea, orokorki eta arazo nagusi

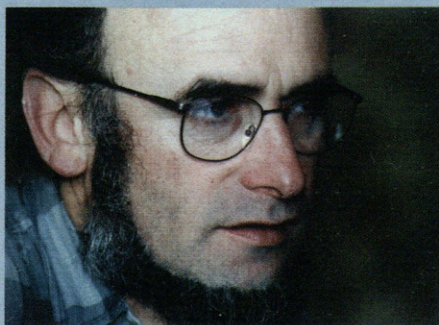
hauen arabera: ekoizpenak, azpiegiturak, uraren eta mendiko laborantzaren arazoak lantzeko. 3. Laborari bakoitzaren txostenak aztertzea: PACeko diru laguntza edota ekoizpen eskubideak banatzeko.

Laborantzan plantatzen diren gazteen txostena ere aztertzen direlarik.

Hiru arlo hauetan oinarritzen da laborarien geroa, eta horietan finkatu nahi dugu Euskal Herriko laborantza. Alta, bada, arazoa aipatu batzordearen eskumen faltan datza. Batzorde honek ez du eskuduntzarik betebeharren erabakitze-ko, proposamenak baino ez ditugu berean egin. Finean, boterea eta erabakiak insti-

tuzioen eta prefetaren esku daude. Hots, Euskal Herria gutxiengo den departamendu honetako botereak erabakitzen du zer den on Euskal Herriarentzat!

Horiek horrela, ELB batzorde horretan ari bada, gisa honetako egitura antzu hauek ez dutela gure problematika konponduko frogatzekoa da. Honezkero, batzorde horretan aurkeztzen ditugun proposamenak departamenduaren egiturarekiko kontraesankorrak direla agertzen hasiak dira. Laster, erabakien hartzeko mementoan, Iparraldeko sindikatu nagusiaren (ELB) proposamenak baztetuak izanen direla agertuko da, laster agertuko da halaber, Euskal Herriko laborantzak bere eskuduntzak behar dituela bertako erabakiak hartzeko, eta orduan, berriz ere, Euskal Herriko laborantzaren beharra oraino handiagoa izanen da. Hots, ez gara ICAPB delako batzordean zahartuko! ●

mugazgandiko Tram-Train izeneko trenbidearen proiektua aztertzekoa da. Trenbide honek Baiona eta Hendaia lotuko lituzke, Topo (Eusko Trenbideak) trenarekin bat egiteko. Azterketa finantzatzeko dirua 4.573.470 eurokoa da. BAM (Baiona-Angelu-Miarritze) barrutiak ez du proiektu honi buruzko bere oniritzia eman, ordea. Trenbidearen proiektuak BAM barrutian aurki litzake zailtasun handienak. 3. proiektuak

Euroinstitutu baten sorrera aurreikusten du. Azterketa burutzen ari da: 1.387.286 euro aurrekontua du. Euroinstitutua Eurohiriaren Liburu Zuriak bultzatua da. Goi mailako hezkuntza eta unibertsitateen arteko harremanak bideratzeko pentsatua dago. Alta, bada, inork ez du

■ Bertako laborantza bizi dadin, Laborantza Ganbera baten beharra ikusten dute Ipar Euskal Herriko laborariek.

proiektu hau (Jean Claude Iriarteren esanetan) bere gain hartu nahi. 4. proiektua Baiona-Donostia mugaz gandiko Eurohiria eraikitzeke herrien arteko beharrezko azpiegiturak aztertzerazuzenduta dago: 152.449 euro aurreikusiak ditu horretarako. Azkeneko bi

proiektuak garrantzia handikoak dira, baina landu gabeak orainokoa. Esate baterako, Sara, Ainhoa, Urdazubi eta Zugarramurdi herriek Irun-Hondarribia-Hendaia herriek osatzen duten patzuergoa bezalako bat sortu nahi dute. Herri handien artean ongi gauzatzan ari den egitasmo bat da, herri txikien artean, berriz, zailagoa da. Patzuergo antzeko bat eratu nahi da baita ere Garazi-Baztan

eskualde eta Zuberoako eta Erro eskualdeko elkargoen artean. Orain arte, modu informal batez aritu izan dira hainbat proiektuetan, alabaina, legalki funtzionatzeko, beren patzuergoa antolatu beharko dute. Europako testuinguruan aritzeko eta diru laguntzak jasotzeko, kasu ●

Garapen Eskeman berealdiko bi atal daude: hizkuntza politika eta kultura atalak. Hizkuntza politikari nolabaiteko irtenbide bat ematen ari zaion bitartean, herriko kultur elkarteak eta ekimenak bideratuko lituzkeen premiazko politika komun bat bideratu beharrean dago.

KULTUR POLITIKAK ZIRT EDO ZART EGIN BEHARREAN

Garapen Eskeman hizkuntzarena da atal bereziena. Garapen Kontseiluak Hautetsien Kontseiluari hizkuntzari buruzko proiektuak bideratzeko atal berezi hau sortzea proposatu zion, hots, Hizkuntza Kontseiluaren gauzapeña ekarri zuena. Frantziako instituzioek ez zuten argi ikusten atal hori gauzatzeari, gaur gaurkoz, legeak ez baitie hizkuntza gutxituei eskumenik aitortzen. Hori da oraindik ere gainditu beharreko koska.

Hizkuntza Kontseiluak hartu zuen funtzio berezi hori. Hautetsi Kontseiluaren eta Garapen Kontseiluaren arteko harremanak hobekiago koordinatzeko Garapen Kontseiluko talde kudeatzailea handitu zen hartara. Battitta Boloki zen Garapen Kontseiluko zuzendaria ordura arte, eta harrezkero, bigarren zuzendari bat dauka talde honek: Jean Claude Iriart. Honela azaldu digute biek hizkuntza politika atalaren bilakaera: “Legeak ez du hizkuntza txikituei buruzko politika bat aurreikusten, baina ez du erraiten ere populu hauek ez dutela deus egiten ahal. Hartara, instituzioei elkarren artean aritzea proposatu genien egitura berezi hau sortzeko. Estaturako, erregio eta departamenduko instituzioek onartu zuten”. Hizkuntza Kontseilua Euskal Herriaren izenean muntaturiko ‘sindikatu’ bat da, emeki-emeki hizkuntza politika bat sortzen joanen dena, bi zuzendarien ustez.

Hizkuntz politikak berebiziko munta dauka. Hitzarmen Berezia indarrean jarri arte ez zen batera landu izan. Harrezkero, ordea, Gidaritza Batzordeak hainbat proiektu martxan ezarri ditu, baita hitzarmenean aurreikusita dagoen diruaren parte garrantzitsua erabiltzen hasi ere.

821.544 EURO ZORTZI ARLO-TAN. Gidaritza Batzordeak joan den apirilean burutu zuen azken bileran aurrekontuaren (400,231 milioi euro) %21,5 erabili

■ Hizkuntza Kontseiluak Uztartitzeko Lota jauregian du bere egoitza.

dituela eman zuen aditzera, hau da, 86,03 milioi euro inbertitu dira dagoeneko. Hizkuntza Kontseiluak hamar arlo aurreikusita ditu bere plangintzan proiektuentzako. Gidaritza Batzordeak 821.544 euro banatu zituen zortzi arlotan gauzatzen ari diren proiektuak bultzatzeko, hots, aurreikusita dagoen diruaren %22. Arlorik arlo, hauek

□ **“Legeak ez du hizkuntza txikituei buruzko politika bat aurreikusten, baina ez du erraiten populuak ez duela deus egiten ahal”**
BATTITTA BOLOKI

dira euskararen normalizazioa lortu aldera erabili izan diren diru kopuruak: Hizkuntza Kontseilua sortzeko 142.387 euro zuzenduak daude eta 91.469 erabili dira dagoeneko: %64. Euskal Irakaskuntzari buruzko informazioa sustatzeko 74.242 euro aurreikusita daude eta 52.137 euro erabiliak dira: %73. Eskola inguruko ekin-

tzen arlorako 93.805 euroetatik 41.161: %44. AEK edota formakuntza jarraikarako 177.908 eurotik 77.748: %44. Euskaltzaindiaren ikerlan programarako 173.133 eurotik 128.209: %72. Iker sailaren egoitza sustatzeko aurreikusitako 112.812 euroak erabili dira, hots, %100. Euskarazko ikastresnen ekoizpenerako 266.785 euroetatik 116.797: %44. Euskal Irratiek 131.563 euro aurreikusita dute eta 106.714 erabili dute: %81. Euskal Telebistaren zabalkuntzarako 60.979 eurotik 30.489: %50. Azkena, hamargarrena, hedagailu teknologia berriak delako arloari dagokio, euskara

Internet sarean sartzeko aurreikusia. Arlo hau ez da finkatua orainokoa, eta beraz, ez da batere dirurik eman.

PLAN ESTRATEGIKOA. Arestian aipaturiko arlo hauekin batera Hizkuntza Kontseilua plan estrategikoa lantzen ari da hizkuntz politika zehatza bermatzeko. Plan

■ Eguzki Urteaga, Hizkuntza Kontseiluko idazkari nagusia

“Hitzarmen Berezia elkarteetan eta botere publikoen arteko lehen akordioa da”

Frantziako Estatuan hizkuntza gutxituak ez dira ofizialak. Nola garatu daiteke euskararentzako hizkuntza politika bat administrazio honen barnean?

Hitzarmen Berezia planteamendu honetatik abiatu da: Ipar Euskal Herrian ez dago politika linguistiko bat funtzionamenduan ezartzeko -eskuduntzak dituen- instituziorik, ez dago Kultura edo Hizkuntza Ministeriorik. Alabaina, bertako instituzioei ezerk ez die debekatzen euskararen aldeko politika bat antolatzea. Hitzarmen Bereziaren barnean garatzen ari den hizkuntza politika planteamendu honetatik abiatu da. Orduan, definitu gabeko esparru juridiko horretan ari gara lanean.

■ Zer da Obragintza Publikoa?

Obragintza Publikoa Hitzarmen Bereziaren ondorioz sorturiko esparru horretan ari den egitasmoa da, oso egitura orijinala da. Obragintza Publikoa maila ezberdinetako instituzio ezberdinek osatua, Estatutik hasita, Erregioak, Departamenduak eta Herriko Etxeek osatua. Obragintza Publikoaren lehen bi zereginak hauek dira: bere egitura finkatzea, eta instituzio hauek benetako politika linguistikoa beren gain har dezaten. Hori litzateke gaurko esparru juridikoan politika linguistikoa bat abian jartzeko soluziobidea.

■ Egiturarik gabeko “instituzio” bat dela esan daiteke?

Oraingoz egitura informal bat da. Lurralde Antolaketa eta Garapen Eskema kudeatzen duen taldea da bere oinarria, Jean Claude Iriart eta Battista Boloki zuzendariak dituen. Formarik gabeko instituzio honetan, eragile ezberdinak elkartzen dira proiektu ezberdinak finantzatu ahal diren erabakitzeke, eta baiezekoan, hitzarmen bat adosten da.

Teorian Obragintza Publikoa da finantzamenduaren kudeaketa daramana, baina finantzamendua Estatuari, Erregioari, Departamendua eta Herriko Etxeei eskatzen zaie,

modu berezi batez eskatu ere. Gaur egun ez dauka izateko fisikorik, gorputz hezurdura bat da, artean, berau, nola-bait, osatzen edo betetzen ari da.

■ Bide honetatik berezko eskumenak izango litzuzkeen instituzio bat gauza al liteke?

Hizkuntza Kontseiluaren administrazio kontseilua Obragintza Publikoan dago, eta hau lau elkargok osatua dago, lehendabiziko elkargoa botere publiko-

ak osatua delarik. Gorputz hori bete ahala instituzio bat gauza liteke agian, urteen poderioz. Hau da, zuzendariaren figura sortu liteke, baita egitura egonkor bat ere. Finean, euskalgintzan diharduten eragileek mintzakidetzaz zehatz eta bakar bat izan dezaten.

■ Zer-nolako harremana dago egun euskalgintzako elkarteetan eta botere publikoen artean?

Horri erantzuteko, azken hogeita bost urteetako harremana zein izan den kontuan hartu behar da. Elkarte eta botere publikoen arteko harremana oso gatazkatsua izan da, tentsioz beterikoa. Ondorioz mesfidantza gisako bat sortu da, eta dago. Pixkanaka elkarlana gauzatzen hasi da, Hitzarmen Berezia lehen gauzapean honen adierazpena da. Baina dena ez dago konponduta, hitz egiten jarraitu behar dugu, proiektu komunak aurrera eramanez, hitz batez esanda: eraikitzen.

■ Zein da asmo hori gauzatu dadin gakoa? Nola jokatu behar du Hizkuntza Kontseiluak bitartekaritza horretan?

Bi modutara bereziki: alde batetik, elkarte eta botere publikoen arteko harremanak bideratzen, gatazkak sortzen diren kasuetan bitartekaritza lana proposatzen. Bestetik, eragile guztiak koordinatzen hasi behar dugu, bakoitzaren egitekoa zein den ezagutzeko. Gaur egun, egitura asko dago, eta maiz, haien egitekoak gurutzatzen dira eta elkarri traba egiten diote, horrek gatazkak eta eraginkortasun eza eragiten ditu. Une honetan koordinazio eta bitartekaritza hori burutzen ari gara ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure ARTEAN euskaraz!

■ **Jakes Bortairu, AEKko kidea****Antolakuntza Eskema berezko instituzioa saihesteko pentsatua izan da**

Antolakuntza Eskema sortu (1992. urtea) eta Garapen Kontseiluak bideratu duen Hitzarmen Berezia (2000. urtea) bitarteko denboraldi honen emaitza konkretuak aztertuz gero, bilana argi ilunez bete da. Hizkuntzari dagokionez, adibidez, ez da dudarik aintzinamendu garrantzitsuak gertatu direla, euskaltzaleen mobilizazio eta presioa tarteko. Hizkuntza politika, lurraldeko garapen orekatu bati begira, beste atalen ondoan onartu eta aitortua izan da. Horren gogoetatzeko elkargunea sortu da (Hizkuntza Kontseilua) eta diru laguntza berriak emanak izan zaizkie euskararen alde ari diren elkarte batzuei. Aldiz, erakunde publikoen aldetik hizkuntz politika hori deliberatzeko egitura eskas da oraindik, eta beren esku dauden neurri konkretu guztiak ez dira bideratu. Diru laguntzak minimoetan gelditzen dira, euskarari berdintasun tratamendua eskaintzetik oso urrun. Estrategikoa den hizkuntza sisteman urrats mugatuak eman dira eta mende honen hasieran Iparraldeko haurren gehiengo zabalak ez du gure hizkuntzaren berri eskola denboran. Azkenik, euskara "legez kanpo" gelditzen da oraino, inolako babes ofizialik gabe eta euskaldunen hizkuntz eskubideek ukatuak jarraitzen dute.

Baina, bilana egiterakoan, prozesuak berak eragin dituen hainbat bilakaera politiko ere kontutan hartu behar dira. Alabaina Antolakuntza Eskeman parte hartu dutenek ariketa didakti-

koan murgilduak egon dira eta askoren ikusmoldea aldatuz joan da. Lehen aldikotz jende ainitzentzat, Ipar Euskal Herria azterketa koadroa eta proiektu orokor baten esparrua izan da. Lurraldea, nortasun kolektiboa -eta euskara bereziki- eta garapen orekatua arras lotuak agertu dira hausnarketa guztian zehar. Horrez gain, etorkizuneko ildo estrategikoak definitzerakoan, horien bideratzeko baliabide politiko eta ekonomikoan gaiarekin topo egin dute partaide guztiek. Horrela, instituzioaren gaia (departamendua edo beste) albora ezina bihurtu da, ez ordu arte abertzaleen eskakizun gisa soilik, baizik eta behar konkretu bezala.

Galdera bat zintzilik gelditzen da halere: Antolakuntza Eskema- eta oro har, prozesu osoak- zer funtzio bete izan duten Ipar Euskal Herriko bizi politikoan. Poderearen eta Iparraldeko klase politikoaren aldetik, beste aldaketa sakonagoak -Ipar Euskal Herriaren berezko instituzioa, besteak beste- saihesteko pentsatu eta kudeatua izan da: jendarteko hainbat sektore gogoetaldi eta egituretan inplikatu, denbora irabazi eta ahal bezain gauza gutti aldatu. Beste batzuen aldetik, berriz, energia eta indar ainitz xahutuak izan dira urrats ttipi eta lorpen didaktikoen bide honetan. Iritsi garen puntura iritsita, alde bakoitzak erdipurdiko balorazioa egiten ahal du. Irekitzen den fase honetan, ezagutu ditugun hautsi-mautsiek ba ote dute etorkizunik? ●

estrategiko honek inkesta soziologikoa izan du abiapuntu. Euskal Herriko lehen inkesta 1991ean burutu zen, bigarrena 1996an, bost urtero egiten da. Iparraldean, III. inkesta aurtengo urtarrila eta otsailaren artean burutua izan zen. 1.600 pertsona galdetuak izan ziren: 600 BAM barrutian, 500 Lapurdi barnealdean, eta beste 500 Nafarroa Beherean eta Zuberoan. Iparraldean, inkestaren ardura Hizkuntza Kontseiluaren esku izan da. Kontseiluko Eguzki Urteaga idazkari nagusia mintzatu zaigu honetaz: "Lehen emaitzak ekain honetan ezagutaraziko ditugu, Gasteizen. Balorazioa, berriz, irail edo urria aldean burutuko dugu. Inkesta berriak, ziur aski, 1996an agertu zituen joera gehienak baieztatuko ditu. Inportanteena orain zer-nolako segimendu mota emanen zaion ikustea da. Perspektiba horretatik, Hizkuntza Kontseiluaren egitasmoa plan estrategikoa gauzatzea da".

KULTURAREN ATALA, ZAILA.

Kultura atala ez da oso garatua izan orain arte. Sei proiektu biltzen ditu, baina aurreikusitako diruaren %9 baino ez da erabilia izan orainokoa: 1. proiektuak Euskal Herriko ondareak antolatzea xede du, Baionako Euskal Museoa eta Irisarriko Ospitale etxean oinarritua. 2.ak kultur ondareak teknologia berrien bidez hedatzea. 3.ak departamenduko Artxiboen politika gauzatzea. Gaia zaila da, zuzendarien esanetan gai politikoa baita. Artxiboen

arteko kultur politika komun bat eratzea du xede. Atal hau zailena da inondik ere. Itsasaldeko hirietan eta barnealdeko herrietan ari diren elkarleen arteko lan komuna gauzatzeko xedez planteatua baita. Barnealdeko kultur elkarleak zailtasun ekonomikoak izan dituzte betidanik eta administrazioarekiko harremanak ez dira onak izan beren egitasmoak finkatzeko orduan.

Zuberoako Uhaitza, Hazparneko Eihartzea eta Izurako Haize Berri elkarleak Garapen Eskemaren hasierako egituraketan parte hartu zuten. Donibane Garaziko Garazikus elkarlea gehitu behar zaie hauei egun. Elkarte hauek kultur bizitza sostengatzen dute barnealdean. Garapen Kontseiluak Hitzarmen Berezia gauzatu ondoren harremanak finkatu nahi ditu elkarte hauekin. Uneon, barnealdeko elkarleak daramaten kultur lanari buruzko azterketa bat ari da egiten, elkarte hauekin batera proiektu komun bat garatzeko.

□ **"Kostaldeko aretoek ez dute kontuan hartzen barnealdean ekoizten diren kultur emanaldiak"**
PANTXIX BIDART

kudeaketa departamenduaren eskumen gisa ikusia dago-eta. 4.a Santiago bidearen atontzeko da eta 5. proiektua gaskoi kulturaz arduratzen da. Azkenik, 6. proiektuak herri elkarleak eta zentro profesionalen

Bestalde, hiriko kultur zentro profesionalak daude: "Biarritz Culture" eta Baionako "Scène Nationale", kasu. Hauen artean Uztaritzeko EKE dago. EKEk kulturaren kudeaketa hartzen du oro har, baina tokian tokiko elkarten ekimen guztiak ez dira agertzen bere programazioan. Arestian aipaturiko lau elkarteek beren dinamika propioa dute. Garapen Kontseiluko zuzendariak afera honela ikusten dute: "Barnealdeko kultur elkarte horietako partaideak uzkur azaltzen dira. Gure xedea beren proiektuak proiektu orokor batean uztartzea da. Alta, asmo hori 'konkurrentzia' gisa ikusten dute. Azterketa bat burutzen ari gara eta laster ezagutuko ditugu emaitzak". Proiektu hau burutzeko, 5.259.491 euro aurreikusita daude.

EIHARTZEA ETA UHAITZA. Lau elkarte hauetako bi kidekin mintzatu gara Hitzarmen Bereziaren ondoko garai honetaz. Pantxix Bidart Eihartzeako kidea da: "Gu itsasaldeko kultur zentroek irentsiak izateko beldur gara, ez ote garen bigarren maila batean geldituko-edo". Pantxix Bidarten esanetan, Hitzarmen Bereziaren kariatara kultur ikuskizunentzako hainbat areto eraikiak izan dira, eta orain areto horiek biziarazteko kultur programazioak osatu behar dituzte. Areto horiek kulturaren emanaldiak eskaintzeko sortuak dira, baina, batez ere, hiri handietan ekoizturiko ikuskizunentzako leku izanzen direla uste du. Herrietako kultur taldeen sorkuntza lanak onak izanik ere, ez ote diren bazterre geldituko, galdetzen du. Bere hitzetan, erronkak ikuskizunak barnealdean eta itsasaldean eskaintzea izan behar luke: "Kostaldeko aretoek ez dituzte kontuan hartzen barnealdean ekoizten diren kultur emanaldiak, programetan konpainia profesiona-

■ Hitzarmen Bereziaren kudeaketaz arduratzen den taldea: Jean Claude Iriart (erdian zutik) eta Battita Boloki (eskuinean eserita), zuzendarien artean.

lak agertzen dira batez ere. Bestelako urratsik ez da eman orainokoa. Gu dudakor gara Garapen Kontseilutik heldu den gogoeta horrekiko. Horretan ari gara, baina ez dakigu sartu behar ote garen beraiek egiten dizkiguten proposamenean. Irudi du beren eskaintzaren bidez, kultur etxe hauen zeregina bere gain hartu nahi dutela. Funtsean, eztabaida hauxe da: aitzinatzean elkarrekin aritu behar dugu? Hots, haien diru laguntza onartu edo bakoitzak bere bidean segitu?"

Zuberoako Uhaitza kultur etxea 22 elkarte osatu da. Garai zailak bizi ondoren, dinamika berri eta itxaropentsu bat hasi berri du. Kultur etxe honetako Mixel Etxekopar kidearen esanetan, elkarteak lehenengo helburu berberak atxikitzen dituen arren, Uhaitzaren funtzionamendua aldatu da. Alta, Hitzarmen Berezia garai

berean gauzatu da eta Garapen Kontseilutik proiektu komun eta berria garatzeko eskaintza heldu zaie: "Gu dudakor gara. Beren asmoak errespetatzen ditugu, baina sobera handiak dira guretzat. Guk, kultur munduan, hemengo kargudunekin izan ditugun esperientziak ez dira onak izan, eta are gutxiago itsasaldeko hiri handietakoekin. Haiek dute ahalmen eta diru gehien. Orain arteko harremana zaila izan da, edo harreman eza hobeki erranik. Baionako antzokiarekin edo Miarritzeko kultur elkartearekin, kasu, harreman gaitzak izan ditugu. Hemendik abiatutako dinamika kulturalak oso gaizki hartuak izan dira historikoki. Funtsean ez dugu mintzakidetarik antolatu, eta orain ez da proiektu komun bat garatzea aise izan. Hala ere, aldi berean, irekiak eta baikor gara proposamena aztertzeko" ●

URDUÑAN BADUZU ZER BISITATU

URDUÑAKO UDALA

FORU PLAZA 1 - Tel: 945 383003 • FAX: 945 383445

Maiatzaren 7tik - Irailaren 1ra

hiria eta memoria

la ciudad y la memoria

ERAKUSKETA

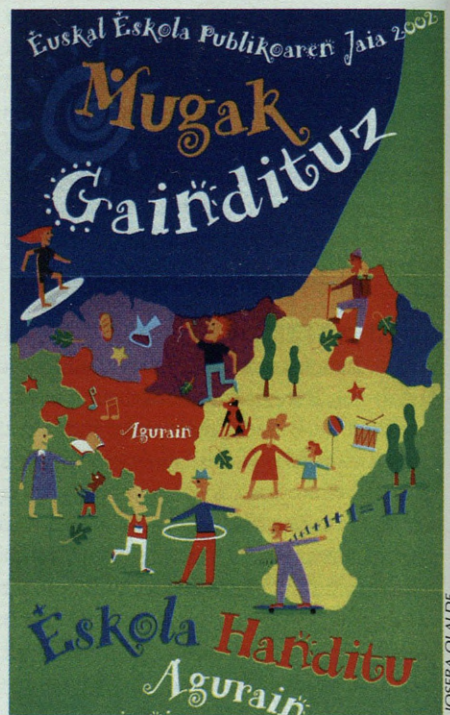
Andra Mari Parrokia (Urduña)
Tel: 658 741488 (talde adostuak)
e-mail: expo@ciudaddeorduna.com

Ordutegia:

Astelehenetik Larunbata arte: 10etatik - 19ak arte
Igandeetan: 14etatik - 20ak arte

EUSKAL ESKOLA PUBLIKOAREN HAMAIKAGARRENA AGURAINEN

■ Hamaikagarren aldiz egingo da Euskal Eskola Publikoaren jaia aurten. Ekainaren 2an Agurainen bilduko dira "Mugak gaindituz eskola handitu" lelopean (eskuineko kartela). Ezkerrean aurreko ediziokoa.

Datozen bi asteburuak mardulak dira irakaskuntzako jaiei dagokienez. Ekainaren 2an, igande honetan, Euskal Eskola Publikoaren jaia egingo da Agurainen. Bereztasunak bereztasun dira ordea, eta hurrengo asteburuan, ekainaren 9an, Sortzen-Ikasbatuazek Nafarroako euskal eskola publikoen jaia egingo du urtero bezala Iruñeko Takonera parkean. Gipuzkoako Hernaniko Ereñozu auzoan berriz, euskal eskola txikiek urteroko festa biziko dute.

Euskal Herriko Ikasleen eta Gurasoen Elkarteak (EHIGE-k) ikastetxe publikoen jaia antolatu du ekainaren 2rako Agurainen. "Mugak gaindituz eskola handitu" lelopean egingo den festan ikastetxe publikoek mota guztietako mugak gainditu behar dituztela -hala nola, politikoak, hizkuntzarenak...- aldarrikatuko da.

Euskal Herriko zazpi herrialdeetako ikastetxe publikoetako guraso elkarteak-Baikara, Denon Eskola, BIGE, Sortzen Gurasoak, Ikas Bi eta Eskola Txikiak-biltzen dituen konfederazioa da EHIGE.

EHIGEko lehendakari Ana Izagirrerren esanetan, iaz sorturiko elkarte honek

□ Euskal Eskola Publikoaren jaiak bi bereztasun ditu aurten: jaia hiritik kanpo egongo da kokatua eta EHIGE, sortuz gero, antolatzen duen lehen jaia da

ordezkaritza Euskal Herri osoan izatean, "mugak gainditzea lortu dugu". Hala ere, herrialde bakoitzeko guraso elkarteek dituzten bereztasunak mantentzearen aldekoak dira EHIGEko ordezkariak.

"Mugak gaindituz eskola handitu" leloaren harira, ikastetxe publikoetan Euskal Herriari loturiko gaiak lantzeko arazo gehien administrazioen programek jartzen dituztela uste du Izagirrek. Bere esanetan, Euskal Herriari loturiko gaiak lantzeko -kultura, historia, mitologia, dantza...- irakasleek egin behar dute lan. Izan ere, eskola publiko bakoitzak bes-

■ **Euskal Eskola Publikoan**
Bizkaiko 81.000, Gipuzkoako 45.000
Nafarroako 50.000, Arabako 23.000
eta Iparraldeko 3.000 ikasle daude.

teekiko autonomia du eta bakoitzaren berezitasunen arabera prestatzen dira ikasturteak. *"Lehen baino baliabide gehiago dago orain baina borondatean dago guztia, ikastetxe bakoitzean zer erabakitzen den"*. Hala ere, Euskal Herriko Ikasleen eta Gurasoen Elkarteak gainditu nahi dituen mugak ezartzen dituzte administrazioek. Esaterako, Nafarroako Gobernuak Euskal Herria gune kultural gisa ere ez duela onartzen salatu du Izagirrek, jarrera honen ondorioz, hainbat liburu atzera bota dute Nafarroako Gobernutik. *"Erabaki politikoak hartu dira, liburu eta eskoletan zein gai eman behar diren esanez"*. Gainera, Euskal Herriko eskola publikoek eskaintzen duten hezkuntza sistema Europa mailakoa dela nabarmendu du Izagirrek.

Datorren igandean Agurainen egingo den Euskal Eskola Publikoaren jaialdiak bi berezitasun ditu aurreko 10 edizioekin parekatuz gero. Batetik, jai gunea, lehenbiziz, hiritik kanpo egongo da kokatua. Bestetik, Euskal Herriko Ikasleen eta Gurasoen Elkarteak (EHIGE), sortu eta urtebetera antolatzen duen lehen eskola publikoen aldeko jaia da.

Agurainen 70.000 lagun inguru bilduko direnaren esperantza dute antolatzaileek. Horretarako, egitarau zabala presta-

tu dute. Hiru gunetan egingo dira ekitaldiak.

11:00etan Santa Maria plazan egingo den ekitaldi batekin emango zaio hasiera jaiari. 12:30k eta 13:00 bitartean bertsoak entzun eta herri kirolez gozatzeko aukera izango da bertan. 14:00etan, kontzentrazio errebindikatiboa egingo da.

□ **Agurainen 70.000
lagun inguru bilduko
diren esperantza dute
antolatzaileek.**

**Horretarako, egitarau
zabala prestatu dute**

16:00etan, Alaitz eta Maiderrek joko dute zuzenean.

Alde Zaharrean kokatutako guneko ekitaldiak malabaristek 11:30ean eskainiko duten ikuskizunarekin hasiko dira. 12:00etan, Deabru Beltza taldeak 3 eta 5 urte bitarteko haurrei zuzendutako "a,e,i,o,u" obra eskainiko du. 12:30ean, Momotxoroen kalejira egingo da. Gainera, Goloka eta Trapu Zaharra taldeen kale ikuskizunak, pailazoak, zirku malabareak eta Les Tambours de Feu taldearen perkusio, su eta dantzez osaturiko ikuskizuna ikusi ahalko dira gune honetan.

Azkenik, Ikastetxe kirol gunean haur parkea, Betizu, Futbol 7 eta pilota partidak egingo dira. Gune honetarako prestatu duten egitaraua, graffiti erakusketa eta tailerrak, "El Ciervo encantado" izeneko zirku ikuskizunak, Kukubiltxo tal-

dearen emanaldiak, umeei begira antolatutako herri kirolek, dantzek, gazte taldeen kontzertuek eta malabare ikuskizunak osatzen dute.

202.000 IKASLE EUSKAL HERRIAN. EHIGEk azaldu duenaren arabera, Euskal Herriko Ikasleen eta Gurasoen Elkarteak irakaskuntza publikoan ikasten ari diren Bizkaiko 81.000, Gipuzkoako 45.000, Arabako 23.000, Nafarroako 50.000 eta Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoako 3.000 ikasle ordezkatzen ditu.

2002-2003 ikasturteko Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako aurrematrikulazio datuak jakinarazi dituzte EHIGetik. Arabako ikastetxe publikoetan hiru urte

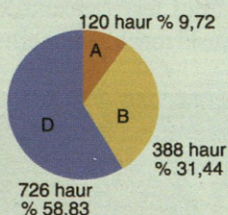
**EUSKAL HERRIKO IKASLEEN ETA GURASOEN ELKARTEKO
IKASLE KOPURUA**

Bizkaia	81.000
Nafarroa	50.000
Gipuzkoa	45.000
Araba	23.000
Lapurd, Nafarroa Beherea eta Zuberoa	3.000

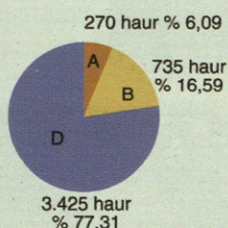
2002-2003ko aurrematrikulazioetako datuak.

3 urte bitartekoak

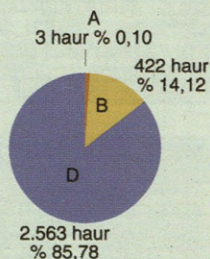
ARABA

BIZKAIA

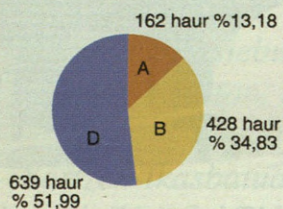

GIPUZKOA

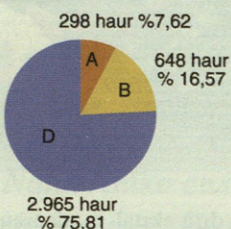

3 urtetik gorakoak

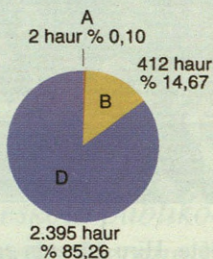
ARABA

BIZKAIA

GIPUZKOA

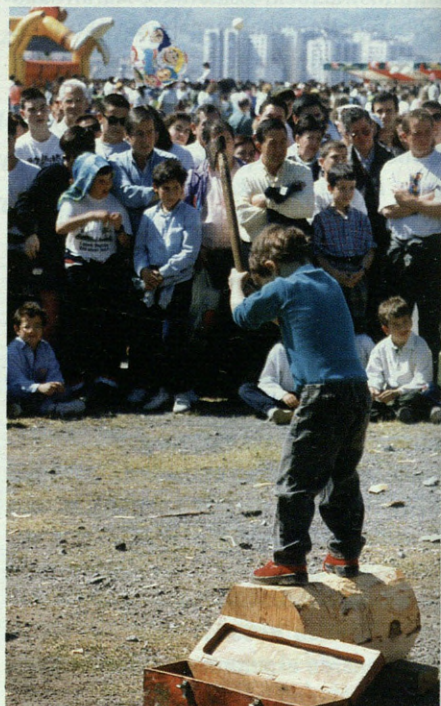
**□ Hiru urtetik gorako
ikasleei dagokienez ere D
eredua da nagusi
Araban, Bizkaian eta
Gipuzkoan**

bitarteko 120 haur (%9,72) aurrematrikulatu dira A ereduan, 388 (%31,44) B ereduan eta 726 (58,83) D ereduan.

Bizkaian, hiru urte bitarteko 270 haur (%6,09) aurrematrikulatu dira A ereduan, 735 (16,59) B ereduan eta 3.425 (%77,31) D ereduan.

Gipuzkoan, berriz, hiru urte bitarteko hiru haur (%0,10) soilik aurrematrikulatu dira A ereduan, 422 (%14,12) B ereduan eta 2.563 (%85,78) D ereduan.

Hiru urtetik gorako ikasleei dagokienez ere D eredua da nagusi hiru herrialde hauetan. Araban, aurrematrikulatutako 162 ikasle (guztien %13,18) A ereduan egin da, 428 (guztien %34,83) B ereduan eta 639 (guztien %51,99) D ereduan. Bizkaian, 298 ikasle (guztien %7,62) prematrikulatu dira A ereduan, 648 (guztien %16,57) B ereduan eta 2.965 (guztien %75,81) D ereduan. Azkenik, Gipuzkoan, hiru urtez gorako bi ikasle (guztien %0,10) prematrikulatu dira A ereduan, 412 (guztien %14,67) B ereduan eta gehiengoa, 2.395 (guztien %85,26) D ereduan ●

Ekainaren 9an, igandeko goizeko 10:00etan Sortzen-Ikasbatuazek Nafarroako D ereduko ikastetxe publikoen festari hasiera emango dio. Iruñeko Takonera parkean, VII. edizio honetan, "Eskola berria haundituz" lelopean 10.000 pertsona biltzeko ilusia dute antolatzaileek.

IRUÑEKO TAKONERA PARKEAN D EREDUKO IKASTETXEAK

■ Iruñeko Takonera parkean egingo da aurtengo Sortzen-Ikasbatuaz jaialdia "Eskola berria haundituz" lelopean. Argazkiok V. ediziokoak dira.

Sortzen-Ikasbatuazek ekainaren 9an, Iruñeko Takonera parkean, egingo du Euskal Eskola Publikoaren VII. festa. "Eskola berria haundituz" lelopean egingo den jaiaren D ereduko ikastetxe publikoetan ikasten duten ikasle, guraso, irakasle, ikastetxeetako langile eta, oro har, euskal eskola publikoaren alde dagoen edonork hartuko du parte. Izan ere, antolatzaileen esanetan, Takonera parkean egingo den fes-

taren helburua, "guztioek euskaraz egun atsegin eta jostagarria pasatzea da". Hala ere, ez da faltako aldarrikapenik, antolatzaileen esanetan, Euskal Herritik Euskal Herrirako egindako eskola publikoak eraiki behar dela aldarrikatuko baita. Antolatzaileek Euskal Herri osoko herritar guztiei zuzenduriko jaiak dela nabarmendu dute, eta, beraien asmoa, Iruñeko Takonera parkean 10.000 lagunetik gora elkartzeko da. Horretarako, egitarau tentagarria prestatu dute. 10:00etan emango zaio Sortzen-Ikasbatuazek antolatutako jaiari hasiera. 11:00etan Takolo, Pirritx eta Porrotx pailazoek "Aupa Kintxo" izeneko ikuskizuna aurkeztuko dute.

12:30ean, antolatzaileen iritziz jende gehien elkartzeko duen ekitaldia egingo da. "Nafarroa hitza dantzan" diskoan parte hartu duten musika talde eta bertsolariak ariko dira zuzenean. Hain justu, bertsolariek botatako bertsoak musikatu dituzte musika taldeek. Zeregin horretan, besteak beste, Berse, Itturri, Maider

Ansa, Tximeleta, Petti, Ufestuek eta Ziore taldeak ariko dira. Bertsoak botatzeaz, berriz, Nafarroako bertsozale elkarteak arduratuko dira.

14:00etan trikitilari eta gaiteroen eskutik kale animazioa egongo da. Ordu honetan egingo dira ere herri kirolak. 16:00etan Kukubiltxo antzerki taldeak bere ikuskizun berria "Ekidazu, lehoiek ez dakite bibolina jotzen" aurkeztuko du. 17:30ean "Nafarroa hitza dantzan" izeneko kontzertuaren bigarren zatia egingo da. Nafarroako bertsozale elkarteak eta Barrikada, Berri Txarrak, Buitraker, Dank, Dikers, Leihotikan, Marea eta Tijuana In Blue taldeek hartuko dute parte zuzeneko emanaldi honetan.

Gainera, egun osoan zehar, Sortzen-Ikasbatuazeko hainbat ikastetxek haurrentzako ekitaldiak antolatuko ditu horretarako prestatutako karpetan. Jana eta edana ere ez dira faltako, herritarren gosea eta egarria asetzeko bi txozna egongo baitira Takonera parkean. Gainera, Sortzen-Ikasbatuaz tonbola ezagunean jokatu ahalko da ●

Antolatzaileek Euskal Herri osoko herritar guztiei zuzenduriko jaiak dela nabarmendu dute, eta, beraien asmoa, Iruñeko Takonera parkean 10.000 lagunetik gora elkartzeko da

"Eskola txikiak bizirik herri txikiak bizirik" lelopean egingo da eskola txikien festa Hernaniko Ereñozu auzoan. Ez da alferrikako leloa, kopuru murrizteko ikastetxeak mantentzen diren bitartean herri txikiak zein auzoak biziko baitira. Ekainaren 9an Gipuzkoako 25 ikastetxetako ikasleak, gurasoak eta irakasleak bilduko dira.

25 ESKOLA TXIKI HERNANIN

Euskal eskola publikoen artean badira batzuk bereziak, hain justu, eskola txiki gisa ezagutzen direnak. Eskola txikien ezaugarri nagusia, bertan ikasten duten ikasle kopurua izaten da.

Eskola txikietan DBH-ko klaseak ematen dira eta, ekainaren 9an egingo den festaren antolatzaileen arabera, herri txikien biziraupenerako ezinbestekoak dira. Hilaren 9ko ekitaldia irekia da, baina antolatzaileek aitortu moduan, Gipuzkoako eskola txikiek ez dute harreman esturik gainerako probintziekin nahiz eta orain ahalegin horretan ari diren.

Eskola txikietan pertsonalizaturiko klaseak ematen dira. Sarritan, urte ezberdinetako ikasleak gela berean egoten dira, eta, ondorioz, irakasleak ikasle bakoitzaren beharretara moldatu behar izaten du. Eskola txikiek duten arazoetarako bat ikasle falta da. Halaber, auzo eta herri txikietatik jendeak alde egiten du. Gainera, biztanle urriko auzo eta herrietan bizi den zenbait gurasok eskola txikiak ez diren beste ikastetxetara bidaltzen ditu bere seme-alabak. Ondorioz, eskola txiki asko ikaslerik gabe ari dira gelditzen. Gainera, jaiotze tasa geroz eta txikiagoa dela ere nabarmentzen dute eskola txikien alde lanean ari direnek.

Hala ere, bada salbuespenik. Asteasu-ko (Tolosaldeako udalerria) eskolan, esaterako, aspaldiko urteetan baino ikasle gehiago ari baita egun ikasten. Asteasuko ikastetxeaz gain, ondorengo udalerri eta auzoetan dira eskola txikiak.

Tolosaldean, Aduna, Albiztur, Alkiza, Altzo, Berrobi, Bidegoian, Ikaztegieta, Lizartza, Bidani (Bidegoiango auzoa), Zizurkil eta Berastegi udalerrietan. Abaltzisketa udalerrian eskola txiki bat irekitzeko tramitetan dira. Donostialdean, Aginaga (Usurbil), Ereñozu (Hernani), Igeldo (Donostia) eta Zubieta (Donostia

■ Iazko ekainaren 10ean Bergarako Angiozar auzoan egin zuten festa eskola txikiek.

eta Usurbil) auzoetan.

Urola-Kostaldean, Aia, Errezil eta Aizarnazabal udalerrietan eta Aiako San Pedro, Aizarna (Zestoa), Arroa (Zestoa) eta Oikia (Zumaia) auzoetan. Debagoienan, Angiozar Bergarako auzoa eta Elgeta udalerrian. Goierri Gabiri eta Zerain udalerrietan.

□ Gipuzkoan 1.000 ikasle inguru ari dira eskola txikietan ikasten. Abaltzisketa eskola txiki bat irekitzeko tramiteak egiten ari da

Eskola txikien festaren antolatzaileek esanikoaren arabera, guztira, 1.000 ikasle inguru ari dira egun eskola txikietan ikasten. Eskola txikiek ekainaren 9an Hernaniko Ereñozu auzoan egingo dute euren jaia. "Eskola txikiak bizirik herri txikiak bizirik" lelopean egingo den festa 10:00etan hasiko da. Goiz partean, 25 ikastetxetako ikasleak emanaldi ezber-

dinak egingo dituzte: dantza, bertsoak...

Eguerdian, Hernaniko Ereñozu auzoan kokatu duten karpa erraldoian 500-600 pertsonentzako herri bazkaria egingo da. Bazkalosteko giroa alaitzeko trikitilari eta bertsolariak arituko dira.

16:30etatik aurrera, berriz, Takolo, Pirritx eta Porrotxen emanaldia izango da. Azkenik, eskola txikien jaiari amaiera emateko, Hernaniko Bertso Eskolakoek eskola txikietako ikasleei begira osaturiko bertsoak botako dituzte. Antolatzaileek hiru helburu lortu nahi dituzte Eskola Txikien egunean. Batetik, eskola txikiei loturiko pertsonak elkartu nahi dituzte. Bestetik, galera ekonomikorik ez dute izan nahi. Azkenik, biztanle gutxiko herri eta auzoentzat eskola txikiek duten garrantzia erakutsi nahi diete agintari eta herritarrei ●

◆ IGOR MUJICA

Josu Landa

“Euskalgintzan egiak edo egi parte batzuk kontatzen has gintezke”

P E R F I L A

“Odolbildua” nobelak Nerbioi bazterretara eraman gaitu. Gasoilez eta burdin erdoilduz betetako portuak ditu maite Josuk, eta antxoa lata batean topatu dugu bere lan filosofia: estu batutako taldea, itsasotik kontserberaraino mimoso zaindutako lana eta irekierraza den lata baten teknologia. Susan, ARGIA edo teknologia berrietan ibili, halakoxe antxoa latak eraman ditu beti sakelean.

Testuak: Ixiar Eizagirre
Estitxu Eizagirre

Argazkiak: Alberto Elozegi

Zure lehen nobela kaleratu berri duzu: “Odolbildua”. Istorioa nola doan korapilatzen deigarri egin zaigu, baita pertsonaien pisua ere...

Jolas bezala asko gustatzen zait istorioa korapilatzea, konplexutasuna lortzea. Narrazioan zerbait gustatzen ez bazait, pertsonaia lauak eta istorio lauak dira. Kasu honetan, istorioaren ari narratiboa oso argi neukan idazten hasi aurretik. Bigarren mailako pertsonaia ia guztiak, berriz, nobela idatzi ahala sortzen joan dira. Zergatik? Pertsonaia beraren nortasun eta konplexutasun hori, beste pertsonaiekiko harremanean eraiki nahi nuelako. Harreman dialektiko bat badago

hor, niri ez baitzaizkit pertsonaia isolatuak gustatzen. Ez nituen deskripzio bidez agertu nahi pertsonaiak, eta ez nituen psikologikoki deskribatu nahi; egiten eta esaten zutenaren bidez agertu nahi nituen, alegia, elkarrizketen eta ekintzaren beraren bidez. Beraz, azkenean pertsonaia batek gorputza hartzen doan neurrian eragiten die inguruko pertsonaiei ere.

■ **Eta zergatik kokatu duzu istorioa 50eko hamarkadan, eta zergatik Nerbioi bazterretako herrietan?**

Egia da istorio hori bera, aldaketak sartuta, koka zitekeela gaur egunean eta beste edozein portutan; istorioa kontrabandoaren inguruan korapiltzen da, eta kontrabandoa beti egon da, eta toki guztietan. Egia da, baita ere, nahiz eta istorioa fikzioa izan, fikzio horrek balio duela gaurko errealtateko gauzak islatzeko, eta ez 1950eko Portugaleteko errealtatea bakarrik. Baina hori ez da batere kontzientea izan. Nobela honek ez du mezurik, edo ez dut mezu jakin bat eman izan nahi behintzat. Nik bakarrik kontatu nahi nuen niri erakargarri egiten zitzaidan istorio bat.

Zergatik, orduan, 50eko hamarkada eta zergatik Portugalete? Galdera hori erantzuten ikasi dut argitaratu ondoko elkarrizketetan, ze nik ez nuen modu kontziente batean aukeratu. Agian erronkatik bazuen zerbait: justu nik ezagutu ez nuen garai eta kokagune geografiko bat aukeratuta, nire buruari zailago jartzen

“Interneteko edukien garapena egitura enpresarial batean oinarritzea zaila ikusten dut. Gehiago sinesten dut ‘hobby’ planteamenduan”

nion nobela idaztearen apustua. Horrek dokumentazio lana eskatzen zidan, eta baita halako autosugestio lan bat ere, idazteko aurrena nire burua garai eta toki hartan kokatu behar bainuen. Jendeari fikzio bat, gainera urruna dena kokapen aldetik, sinesgarri egin ahal izateko, lehenengo zeure buruarentzat sinesgarri iza-

tea lortu behar duzu. Polita izan zen hori. Erronka izateaz gain, kokapen tenporala eta geografikoa nolabait esateko “birjina” izatea bera ere gustagarria egin zitzaidan.

■ **Altzakoa zara, Pasaiako portua gertu gelditzen zaizu... Pixka bat etxe-koia ere bazitzaizun nobelan azaltzen duzun portuetako giro hori?**

Altzako auzo batekoa naiz, Herrera-koa. Eta Herrerak Pasaiako portuaren puska bat hartzen zuen justu ni haurra nintzela, eta haurtzarotik oso portu zalea izan naiz. Baina ez arrantza portu txikien zalea, fuel mantxa eta burdin metatuz jositako “zikinkeriazko” portu zalea baizik. Arrantzatzen genituen arrainek jaterakoan fuel usaina zuten. Zapore bezala ez zait gustatzen, baina ingurune bezala asko maite dut. Alde horretatik egon daiteke nolabaiteko antzekotasuna Nerbioi edo Abra inguruko portu horiekiko.

■ **Kazetari ere izan zara, justu ARGIAren garai gogorrenetan hasi zinen...**

Nik ez dut “kazetari” izan naizen sentsaziorik. Hainbat kazetaritza proiektutan murgildu izan naiz, eta objektiboki kazetari lana ere egin dut, baina inoiz ez naiz

“Odolbildua” nobela ezagutzen ez nituen garai eta tokian kokatuta, nire buruari zailago jarri diot idaztearen apustua”

bokazioz kazetari izan.

Argian sartu nintzenezan, euskal kulturako jendearen artean iritzi orokorra zen euskal prentsak ez zuela etorkizunik, prentsa elebiduna zela etorkizuna. Gainera, hainbat sektoretatik esaten zitzaigun onena ixtea zela. Gure proiektua, euskal prentsak merezi zuela eta bere lekua bazuela frogatzen saiatzea zen. Hori izan zen motibazio nagusia. Ez zegoen dirurik, sekulako zuloa zegoen, eta beraz biziraupen proiektu bat izan zen, eta ez besterik.

Nik bizi-esperientzia aldetik baloratzzen ditut hamar urte haiek, eta gerora nire bizitzarako markatu nauela uste dut. Bizitzako zirkunstantziek talde lan zoragarri bat jarri zidaten, eta pribilegiatua sentitzen naiz. Oso pertsona interesgarriak izan nituen inguruan, eta horrek ere badakar oso urte intentsoak bizi izana, eta pertsona bezala ekarpen asko eta etengabeak jasotzeko aukera eduki izana. Gaur ere asko betetzen nau talde lanak, eta jakiteak taldean ez gaudela lan egiteko bakarrik, gainera badaudela elkarrekin ditugun sentimendu edo sentsazio batzuk, edo gauzak egiteko gogo konpartitu bat. Asko zor diot gauzak egiteko modu horri, eta naizenaren parte onak, baldin baditut, neurri handi batean horri esker dira.

■ **Esperientzia hartatik, produkzio prozesuaren urrats guztiak ere ikasi zenituen...**

Jende gutxi geunden eta denetik egiten genuen guztiok: kazetari idatzizkoa, maketazioa, argazkiak atera, errebelatu, gero fotokonposatu, inprentara eramane, aleei harpidedunei bidaltzeko etiketak jarri... Zure burua ohitu egiten duzu denetik pixka bat ikastera, eta niretzat balio handikoa da hori. Inoiz ez zara argazkilari on bihurtzen, ez maketatzaile on bihurtzen, baina

CURRICULUM A

- **Jaio:** Altzan, 1960. urtean.
- **Bizi:** Hernanin.
- **Idazlea eta Internet eta multimediako ikerlea.**
- Euskal Filologiako ikasketak egin zituen, Donostiako EUTG-n.
- **Prentsa idatzian:** 1980. urtean, “Zeruko Argia” zena “Argia” bihurtu zenean, proiektuaren eusleeta bat izan zen, baita bertako kazetari ere. Proiektu beraren ildotik, Antza Imprimegiaren sorreran produkzio-burua izan zen. “Euskaldunon Egunkaria”ren sorreran, produkzio-burua izan zen.
- **Internet eta multimedia:** Euskal Herriko lehenengotako CD-ROMaren egilea, “Euskal Herria y la libertad” izenekoa, Txalapartaren eskutik. Geroztik beste hainbat egin ditu, haurrentzat “Txirri, Mirri eta Txiribiton”en CD-ROMa, esaterako. Gaur egun, euskara ordenagailu bidez tratatzeko teknologiatako ikerlea da, Ametzagaiña taldean.
- **Literatura:** Susa argitaletxearen eta beronen literatur aldizkariaren sortzaileetako bat izan da. Argitalpenak: “Haizearen itzalak” poesian (Hordago, 1980), “Ipurtargi Beltza” (Joxemi Zumalaberekin batera egindako poema eta ipuin liburua. Susa, 1983), “Gerraondoko poesiaren historia” (Elkar-AEK, 1983), eta “Odolbildua” nobela (Susa, 2002).

denetik ikasten duzu eta gustua hartu ere bai. Momentu hartan guk kontrolatzen genituen prozesu produktiboaren urrats guztiak. Eta horrek markatu egin ninduen, gerora ere gauza guztietan horixe egitea gustatu zait. Alegia, nik egiten ditudan gauzatan zenbat eta bitartekari gutxiago, eta zenbat eta azpikontrata gutxiago, niretzat hobe. Horrek merkatuaren mekanismoak ezagutzen eta klabeak non dauden ulertzen laguntzen duelako. Literaturan ere, Susa argitaletxearen inguruan, beti jarrera bera

izan dut nire baitan. Liburu bat idaztearekin ez zait nahikoa; nahiz lerdokeria bat izan, liburu horiek banatzailearengana eramateko kaxetan nola sartzen dituzten ikustea ere gustatzen zait, edo auto-edizioaren teknologiak nola funtzionatzen duen jakitea.

■ **Espezializazioa behar den honetan, irudipena dugu jada jendeak ez duela proiektua bizi, nor bere produkzio atalera mugatzen dela...**

Niri prozesu guztia ahalik eta gehien kontrolatzea gustatzen zait, baina hori ona da niretzat, zoriotsu izaten laguntzen didalako. Baina argi dut horrek ez duela zertan funtzionatu beste jendearentzat. Inplikazioari dagokionean, nik uste gaur egun “normala” dela (edo baduela bere alde logikoa) jendea gutxiago inplikatzeko lanera sartzen den lekuetan. Enpresatan jada egitura guztia muntatua dago, eta gainera gero eta modu bertikalagoetan muntatzen direnez egitura horiek, zaila da muturra sartzea. Guk oso erraz eduki genuen inplikazio hura, dena egiteko baitzegoen. Dirurik ez zegoen apenas, baina egiteko aukera behintzat bai. Gainera, bizitzeko gastuetarako diru beharra ere gero eta handiagoa da, eta dirua kontratu

txukun baten bidez egiteko modua, berriz, murriztu egin da.

■ **Gaur hainbeste entzuten den belau-naldi berriaren "militantzia falta" hori nola ikusten duzu?**

Justu "militantzia" eta "profesionaltasuna" kontzeptuekin gertatzen zaidana da ez dakidala kontzeptu horiekin jendeak zer ulertzen duen. Agian izango da orain 20 urte guk oso modu polemikoan bizi izan genuelako "militantziaren" eta "profesionaltasunaren" artean ustez dagoen kontraesana. Orduan leloa zen euskal kulturak profesionalak behar zituela, eta ez militanteak. Eta azkenean, baina urte askoren ondoren, nik atera nuen ondorioa zen, batzuek behintzat "militantzia" deitzen ziotela ez kobratzeari edo soldata kaxkarra kobratzeari. Eta nik uste dut ez daukala zerikusirik, edo ez lukeela zerikusirik izan behar "militantzia" eta "profesionaltasunaren" istorio horrek soldatarekin. Soldatarenak lan baldintza kontuak dira, eta lan baldintzak borrokatzeko plataforma niretzat ez da eztabaida kulturala, eztabaida sindikala da, nahiz eta elkarrekin lotuta dagoen guztia. Ez dut uste memento honetan militantzia gutxiago dagoenik. Nik edozein herritan ikusten

"Interneten argitaratzeak zer funtzio sozial bete ditzakeen zehaztea gure esku dago"

dut jendea kartelak jartzen, edo ez dakit zer mahainguru, kontzertu edo bertso saio antolatzen, eta jende hori guztia militantea da. Gero eta gutxiago daudenak "ageriko militanteak" dira. Orain 20 urte militante guztiak medioetan agertzen ginen, eta uste dut orain militantzia sozializatu egin dela. Egia den bezala, orain "ageriko agenteen" artean edo argazkietan agertzen den jendearen artean behar bada militantzia galdu dela.

"Ez dut uste gaur 'militantzia' gutxiago dagoenik; gutxiago daudenak 'ageriko militanteak' dira"

Baina orokorrean, nik dudan inpresioa justu kontrakoa da: ezkutukoa izan arren, askoz ere militante gehiago dagoela gaur egun duela 20 urte baino.

■ **Profesionaltasuna zerekin lotzen duzu?**

Gauzak txukun eta gero eta txukunago egiteko autoexigentzia konpromisoarekin. Autoexigentzia hori baldin baduzu, berezko ondorioa zure lanaren etengabeko hobekuntza da, eta ofizioa ere gero eta gehiago ezagutzea. Kontzientzia hori edukitzea ezinbestekoa da profesionala izateko, batez ere zerbitzu bat eskaini behar baduzu. Alegia, batez ere zure lana nola egiten duzunaren baitan publikoak gauza hobea edo kaxkarragoa jasoko badu.

■ **Askotan, euskalgintzan eremu berdinean lanean ari direnek, elkarrekin muturka bukatu dute. Zer gertatzen da herri honetan?**

Hasteko, euskal kulturaren inguruko gauzek badute faktore distorsionatzaile bat. Gatazkak, eta dibortzioak, eta haserrealdiak, toki eta maila guztietan daude. Baina euskal kulturaren barruan edo "euskalgintza"ren barruan gertatzen direnean, gainera bozgorailu efektua dute.

Zergatik? Enpresa, proiektu edo pertsona horiek jendaurrean daudelako beti, komunikabide eta abarren bidez. Eta beti jendaurrean egoteak berak, eramaten zaitu beti itxurak gorde nahi izatera, eta gainera aldamenekoarekin zarena baino adiskideagoa zarenaren itxura eman nahi izatera. Horrek halako "simulakro" efektu bat sortu du. Ez nuke esango gezur asko daudenik gure artean, gezurrak ere toki guztietan baitaude. Baina nire ustez, euskal kulturgintza eta euskalgintza komunikabideetatik bakarrik ezagutzen duenak, errealitatearekin zerikusi gutxi daukan irudi bat du.

Ondo iruditzen zait, gainera, euskal kulturak eta euskalgintzak bere bertsio ofiziala izatea, denek bezala. Baina iruditzen zait, sektorean gabiltzanak bilduta barrurako diagnostiko bat egiten jartzen garenean ere, kanpora begira muntatzen den "simulakro" edo bertsio ofizial hori mantendu egiten dela. Horixe da gaingintza behar litzatekeena: gure artean hitz egiten dugunean, behar bada egiak edo egi parte batzuk kontatzen hasi gintezke. Trapu zahar guztiak, jada gatazka ere sozializatu egin denean bakarrik atera izan dira.

Trapu zahar horiek gero eta gehiago daude gainera, arrazoi sinple batengatik: euskal kultura eta euskalgintzako gauzak gero eta industriago dira, enpresak gero eta egituratuagoak daude, gero eta soldata gehiago daude, eta beraz enpresa horiek zorraz kitatzea lortu egin behar dute. Alegia, gure artean konpetentzia garbia dagoela. Arazoa da hortaz ez dela hitz egiten, ezta pribatuan ere, eta barku bereko marinelak bagina bezalako itxura mantentzen saiatzen garela.

■ **Elkarrekin esparru berean lan egi-**

tea zaila ikusten duzu, beraz...

Elkarrekin benetan gauzak egiteko (ez agiri bat sinatzeko, egitasmo zehatz baten inguruan indarrak biltzeko baizik), nire ustez ezinbesteko baldintza bat

**“Ondo iruditzen zait
‘euskalgintzak’ eta
kulturgintzak bere
bertsio ofiziala izatea,
baina gure artean ez
dugu bertsio horrekin
funtzionatu behar”**

dago: konfiantza. Konfiantzak ez du esan nahi berdin pentsatzen dugunik, edo konforme gaudenik gauza erdietan ere. Konfiantzak esan nahi du ni fidatzen naizela zurekin, eta badakidala inoiz-edo dirua

kendu behar badidazu abisatu egingo didazula, ez didazula azpijokorik egingo. Memento honetan, nik konfiantza deitzen diodan hori ere ez dago. Beraz, mesfidantzaren gainean elkarlana muntatzea bidea gaizki abiatzea dela uste dut. Hasteko konfiantza da agente ezberdinen artean lortu behar dena, hainbat gezur edo bertsio ofizial benetan ez direla hala onartuta, eta elkarren konpetentzia garela onartuta.

■ **Jaurilaritzak euskalgintzarekiko bideratu behar duen kultur politikak, nolakoa behar luke izan?**

Beti aipatzen den "kultur proiektu nazionala" eta halako planifikazioetarako bi baldintza bete beharko liratekeela uste dut: bata, gizarte sektoreen arteko biltzea da, lehen aipatutako baldintzen pean. Bigarren baldintza, instituzio publiko eta gizarte sektoreen arteko uztarketa da. Ez naiz inoiz kargu publiko batean egon, eta

BIZITZAREN PASARTEA

Duela urte mordoxka, artean 20 urte bete gabe nengoelarik, bidaia hippy samarra egin genuen lagun batek eta biok: trenetan polizoi, auto-stop eta abar. Halako batean, Sevillara iritsi gara eta hantxe gaude, bertako tren-geltokiko ball nagusian, gitarra besoetan eta armonika ezpainetan, diru-bilketan kantu kantari. Ordubete pasatxo, marmolezko toki erraldoi hartako beste muturrean zegoen atso behartsu bat (diru eske ari zen hura ere), jaiki eta gugana hurbildu zen. Pezeta bat utzi zuen, pezeta bakar bat, gure aurrean txanpon biltzaile genuen gitarraren fundan. Zirrara itzela egin zidan, baina orduan uste nuena baino itzelagoa behar zuen, bestela gaur ez nukeen gogoratuko eta.

kanpotik ikusita beti iruditu zait agintean dagoenak jende xehearen sentimendu edo sentsazioarekin bat egiteak oso zaila izan behar duela. Eta oso gutxitan egiten dute bat. Sentiberatasun hori da klabea. Jakina, horretarako ere garrantzitsua da interlokuzioa garbi edukitzea. Une honetan ere interlokuzio hori osatu gabe dagoela esango nuke. Agintariek eta gobernuak oso erreza dute hilabete baten buruan jendearen arteko istiluak sortaraztea, hala komeni baldin bazaie. Aski dute bati ematea eta besteari ez, euren artean saltsa pizteko. Horrelakoetan frogatzen da gizarte sektoreen artean dagoen kohesio eskasa.

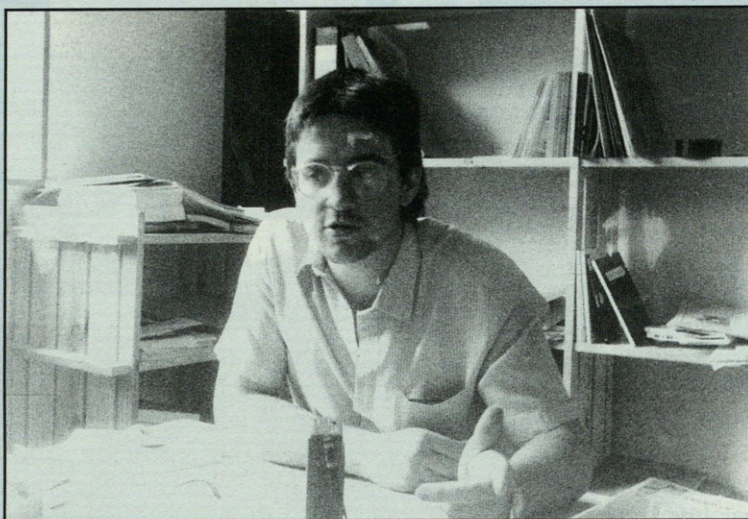
■ **Teknologia berriekiko apustua egin izan duzu beti; askok, berriz, hasiera batean atzera egiten dute. Zergatik jarrera hori?**

Neronen esperientziatik ikasi dudalako teknologiek zer alde on dituzten. ARGIAk ekonomikoki aurrera egitea lortu bazuen, teknologiarik esker izan zen. Taldean sartu nintzenean, edizioa, foto-konposizioa eta gauza guzti horiek kanpoan egiten ziren, azpikontratututa alegia, eta oso teknologia garestia zen gainera. Guri egokitu zitzaigun, urteetan, autoedizio teknologien sartzea eta gartztea. Horrek asko merketu zuen prozesu guztia. Nik lilura hura bizi izan nuen, eta batez eretknologiaren alde ona begiratzten lagundu zidan. Noski alde txarra badutela teknologia guztiek, baina alde onak eduki baditzakete, nire ahalegin handienak emango ditut alde on horiek nire egitasmoetarako baliatzen.

■ **Internetek eskaintzen dituen aukerak baliatzen asmatu al duzu?**

Urte batzuen ondoren, nire inpresioa da ez gairela Internetek dituen aukerak baliatzen ari. Nire ikuspegitik, Internetek zerbait eskaini badezake, bestela jendearen eskura egongo ez liratekeen edukiak plazaratzea da: literatura, artea, prentsa... ondarea, oro har, eta baita sorkuntza berriak ere. Alegia, zerbait erakusteko

ARGAZKI ZAHARRA

1983an, ARGIA n lan eta lan. Joxemi Zumalaberekin "Ipur-targi beltza" poema eta ipuin liburua kaleratu berri zuen.

baduzu eta argitaletxe batera bazoaz, %90 kasuetan ezetz esango dizute, ez dela errentagarria. Baina zerorrek zure orri edo gunetxoak jartzeko aukera izan dezakezu, Interneten gauzak argitaratzea oso "merkea" baita, liburu bat inprimategira eramateak duen kostuarekin konpa-

idazle izango diren irakurle gehiago dago poesia irakurleen artean, narratibak irakurleen artean baino. Beraz, kualitatiboki oso "errentagarria" izan liteke poesia, nahiz kuantitatiboki gutxi irakurri.

Bestalde, argitalpen modu bakoitzak bere funtzio sozialak izaten ditu. Nik zortedunak gairela sentitzen dut, memento honetan gure esku dagoelako Interneten argitaratzeak zer funtzio sozial bete ditzakeen zehaztea. Geronek esperimintatu eta definitu dezakegu zein izan daitekeen medio horrek betetzen duen funtzioa. Figurak sortu beharko ditugu; adibide baterako, "editore elektronikoa" bat zer den zehaztu beharko da. Niretzat zirraragarria da prozesu horretan parte hartzea, baina orohar, funtzioen garapen hori nahiko geldirik dagoela iruditzen zait.

■ **Internetek ez du dirurik ematen. Posible izango da, Interneteko edukien garapena egitura enpresarial batean oinarritzea?**

Nik gaur egun oso zaila ikusten dut, eta gainera bilakaera ikusita badirudi gero eta zailagoa izango dela. Internetek ez baitu diru-sarrerarik, diru-laguntzena ez bada. Une honetan gehiago sinesten dut hobby planteamenduan. Alegia, ni nire eroak narama, eta nire eroa da ez dakit zer eta egin egingo dut. Baina hori, ikusten denez, ez dago modan; ez Interneten eta ez beste gauza askotan ●

BERTSOA

Doinua: Iparragirre abila dela

**Talde lanaren onurak eta
Interneten panazea,
Argia eta Egunkaria,
nondik ez zaude pasea.
Berdin du zertan hasi,
egin ahala ikasi,
soka da oso luzea,
idazle ere probatu duzu,
zein da hurrengo fasea?**

Aitor Mendiluze

ratuta. Nik uste nuen jendeak horixe egingo zuela, baina jendeak ez du egiten. Egia da Internet diru-sarrerarik ematen ez duen argitalpen modu bat dela, eta hori alde txar bat da. Baina era berean, hain justu diru sarrerarik ez duenez, aukera

Oraingoz izan gabe

Gure herriak ez dauka kondairarik./ Pobreia da. Ez dauka/ pirata koxkor pare bat,/ langile sofritu batzuk,/ muga zentzugabe asko,/ mila zorigaizto/besterik. Ez da gutxi." Horrela hasten da Joxe Azurmendik 1968an idatzi zuen "Manifestu Atzeratua" izeneko olerkia.

Gezurra badirudi ere, garaia ez dira hainbeste aldatu. Globalizazioaren eragina nabarmena izateaz gain, gure erakunde batzuk etengabeko eraso eramatzen ari dira aurrera, euskal kultura behar den bezala gara ez dadin. Hor ditugu, esaterako, Nafarroa Garaiko Diputazioa, euskararen irakaskuntzari jarritako oztopoez gain, Eusko Ikaskuntza, Udako Euskal Unibertsitatea, Leitzako Maxurrenea eta Oteizaren Fundazioarekin erakusten ari den jarrera maltzurra. Hala ere, ez da faltako hori Nafarroan baino ez dela gertatzen pentsa dezakeenik, Euskadin, kulturari dagokionez, gauzak ondo joango balira bezala. Egia esan, arazoak ez dira falta gure artean baina kezagarriena, ene ustez, Ibarretxeren erreinuan somatzen den tentsio eza dugu. Gazteluko plazako ondare historikoa zaborte-gietara bota nahi zuen Iruñeko Udal-letxeak baina, zorionez, herritar askoren oposaketarekin topo egin dute espekulazioaren jarraitzaile amorratuak. Hala ere, aztarna historikoak errespetatzeko jendeak erakutsi duen grina txalogarria baderitzogu, zergatik kultura arloan ez gaitu kezkatzen euskal zinemaren egoera negargarriak? Zinema historia eta istorioak jasotzeko baliabide eta lekuko bikaina izanik, orainaldia azaltzeko eman zitzakeen aukerak alferrik galtzen ari gara.

EUSKAL zinemaren egungo egoera ulertzeko bere historiaren azterketari ekin behar diogu, iragane-ko ondare historiko bihur dadin baino lehenago. Gainera, egungo gizartean irudiak duen garrantzia ez du inork kolokan jartzen. Euskal ikuspuntutik literatura, musika edota antzerkigintza UEUn aztertutik izan badira ere, eta bide batez, aipatu jakintza arloek beren historia eta Sailak UEUko egiturari badituzte ere, zinemagintzari eskainitako arreta, berriz, eskasa izan da oso. UEUK, aurtan, zinemari zor zaion arreta eskaini nahi dio. Antolatzaileen ustez, aurtengoa izango litzateke euskaraz egiten den lehen hurbilpen serio eta sakona, are gehiago ikastaroaren ikuspegi zabala kontuan hartzen bada.

Euskal zinemaren historia ezagutaraztea eta gaurko egoeraz aritzeko esparrua irekitzea da ikastaro honen antolatzaileen asmo nagusia. Honetarako egileak eta filmak, kritikoak nahiz ikerlariak bilduko dira Iruñan, UEUren egitarauaren barruan, uztailaren 15etik 19ra bitartean.

HELBURUAK. Euskal zinemaren historia ezagutarazteaz gain ekoiztutakoaren ardatza bilatu eta ikustatu nahi dute antolatzaileek, Euskadiko Filmategiaren eta Golem zinemen laguntzaz. Golem aretoetan M. de Champreux-ek 1930ean, Gaëtan de Bernoville idazlearen liburuan oinarrituta, burutu zuen "Au Pays des Basques" eta Alain Resnais-ek 1950ean eginiko "Gernika" laburmetraia ikusi ahal izango dira doanik uztailaren 15ean. Hiru

egun beranduago, 18an hain zuzen, Jose Julian Bakedanoren "Oraingoz izen gabe" eskainiko da areto berean filmean parte hartu zutenen presentzia eta guzti.

Hitzaldiak, bestalde, gaika antolatuta dira: "Euskal Herria eta bere historia zineman. Bertatikako eta kanpotikako ikuspegia", "Zinema bat eraiki nahirik", "Arteak, marrazkia, experimentalismoa", "Literatura eta zinema" eta beste hainbat gai jorratuko dituzte pantaila eta bideo baten inguruan bildutakoek. Hitzaldi hauek film ugari izango dituzte lagun, bertan esaten denaren froga eta informazio osagarri gisa.

HARRIBITXIAK. Bost egunetako egitaraua osatzeko aukeratu den material osagarriaren interesaz jabetzeko ikastaroan aztertu ahal izango diren zenbait laburmetraia egun nekez ikus ditzakegula kontuan hartu beharko genuke. Gainera, antolatzaileak oso pozik daude Orson Welles-ek gure artean errodatu zituen bi dokumentalak (50 minutu guztira) eskaintzeko baimena

lortu dutelako.

XX. mendea atzean gelditu zaigunean, ez zaigu gaizki etorriko euskal zinema sortzeko eta garatzeko egin eta egiten ari diren saioak (zoritxarrez, gero eta gutxiago) berrikustea eta aztertzea. Gure zinemaren eta ikus-entzunezko komunikabideen egoera gure euskal kulturaren osasuna neurtzeko bitarteko aparta da.

G. Brassensek abestuko lukeen gisan, "itsuak ere konsziente dira horretaz", zinema aretoetatik ez pasa arren ●

Xabier Portugal
Zinema kritikaria

*"Aztarna historikoak
errespetatzeko jendeak erakutsi
duen grina txalogarria
baderitzogu, zergatik kultura
arloan ez gaitu kezkatzen
euskal zinemaren egoera
negargarriak?"*

PRINTZA

MISTERIOA

Juan Luis Zabalak "Euskaldunon Egunkaria"n idatzitako artikulua da honakoa:

"Lehen amodioa, aurreneko musua, estreinako sexu harremanak... Mito bat egin dugu horretaz guztiaz. (...) Lehen amodioak, aurkikuntza kosmiko baten indar zirrargarria duenez, ez baitu parerik. Liburutetan ere, filmetan, abestietan, arte plastikoaren emaitzetan, kulturaren adierazpenetan oro har, badu muntarik gaztetxoek begibelarriak harritzen eta burubihotzak inarosten lehena izateak. (...) Denboraren poderioz, literatura ere, zinema, musika, arte plastikoak, kulturaren adierazpenak, oro har, modu gero eta epel, bare eta arruntagoan barneratzen ditugu. Barruko premia grinatsu bat izandakoa denborapasa jantzi, ilustratu eta orekatu bilakatzen da (...). Irakurzaletasunaz hitz egitean, liburu arin eta ulerterrazten beharra azpimarratzen dugu maiz askotan. Baina ez da irakurle hasiberriari lehen amodioarenaren pareko zirrara sentiaraziko dion liburua bezalakorik irakurle hori zinez eta luzerako irakurzale dadin, eta horretarako, arintasuna eta ulerterraztasuna ez dira aski. Izatekotan ere, lagungarri, besterik ez; eta batzuetan kaltegarri, deskuidatuz gero. Argi dago, bestalde, eskola-ko aholkuak eta derrigor-tzeak gazteak erakartzeko baino uxatzeko metodorik onena izaten direla sarri. Nola jokatu orduan? Lehen amodioa... misterioa! Lehen amodioa... zein zaila!"

LABAYRUREN 25 URTEKO BIDEA

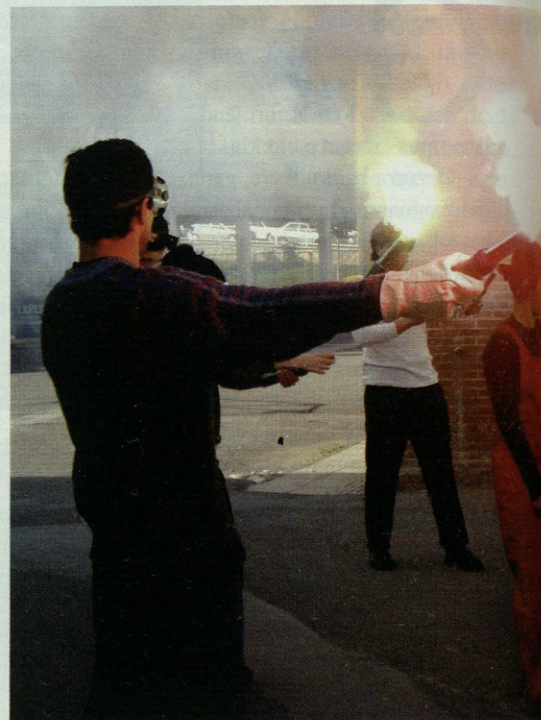
AURTEN 25 urte bete ditu Labayru Institutuak. Derioko Seminarioaren inguruan sortu zen Institutuaren urte hauetako erronka nagusiak euskara, etnografia, ikerketen argitalpena eta 60.000 ale dituen liburutegi baten mantenimendua izan dira. Etorkizunera begira, historiako sail bat ireki eta hizkuntzaren inguruko ikerketak egiteko xedea du. Honaino egindako bidea gogoratu eta ospatzeko, hainbat ekitaldi antolatu dute ekainaren 3an hasi eta 6a arte. Besteak beste, lehenengo egunean, Vatikanoko Kultur ministro lanak egiten dituen Paul Poupardek hitzaldi bat eskainiko du Euskaldunan "Euskal kultura eta Labayru Institutua" izenburupean. Eta 6an, Bernardo Atxaga Euskal Herriak munduan duen lekuaz mintzatuko da.

NORABIDE GUZTIETAN

EKAINAREN 30a arte izango dira ikusgai Bilboko Rekalde Aretoan 13 artista bizkaitarren lanak. Guztiek 1999an, Bizkaiko Foru Aldundiak Arte Plastikoei ematen dizkien bekak eta laguntzak jaso zituzten. Eta orain erakusten dutena, orduan aurkeztutako proiektuen garapena da. Miguel Angulo, Itxaso Dominguez, Jon Mikel Euba, Pilar Fonseca, Ibon Garagarza, Peio Agirre, Miguel Angel Gañeca, Veva Linaza, Lucia

■ Goian, Miguel Anguloren lana.

Onzain, Jesus Pueyo, Mara Reguilon, Iñaki Ria eta Eduardo Sorrouilleren lanak dira bildutakoak. "Norabide guztiak" jarri diote izena bideoaz, pinturaz, argazkiaz... osatutako erakusketari.

ERRIBERRIKO ANTZERKI KLASIKOA

HAINBAT gorabeheren ostean, Nafarroako Gobernuak Erriberriko Antzerki Klasikoaren Jaialdiari emango dion dirua 190.000 eurotan gehitu du. 168.300 euroko aurrekontua zuen berez Jaialdiak, eta orain, 360.000 eurotakoa. Hemendik aurrera gainera, Jaialdia ez da Udalaren esku egongo. Izan ere, Principe de Vianak izendatuko dituen bi pertsonaz eta Udaletxeko beste biz osatutako batzorde bat sortzea erabaki da.

FILMATEGI BERRIA ATZERATZEN

LEHENGO urtearen amaieran edo honen

H I T Z B I T A N

- Fernando Larruquert zinema zuzendari, musikari eta argazkilariak honakoa zioen "Zazpika"n: "Uste dut jenio batek jenio txarra izan behar duela. Nazaretheko Jesussek ere hala zeukan".
- Mariví Bilbao-Goyoagak zera aitortzen zuen "El País"en: "Zinema liluragarria iruditzen zait. Nire adinean, antzerkiak nekatu egiten nau. Gutxiago irabazten da, oso garestia da eta ondo ateratzen bada, birek akabatu egiten zaituzte".

L A K

TRAPU ZAHARRAK

UMORE ONEAN

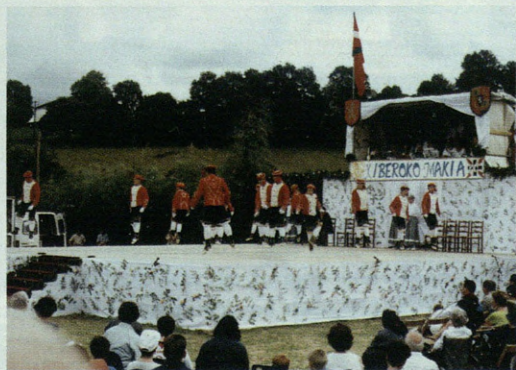
Hirugarren aldia den arren, handi egiten ari da Leioako Umore Azoka. Maiatzaren 31n hasi eta ekainaren 2an amaituko den Azokak, umoreaz gain, baditu beste bi ezaugarri: estreinaldiak eta promozioa. Izan ere, Jaialdian parte hartuko duten zortzi euskal taldeek euren lanak estreinatuko dituzte bertan. Eta beste hiruk ere gauza bera egingo dute. Gainera, lehenengo aldiz izango dira Euskal Herrian Frantzia, Holanda, Argentina edota Erresuma Batuko hainbat talde. Azoka programatzaileen bilgune ere bihurtu da. Guztira, 90 programatzailek egin baitu bertara hurbiltzeko eskakizuna. Eta umore onaren eraginez azken horiek eta taldeak harremanetan jarri nahi dituzte antolatzaileek.

hasieran ekin behar zitzaion berez Euskadiko Filmategiak Donostiako Gas Fabrikan izango duen egoitzaren eraikitze lanei. Baina Euskadiko Ondare Industrialaren Elkartek Kultura sailari eskatu zion egoitza hori hartuko zuten hiru eraikinak babesteko aukera azter zezan. Horregatik, Gobernuaren erantzunaren zain daude orain. Babestu behar direla erantzungo balu, aurreikusita zegoen diseinuan aldaketak egin beharko lirarteke. Dena dela, dagoeneko lanen hasiera urte honen amaierarako edo 2003ko hasierarako aurreikusita dago.

ZUBEROAKO DANTZAK IKASTEKO

IKERFOLKek maskaradetan eta pastorealetan erabiltzen diren pausoak ikasteko metodo bat aurkeztu berri du plazaratu duen "Jira Galdua" bere aldizkarian. Guztira, 47 urrats jaso

ditu, eta baita hainbat partitura eta koreografia ere. "Aitzineko püntiak" izenburuean argitaratutako lanarekin dantza maisuaren figura nahi dute berreskuratu.

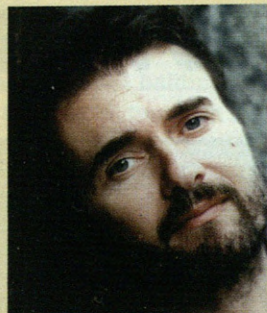

ZALDI ERO

■ "Xiberoko Makia" pasterala.

• Asier Polo biolontxelo joleak "El Correo"-n: "Norbaitek talentua duenean, hezkuntza eman behar zaio. Ez badu hori egiten, bere buruari moztuko dizkio hegoak, ikasten eta arriskatzen jarraituko balu ezagutuko lituzkeen gauza zoragarriak ikusi gabe geratuko baita. Arriskuan dago etorkizuna".

• Koldobika Jauregi artistaren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"-n jasoak: "Artistak eta museoak modan daude, baina errealitatea nahiko kaskarra da. Arazoa da modan egon nahi dugula (...). Eta oraindik ere artistek lan egiteko zein erakusteko toki falta dute".

ALBERTO ELOSEGI

■ Pablo Sastre.

IZENAK

Pablo Sastrek "Leuropa" izeneko liburuak aurkeztu berri du Susaren eskutik. Sastren seigarren nobela da, eta kamioiz Marokora eginiko bidaia kontatzen du. **Jose Roncoren** argazkiekin Ongarrik osatutako "Eibar ciudad taller" liburuak aipamen berezia jaso du Kataluniako Udaberri Fotografikoaren jaialdiaren baitan, Argazki Katalogoen eta Liburuen Sarian.

Mikel Unzurrunzaga Schmitz "Makala" k "Makala plays Novophonic" izeneko diskoa plazaratu berri du Novophonic diskoetxearen eskutik. Bertan, dj saio baten moduan lotu du musika.

Maite Gonzalez Esnalek "Maidarren taupada bilduma" lana kaleratu du Alberdaniako "Ostiral" sailean.

Iñaki Salvadorrek "Novecento, Ozeanoko pianista" antzezlanerako konposatutako abestiak bildu ditu Aztarnaren eskutik kaleratu duen "Novecento" diskoan.

DANI BLANCO

■ Iñaki Salvador

Elkarlanean argialetxeak "Cantate domino" izeneko gregorianoen lana kaleratu berri du. Aita Javier Irastorza beneditarraren zuzendaritzapean Capella Gregoriana Easo Abesbatzak grabatu du lau diskoz osatutako bilduma.

OTOITZ DOINUAK GREGORIANOZ

■ Gregorianoa duela gizaldi asko sortu bazen ere, Euskal Herriko hainbat tokitan bizirik dirauen musika mota da.

Otoitz kantua da gregorianoa, latinez idatzia eta eliz, komentu zein monasterioetan abestua. Duela gizalde asko sortu bazen ere, Euskal Herriko hainbat tokitan oraindik bizirik dirauen musika mota da. "Cantate domino" lana Easo Abesbatzako Capella Gregoriana taldeak grabatu du, Aita Javier Irastortza O.S.B-k (*Ordo Sancti Benedicti*) gidatutako koroak. "Kanpotik ikusita gregorianoak hilda dagoen musika mota dirudi. Hori, ordea, ez da egia. Abesbatza asko eta askok abesten ditu horrelako kantuak, eta jai eta liturgia askotan jarraitzen da aspaldiko ohitura hau", dio Elkarlaneaneko Anjel Valdés. Eliz musikaren inguruan

hainbat lan argitaratu izan dira aurretik. Duela hiru urte, adibidez, diskoetxe donostiarrak Ereski Abesbatzak grabatutako lan bat kaleratu zuen. Bestalde, Valdésen iritziz, haxe da gregorianoen

■ **"Kanpotik ikusita gregorianoak hilda dagoen musika mota dirudi. Baina ez da egia, abesbatza askok abesten baititu horrelako doinuak"**
ANJEL VALDÉS

inguruan plazaratu duten bildumarik konpletoena. "Ereski Abesbatzarekin kaleratu genuena oso disko polita da eta interpretazioa oso egokia da. Baina lan honekin beste maila batera iritsi gara, batez ere lan oso konpletoa delako", dio Valdés. Gainera, luzera begira produktura iraunkorra izango dela uste dute diskoetxeok.

GARAI BAKOITZAK BERE KANTUA DU. Lau diskoz osatutako bilduma da "Cantate domino". Kanta gehienak VIII eta IX. mendeetakoak dira. Lehenengo hiru CDtan urteko garai zehatz batean abestu ohi diren kantak bilzen dira: "Puer natus" izenekoan, Egu-

berri garaiko abestiak; "Attende domine"n Garizuma eta Aste Santukoak; eta "Gaude Maria" izenekoan Ama Birjinaren egunetako kultoaren errepertorioa. "Pange lingua" tituludun lanean, berri, gregoriano herrikoien abestiak jasotzen dira, herri fededunak edo eliz koroak kantatzen zuena eta oraindik zenbait elizatan entzun daitekeena. CD bakoitzak, gainera, CD-ROM bat eskaintzen du latinezko hitzen itzulpenekin, euskaraz, gaztelaraz, frantsesez eta ingelesez. Lau diskoekin batera gregorianoen bilduma honetan liburuxka bat ere eskaintzen du Elkarlanean argitaletxeak. Kanta bakoitzaren latinezko hitzak, partiturak eta garai bakoitza kokatzen duen txostena jasotzen da bertan. Guztia Aita Javier Irastortzaren eskutik. Anjel Valdésen iritziz, gregorianoa musika herrikoa da eta Euskal Herrian nahiko hedatua dago: *"Beste musika herrikoia batzuek, trikitiak, esaterako, askoz ere jarraitzaile gehiago ditu. Hala ere, publiko oso fidedela du gregorianoak"*. Duela urte batzuk Sony diskoetxeak Silos-eko monjeek grabatutako lanarekin sekulako salmenta zifrak lortu zituen. "Cantate domino" ezin da orduko lan harekin alderatu, Valdesen esanetan: *"Gu beste maila bateko konpainia gara, lurralde eremu txikiagotan mugitzen gara. Orduan, gure publiko*

potentziala ere txikiagoa da, noski". Bestalde, diskoetxearen helburuak aurreikusitakoaren arabera betetzen ari dira. Kanpotik, batez ere, hedabide espezializatuetatik jaso dituzte eskakizunak, Radio Nacional de Españatik (Radio Clásica), kasurako. Eta horixe da, hain zuzen ere, kanpora begira argitaletxeak duen jomuga: leku berezituertara heltzea eta Fnac edo El Corte Inglés bezalako gune komertzialetan izatea. Urte baten buruan mila ale inguru saltzea espero dute Elkarlaneanekoek.

GRABAKETA NEKETSUA. Ez da Capella Gregoriana Easok disko bat grabatzen duen estraineko aldia. Bai, ordea,

estudioan egiten duen lehena. Aurretik bi lan zuzenean grabatu dituzte eta beste bi diskotan ere parte hartu dute abesbatza ezberdinekin. Lazkaoko koroak aspalditik zuen disko bat grabatzeko asmoa. Eta ahalegina ere egin zuten, baina, ez zuten zorte handirik izan. Orduan, Elkarlanean argitaletxearengana jotzea erabaki zuten. Diskoetxe donostiarrak gustura hartu zuen proposamena. Baina baldintza bat jarri zuen: lau CDtako bilduma bat kale-ratzea. Aita Javierrek esan digunez, lau CD eta gehiago grabatzeko errepertorioa zuten, hala eta guztiz ere, erronka garrantzitsua zen. Gregorianoa "a capella" abesten den kantu mota da, hau da, ahotza da abestian parte hartzen duen instru-

■ VIII. mendean sortutako kanta mota

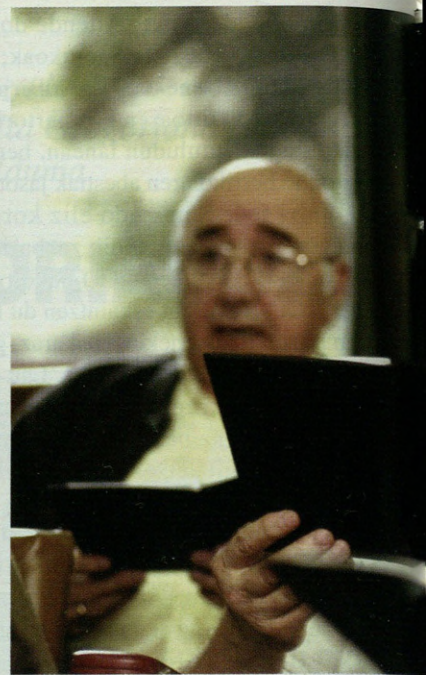
Gaur egun Erroma da erlijio katolikoaren zentroa. Antzina, ordea, Eliza bakoitza autonomoa zen. Erromako Elizak bere kantuak zituen, Galiako Elizak bereak eta Toledoko Elizak beste hainbeste. VIII. mendean Galiako erregeak eskatuta, Erromako Aita Santua Parisera joan zen bere liturgia liburu eta kantoreekin. Bilera horretan bi kan-

tuak batzea erabaki zuten. Erromako hitzak eta doinua onartu ziren eta musikaren apainduretaz galiarrak arduratu ziren. Nahasketa horren ondorioz sortu zen gregorianoa. Izena Gregorio Deunaren omenez jarri zioten. Ehun urte lehenago hil zen beneditarra zen Gregorio Deuna, eliz munduan oso ezaguna eta musikan iaioa ●

ALBERTO ELOSEGI

■ Musika gregorianoaren disko bilduma osatzeko 22 pertsonako koroa biltzea ez da erraza izan.

ALBERTO ELOSEGI

mentu bakarra. Bestalde, urteak pasa ahala zenbaitetan instrumentuez lagundua izan da. Lazkaon entseatzan duen koroak organoa sartu du kantu batzuetan. Gregorianoa "a capella" bakarrik abestu behar dela esaten duen jende asko dago. Aita Javier, ordea, zenbaitetan organua sartzearen aldekoa da: "Solesmes-en, gregorianoaren Mekan, organoa erabiltzen dute, baita beste hainbat tokitan ere. Nabarmendu gabe erabiltzen bada, lagungarria da". Joan den urteko martxoan hasi eta urrian amaitutako grabaketa lana Elkar estudioan burutu zuten Jean Phocas teknikari zutela. "Ostiralero lau orduko grabaketak egiten hasi ginen, baina estudioaren beste konpromiso batzuk zirela eta ezin izan genuen jarraitu bat izan", dio Aita Javier Irastortzak. Horren ondorioz, neketsua izan da grabaketa prozesua. Izan ere, hogeita bi pertsonako koroa saio guztietarako biltzea ez baita lan erraza. Nahasketa izan da, ordea, Anjel Valdésen ustez betebeharrak gogorrena. Hogeita bost kanta baino gehiago ditu CD bakoitzak. Abesti bakoitzetik hamar-hamabost hartualdi egin ziren eta horiek guztietatik bakarra aukeratu behar zuten. Horrez gain, zenbait abesti editatuak izan dira hartualdi ezberdinetako zatiak hautatu eta elkartzuz. "Editajea oso lan eroa da eta Aita Javierrek estudioko lana bere eguneroko betebeharrekin konbinatu behar izan du. Gogorra izan da, baina azkenean denok pozik eta gustura gelditu gara", jakinara-

zi digu Valdésék. Aita Javier Irastortza-ren ustez, otoitzerako giroa sortzea da lan honen helburu nagusia: "Ez da nahikoa ongi grabatua eta ongi abestua dagoen diskoa kaleratu dugula entzutea. Teknikoki ongi kantatua ez badago ere, otoitz giroa sortzen badu nahikoa da niretzat".

ZAZPI URTE. Capella Easo Gregoriana, Easo Abesbatza-ren koroetako bat da. Taldea 1995ean sortu zen eta orduz geroztik ostiralero Lazkaoko benedita-

□ **"Editajea oso lan eroa da eta Aita Javierrek estudioko lana bere eguneroko betebeharrekin konbinatu behar izan du"**
ANJEL VALDÉS

ren monasterioan entseatzan dute Aita Javier Irastortza O.S.B.-ren zuzendaritzapean. "Te Deum" bat izan zen koro hau sortzeko aitzakia, Easo Abesbatzak kantu hau abesteko intentzioa agertu baitzuen. "Te Deum" a polifoniazko kantu bat da, hau da, nota ezberdinak abesten dira batera. Bestalde, gregorianoa den zati bat ere badu. Baina, garai hartan

Easo Abesbatzak ez zuen gregorianoa abesten zuen talderik. "Easo Abesbatzean seminarista izandako partaide bat zegoen eta taldea sortzeaz bera arduraturko zela esan zuen. Hamabi pertsonako taldetxo bat sortu eta nigan jo zuten zuzendaritza lanak egiteko eskatuz", dio Aita Javierrek. "Te Deum" a prestatu, grabatu eta pozik eta gogotsu zeudenez, taldearekin aurrera egitea pentsatu zuten. Gaur egun hogeita bi pertsonak osatzen dute Capella Gregoriana Easo Abesbatza. Kristautasunaren barruan sortutako kantu mota da gregorianoa. Gaur egun, batez ere, moja eta elizgizonek abesten dutelako dirau bizirik. Gizonez osatutako koroa da hau eta zuzendaria da abadea den bakarra. Beste partaide guztiak ezkonduak dira. Hala eta guztiz ere, askok seminarioan ikasi zuten, eta apaiz izandako bat edo beste ere bada.

Aita Javier ordiziarak Frantziako Solesmes monasterioan egin zituen gregoriano ikasketak. Solesmes Le Mans eta Paris artean dagoen herri txiki bat da. Aita Javier bezala, beneditarra da monasterioan eta bere eliz eginkizun nagusia meza ondo prestatzea da. Guztia gregorianoz egiten dute eta mundu osoko jendea bertaratzan da egunero beren kantu eta otoitzak entzutea. "Gure ofizioa latinez egiten genuen eta latinez gregorianoa soilik abesten zen", diosku Aita Javierrek. Gregorianoa kantatzerakoan ahots askok parte hartu arren, guztiek nota berdina abesten dute aldi berean. Polifonia oso

ALBERTO ELOSEGI

monasterio gutxitan lantzen da. Bartzelonako Monserrat monasterioan, adibidez, ahotsetara abesteko ohitura handia dago. Abatetxe honek XII. mendetik du gregorianoaz gain, polifonia ere lantzeko ohitura.

Garai batean Euskal Herrian asko kantatzen zen musika mota hau. Kanta batzuk euskaraz abesten ziren eta beste batzuk latinez. Ez ziren kanta asko, baina dezentetan errepikatzen ziren. "Aingeruen meza", kasurako, ingandero kantatzen zen. Horrez gain, parroquia bakoitzak normalean bere koroa izaten zuen eta polifonia lantzeaz gain, gregorianoa ere abesten zuten. "Nire koinatua arabarra da eta bere herriko apaizarekin igandero meza osoa gregorianoz abesten zuten. Astero, gainera, meza ezberdina kantatzen zuten", diosku Aita Javierrek. Azken berrogei urte hauetan, ordea, pixkanaka-pixkanaka galtzen joan da ohitura hau. Erroman, Vatikanoko Bigarren Kontzilioan eliz kantuetan herriko hizkuntza erabiltzen hasteko erabakia hartu zuten. Ondorioz, eta gregorianoa latinez abesten denez, emeki-emeki elizkizunetako errepertorioetik kentzen hasi ziren. Egin izan dira gregorianoen doinuak gaztele-raz edo euskaraz abesteko frogak. Bestalde, Aita Javierren ustez, ez dira ongi gelditzen: "Gorazarreak edo himnoak abestu izan ditugu euskaraz, baina ez dira gregoriano puroak". Gaur egun parroquia gutxitan kantatzen da grego-

rianoa. Aita Javierrek esan digunez, parrokiako apaizaren arabera ere izan ohi da gregorianoa abestea. Lazkaoko beneditarren monasterioan egunero abesten dute zerbait, herriko mojek

ere abesten dute tarteka, eta Arabako Estibalitz eta Nafarroako Leireko monasterioetan ere gregorianoa kantatzeko ohitura dute ●

◆ JON GURRUTXAGA

ARGIA ren eskutik

OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

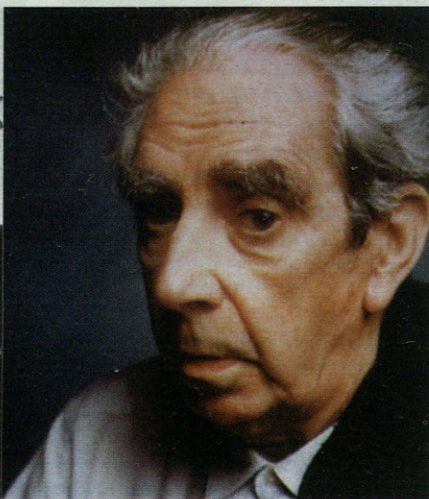
Angeluko Place de la Mairie - ekainaren 2an - 19:30etan

Laguntzaile:

euskadirrati euskadigaztea radioeuskadi radiovitoria

Itzal handiko gizon baten hitzak

ETOR

EUSKAL HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOA

zioron elkarrikeria, eta liburuen ataleko zatirik nagusia Jose Mari Aranaldek aipatu liburuari eskaintzen zion.

Hasiera moduan, "belaunaldien borroka" Mitxelena zioena gogoratu, eta lehengo idazleen eta orduko berrien arteko aldeaz mintzatzeko eskatzen zion Bengoetxe galdetzaileak.

naiz. Etsirik geunden euskaraz ‘paxamodu’ mintzatzea, ahoz nahiz izkribuz (‘tolerablemente’, zioen Orkaiztegi), apur batzuek bakarrik egin zezaketen gauza zela, eta errazegi jotzen genuen erdarara, mordoilókerian ez amiltzearren. Orain, berriz, lehen bakanka baizik erabiltzen ez ziren gaiak ere ausarki darabil-tzate, dotoretasunaz gehiegi kezkatu gabe”.

Funtsezkoa zen hurrengo galdera ere, antza denez, herri xehea euskara galduz omen zihoan-eta, nahiz eta azkenaldi hartan euskal literaturak gorakada handia egin izan. Eta ea zergatik literaturaren loraldiak euskara bizia indartzeko ondore hoberik ez zekarren jakin nahi zuen Bengoetxek. Are gehiago ausartzen zen mahaigaineratzera: "Bide desberdinetatik, desberdinegitatik, ote dabilta herri hizkera eta literatur hizkera?".

Baina Koldo Mitxelena ez bide zen itzulenguruka ibiltzea gustuko zuen gizona, eta zuzen erantzuten zion eskatutakolari: "Herriaren artean, oraingoz, gure hizkuntza ez doa aurrera: inora

Argibideak nai dituztenak idatzi bezate idaz-buruko zuzenbidera. Edo ta, dei egin zenbaki auetara. Tel. 44-40-11 eta 44-40-12; ez, ordea, larunbatetan edo jai-egunetan ●

MITXELENAREKIN ELKAR HIZRETAN

« Mitxelenaren Idazlan Hautatuak » argitara berria

[illegible]

■ Ilea

Alkorta, 19702-VI-04

Gaurko gazteek luzeegia daramatela... Buru-soil gelditu nahi ez dutenentzat badirala osagaiak... Ilea dala eta nahiko hitz egiten da. Ilea, buruko alfonbra. Kuxkurra, leuna, bihurria, era askotakoa. Kolorez ere beltza, gaztaiña, gorria, urrezkoa... Batzuen ilea sendoa da eta indartsuki itsasten dira bere sustraiak buru azalean. Baiña beste batzuen koipetsuegia edo lehorregia dalako banaka banaka erortzen da eta burua leun, disdiratsu, labankor gelditzen zaie. Ilea euki nahi eta ezin! Alboetan eta atzean ugari eta tinkoa dute; gairikoa joan zan. Lanak izaten dituzte buru gaina alboko ileekin estaltzeko: luzatzen utzi behar dira

lehenik; gero ondo, kontuz orraztu. Eta haize eguna gertatuko balitz, alferrikoak izaten dira ardura hoiek denak. Zenbat bider esan ote dute amorratuta: "Propagandako ile-botika guztiak ezertarako ez dute balio". (...) Buru-soil gelditzen ari diranak zaitu nahi eta ezin dutelako. Luzea daramatenak pakean bizi nahi dutelako eta ez zaielako uzten. Motzaren maitaleak "tximak" ikusiaz isildu ezin direlako... Aita-semeen arteko tema da. Ile-motzaille adindunak gurasoen alde doaz hontan. Emakumeek burutsuago jokutzen dute: atzo gorri, gaur beltz, bihar koleta, erenegun kuxkurtuta. Eta nork zer esan diezaike? ●

guztiaren inguruan Mitxelena handiak zeukan ustea jaso nahi zuen Bengoetxek: Arinegi al zebilen zenbait gazte? Eta ea Arantzazun aholkatu ziren urratsak gehiegi handitu egin al zituzten batasun horren aldeko batzuek, eta herria -inoiz euskarazko liburuak irakurtzen zituen herria- beraiei jarraitu ezinik utzi.

"Daramagun lasterra neurtzea ez da erraz -erantzuten zuen Mitxelenak-; are gaitzago eraman behar genukeena mugatzea. Baditugu, bestetan bezala, ezinegonak eta lasaiak. Presakaegi ibili nahi luke agian zenbaitek, eta ez da harritzeko. Urte gehiegi iragan zaizkigu 'bertan goxo' geundelarik. Orduko geldiak dakar oraingo lehia. Zenbat falta zaigun ikusten duenak, nola esan urrunegi joan garenik? Irakurle sail bakoitzak -eta irakurleak ere prestatu behar ditugu, ez bakarrik idazleak- gogoko duen bazka hartu behar luke idazleengandik. Hemen eta bestetan,

mugitzekotan, atzeraka dabil. Gaitz hori, ordea, ez dugu arestikoa, aspaldidanik datorren eritasuna baino. Euskal literaturaren loraldiak, nik uste, ezin dezake hortan berehalako eraginik izan: eragin hori zenbait urteren buruan baizik ez da nabari izango. Bateratsu, urrutiko helburu bakar bati begira, ari behar genuke guztiok, baina nor geure sailean, gogoko ez dugunean ez baitugu gauza zuzenik egingo. Baina goiko, erdiko eta beheko mailako lanen premia gorrian gaude eta ez dut uste bata bestearen etsai denik. Ez luke, behintzat, horrela izan behar".

■ Alkortak ilea izan zuen hizpide ale hartan.

BATASUNERAKO LASTERKETAN

Koldo Mitxelenari elkarrizketa bat egin eta euskara batuaren arazoa aipatu gabe uzterik ez zegoen, bistan da. Lau

urte bazeramatzaten gainera, zorioneko batasun horretara zeraman bidean barrena, ez oztopo larririk gabe, eta honen

inorentzat ez diren irakurgaiak dituzu okerrenak" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Lur-lan

Aldizkariko sail berria, 1972-VI-04

Bada kezkarik asko nekazari artean. Nola basarriari eutsi? Nola diru-bide bihurtu? Ortarako aurrerapenak eskuratu behar. Lurra lantzeko tresnak, lurra ongarritzeko ongarririk, zomorroak eta gaitzak gaitzeko pozoin-ilgarriak...

Ez lituzke bazterrean utzi nahi

ZERUKO ARGIAk Euskal Erriko nekazariak. Zomorro eta gaitz kontuan jakintsu dan Prudencio Ortiz del Portillo-ren laguntza eskeini nahi lieke tarte. Jakin nahi luketen guztia galdetu dezaioke berari zuzenean edo aldizkari onen bidez. Nekazarien onerako izango delakoan asten dugu atal au ●

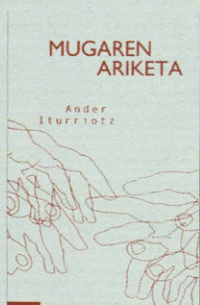

ALBERTO ELOSEGI

Astia Hartuta

ASTEKO LIBURUA

SINBOLISMOTIK ASKO DUEN PROSAZKO POESIA

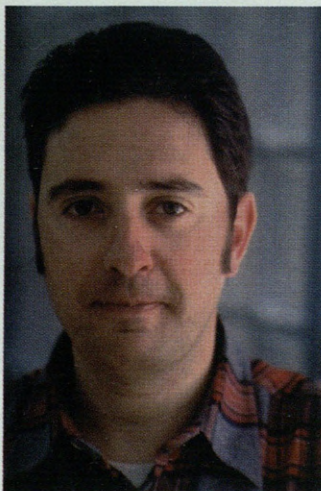
**MUGAREN
ARIKETA**
Ander Iturriotz
ELKAR
129 orrialde
11,25 euro

Ander Iturriotz, prosaz idatzitako poesia liburu honen egilea, ordiziarra da, nahiz aspaldidanik Bilbon bizi. Duela hogeitaz kaleratu zituen “Birundak” eta “Goierri” izenburuko idazlan zail eta esperimentalez geroztik, ez du beste libururik plazaratu, ahalik eta “Mugaren ariketa” honetara iritsi arte. Eta prosazko zati laburrez osatu du bere azken lan hau, narratibaren eta poesiaren sintesi oso berezko bat eginez, nonahiko eta noiznahiko literatura hornitu duten kezka eta gaien inguruko gogoeta berri bat eskaini nahiz. Sinbolismotik asko duen prosazko poesia da

Ander Iturriotzek oraingoan agertzen duena. Giza abereak pertsona bilakatu zenez geroztik izan ohi dituen kezkei poetak eman nahi izan dien erantzun pertsonala, zoriaz, kaosaz, mugaz, espazioaz eta denboraz eginiko hausnarketaren bidez, zientzia eta mitoari buruzko ardurak, gizaditik hartutako irudi harrigarriak, maitea alboan ez edukitzeak maitemindua dagoen bihotzean sortzen duen maitearekiko etengabeko desira hori, eta filosofiaren aldetik eginiko gogoetak aurkituko ditu irakurleak ipuin ukituko poema hauetan. Metafora, mundua eza-gutzeko bidea bezala.

▼ Egileari Galdezka

“Edonork irakur dezakeen liburua dela uste dut”

Ander Iturriotz

EUSKAL KULTURA GAUR/AITOR BAYO

■ Irakurtzeko zaila ez al da izango “Mugaren ariketa”?

Ez dut uste. Liburuaren mamian sakontasuna dago, baina hain zuzen ere irakurterraza egiten saiatu naiz, nire esperientzia frustagarri baten ostean dator-eta.

■ Duela hogeitaz idatzi zenituen liburu haietaz ari al zara?

Hala da. Aitortu behar dut esperimentalismoko joera izan nuela orduan. Memento hartan mundua ezagutzen ari nintzen ni, eta ez bakarrik hori, euskal literatura ere bai, eta nire aurkikuntzarik handienak Axular bat edo Jon Mirande bat ziren. Han murgildu nintzen atseginezko itsaso batean murgiltzen den bezala, eta jakina, haren emaitza nekez irakur daitekeen zerbait izan zen. Ez dut esango hura gailentzeko hogeitaz urte behar izan ditudanik, baina beti uzten dizu halako erresumin bat, eta horren kontra, nire lehen helburua gauza oso irakurterraza egitea izan da. Beraz, uste dut liburu hau edonork irakur dezakeela, nahiz azpian, nahi duenak, erreferente sinboliko nahikoa aberatsak aurkituko dituen.

■ Liburua lan berriz osatua al dago?

Denetarik dago. Izan ere, urte horietan gauza askotxo idatzi eta pentsatu dut, jende guztiak bezala. Eta beste lan batzuetan ibili naiz, hain zuzen ere Homero aztertzen. Eta Homero aztertzeetik pixka bat asetuta gelditu nintzenean pentsatu nuen poesia liburu hau egin nezakeela, gauza erraz eta irakurterraza lortze aldera. Liburuaren azken orrazkera guztiz berria da, baina bertan agertzen diren irudi asko oso zaharrak dira, hain zaharrak, errepikatu egin behar izan ditudala. Adibidez, poesia munduan eta filosofia munduan gehien errepikatu den metafora bat dago, Heraklitoren errekaen metafora, hain zaharra bezain berria den metafora hori.

L I B U R U A K

**KAFKAREN
LABANKADA**

Aritz Gorrotxategi
Mujika
KUTXA
161 orrialde
4,81 euro

2000KO IRUN HIRIKO ELEBERRIA SARIA

Aritz Gorrotxategi Mujikak idatzitako "Kafkaren labankada" k irabazi zuen 2000ko Irun Hiriko Kutxa Literatur saria "Euskarazko eleberria" deitu sailean. Lisboan kokatutako nobela beltz bizi honetan, Kafka, Eça de Queiroz, Mishima eta beste hainbat idazleri eskaintzen die egileak bere omena. Unibertsitate garaian elkar ezagutu zuten bi gizonen arteko harreman ilunean oinarriturik dago. Haietako bat, neskalagunak utzi berri duen literatur irakasle alkoholizatua da egun. Bestea, urte luzeetan desagerturik egon eta gero mendeku odoltsu bat aurrera eraman asmoz Lisboara itzuli den gizon arriskutsua. Iritsi ahala, neska bat hil du, eta garbi dago ez dela horretan geldituko. Beraz, haren bila abiatuko da irakaslea, Lisboako bazterretan barrena.

**FULGOR DE
LIBERTAD (EL
ESTADO CONTRA
EUSKAL HERRIA)**

Joaquin Navarro
KALE GORRIA
243 orrialde
16 euro

NAVARRO EPAILEA EUSKAL JENDEEN NAHIAZ

Dudarik gabe, Euskal Herriaren lagun bat mintzo da "Kale Gorria" k plaza-ratu duen "Fulgor de libertad (El Estado contra Euskal Herria)" idazlan interesgarri honetan. Izan ere, oso sutsua da Almerian jaiotako Joaquin Navarro epaileak Euskal Herriaren eskubideen eta haien alde eta Gobernu espainiar ezberdinen aurka euskal jendeak aspalditik daraman borrokari buruz egiten duen aldarrikapena. 1975eko udan Tolosara epaile gisa etorri zenetik hasi, eta hartaz geroztik gure herriak bizi izan dituen gertaera latz eta garrantzitsuenak aztertzen ditu, azalduz, haiekiko bertakoek izandako erantzun anitza, hala nola Espainiako hainbat politikarik eta beste jende ospetsuk izan dutena ere.

**ARDIAK
ZENBATZEN
LORIK HARTZEN
EZ BADUZU...**

Txabi Arnal
IBAIZABAL
61 orrialde
6,78 euro

BOST URTETIK AURRERA KOENTZAT

Lo egiteko gogoarekin ohean sartu eta lo hartzerik ez izatea baino gauza lamorragarriagorik gutxi, ez da hala? Bada, hemendik aurrera lasai egon zaitezke, zeren Txabi Arnalek idatzi eta Anabel Ortizek marraztutako "Ardiak zenbatzen lorik hartzen ez baduzu..." liburuska polit hau irakurriz gero, seko lo geratu ezean ere, oso ondo pasatzeko aukera izango duzue eta. Arkakusoak, pailazoak, astoak, kapelak, izarrak, munstroak, sagutxoak, frutak eta oheak ere zenbatu baitaitezke, ardi zuri mantso bezain aspergarri horiek bezala. Zuek beste edozein gauza zenbatzeko gogo duzuela? Lasai horregatik ere, liburuan orrialde bat zuriz eskaintzen baita zaletasun hori dutenak gogoko duten huraxe irudikatu eta marrazki baten bidez adierazi dezaten.

K A L I T A T E A

Produkturik
onenak,
MultiOpticasen

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

KAZETARI-LAN HAUTATUAK

Piarres Lafitte

ELKAR

444 orrialde

22 euro

PIARRRES LAFITTEREN KAZETARI-LANAK

Pako Sodupek prestatu du Piarres Lafitte bere garaian idatzi zituen kazetari-lanen hautaketa hau. Jean Hiriart-Urrutyk sortutako "Eskualduna"n, "Aintzina"ren bi aldietan, "Gure Almanaka"n eta batik bat "Herria" aldizkarian kaleratu zituen Piarres Lafitte liburuan jasotzen diren ehun eta berrogeita hamabi lan hautatuak. Aukeraten, adierazgarrienak biltzen saiatu da Sodupe, Elizaren irakaspenen ingurukoak eta hil berriei eskainiak baztertuz. Bestalde, liburuak daraman hitzaurre esanguratsuan, Aitzolekin parekatzen du Piarres Lafitte, nahiz bien arteko aldeak agerian utzi; besteak beste, faxistek hila izan zen Aitzol, eta Lafitte, berriz, 1936ko gerran bitartekari lanak egiten ibili zen Mola jeneralaren ordezkarien eta jeltzale buruzagien artean.

JAKIN 129

Batzuen artean

JAKIN

118 orrialde

8,40 euro

ISLAMA ETA MENDEBALDEA HIZPIDE

Aurrez aurre dirudite Islama eta Mendebalde, batez ere 2001eko irailaren 11n AEBetan gertu zenaz geroztik. Baina, hala ote da? Bi mundu horien arteko elkarriketa ez ote da posible eta zergatik? Horixe du "Jakín" aldizkariaren azken zenbakiak hizpide. Luis Sols Historia katedradunak eginiko Islamaren munduko aurkezpen historiko, kultural eta politiko orokorretik abiatu-rik, Islamaren eta Mendebalaren arteko erlazio gatazkatsuen inguruko auzi nagusiei buruzko iritziak eskatu dizkie "Jakín"ek Mikel Aramendi, Gabirel Ezkurdia, Jose Mari Pastor, Juanjo Sanchez Arreseigor eta Jesus Torquemada adituei. Bestalde, gai nagusi horrez gain, Joseba Balerdi, Laura Mintegi, Iñaki Martinez de Luna eta Amatiñoren lanak ere aurkituko dituzue bertan.

EL MUNDO DE LOS PIRINEOS

Batzuen artean

SUA

130 orrialde

4,51 euro

MAKIEK PIRINIOETAN UTZITAKO ARRASTOA

Sua edizioak plazaratzen duen "El Mundo de Los Pirineos. Montaña, Cultura y Naturaleza" aldizkariaren azken zenbakian, Adi mendia, Cap de Creus, Vallferrera eta beste hainbat leku erakargarri oinarri dituzten lanez gainera, Pirinio inguruetako makiei eskainitako erreportajea aurkituko du irakurleak. Baita horretan parte hartu zuten Victorio Vicuña lasartearra eta Angel Alvarez gerrilariaren gogoeta eta gorabeherak ere, hala nola aurrekoek baino zorte gutxiago izan zutenen oroitzapena, Juan Santaauliaren esperientzia kasu. Hau da, 1936ko gerra hemen galdu ondoren, nazien aurka ausarki borrokatu eta horregatik Errepublikak frantziarraren omenaldia jaso eta gero, Pirinioetan zehar askatasunaren aldeko borrokarik ekin zioten haien oroimena.

DISKOAK

ILEGAL

Rhune

OIHUKA

12 kanta

13,90 euro

RHUNEREN ALAITASUNA ETA KONPROMISOA

Guinness bezala ezagutzero eman zen Irungo talde honek izena aldatu behar izan du, garagardo enpresak bestea erabiltzea ez diolako baimendu. Nolanahi ere, Iberia osoan zehar ezagutza eman zion rock-zeltiarraren doinuekin jarraitu du Rhune deituz grabatu duen estrainako CD honetan ere, nahiz "Illegal"en ska eta reggae erritmoen ukituak ere ageri diren, "¡Despierta

ya!"n eta Harkaitz Canoren hitzekin osatutako "Mutuak hizketan", kasu. Horiez gainera, kantu hauek aurkituko dituzue "Illegal" CDan: "Siete pintas", "Inem", "Illegal", "El mar y la distancia (Ondarbi)", "Censura stop!!!", "Dale movimiento", "Algo tendrá el agua cuando la bendicen (La Magdalena)", "Mayo", "Lost In The Dark" eta "Tengo un tío rico en América (y yo aquí estoy jodido)".

Informazio gehiago: www.gureagenda.com**BILBO maiatzak 31****Kontzertua**

Amparanoia taldeak. "Somos Viento" lan berria aurkeztuko du. Doinu latinoak, ska, rumba eta rocka uztartzen dituen taldeaz gozatzeko aukera izango da. *Kafe Antzokia*

22:00

MARKINA-XEMEIN**Kontzertua**

Markinako Ziortza auzoan antzinako musikako kontzertuak eskainiko dituzte maiatzaren 25etik ekainaren 9a bitartean. Ekainaren lehen, Spanish Brass Luur Metalls, Espainiako Estatuko haize talderik onenetarikoak kontzertua eskainiko du. *Zenarruzako Kolegiata*

18:00

ZARAUZT ekainaren 7a arte**Lebiaketa**

Zarauzko Udalak, Zarauzko Nazioarteko III Jazz Mintegiaren barruan, Soinu Bandei Buruzko III Ikastaroa antolatuko du jazz eta zine musikaren sustapen eta hedapena bultzatzeko xedearekin. Aurtengo edizioan, Udalak beka deialdia kaleratzea erabaki du. Informazio gehiago Zarauzko Udaleko Kultura sailean.

ANGELU ekainak 2**Dantza**

450 angeluar bilduko dira antolatutako den Kabalkada dela eta. Dantza eginez, Euskal Kultura bultzatzea da jaialdiaren xede nagusia. Goizeko hamarretan hasiko da desfilea Choisy kirol zelaitik. Tobera bat eskainiko dute, eta eguerdiko bazkariaren ondoren, Oskorri taldearen ikuskizunaz gozatzeko parada izango da.

ELORRIO maiatzak 31**Antzerkia**

Leo Bassik "12 de septiembre" lana taularatuko du. Leo Bassiren umorea zirikatzailea eta garratza da. Askok pentsatu baina esatera ausartzen ez diren gauza horiek aurkeztzen ditu antzerkian honetan, beti ere globalizazioa eta kultura kolonizazioaren aurka.

22:30

Arriola kultur aretoa**BERA maiatzak 31****Antzerkia**

Haur eta gazteen Mugaz Gain antzerki jaialdia ospatuko da. Eskolan egiten diren antzerki lanak plazaratzea da jaialdiaren helburua. "Gure kalea", "Arroxa Zuri" eta "Itsasoa baino dago" emanaldiak ikusteko aukera izango da. *Kultur etxea*

GASTEIZ irailaren 22a arte**Erakusketa**

Granadako Jose Guerrero zentroarekin eta Vigoko museoarekin sortutako lankidetzaren sarearen lehen emaitza, "Melodrama" izeneko obra, dago ikusgai. Erakusketak mundu osoko 34 artisten lanak biltzen ditu.

Artium museoa**ARETXABALETA maiatzaren 30****Hitzaldia**

Jon Arretxe idazle eta irakasleak eskainiko du hitzaldia. "7 Kolore" liburuaren izen bera daraman eta berak egin ohi dituen bidaien nondik norakoak biltzen dituen diorama saioa eskainiko du.

19:00

Udaletxe zaharra**LIZARRA maiatzaren 30a arte****Erakusketa**

Zoran Music margolari italiarraren lan dramatiko eta ilunak zintzilikatu dituzte Lizarrako Gustavo Maeztu museoa. Gizaki bakarra da Musicek irudikatzen duena, gizaki bakar eta ezkorra, tristea, etorkizun iluna ikusita zalantzan betetako. *Gustavo de Maeztu museoa*

DONOSTIA maiatzak 29**Hitzaldia**

Bagara elkartearen asteazken kulturaren baitan, UNESCOk etiskararen erabileraren inguruan argitaratu eman duen txostena izango da hizpide Kike Amonarri, Pako Aristi eta Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardegia" ren eskutik.

19:30

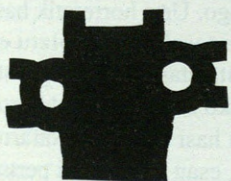
Koldo Mitxelena kulturunea

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza

obra social

Artoa denen ahotan dabil orain transgenikoak direla eta ez direla, ukatu ezin daitekeena artoak dituen osasunerako mesede guztiak dira. Hego Amerikan askoren oinarritzko elikagaia da.

HIRUTASUN OPAROA

Transgenikoak gorabehera aspaldi honetan artoari (*Zea mays*) buruzko kontu ugari entzuten da. Artoak garrantzi itzela du mundu mailan. Bere jatorritzko herrietan, Hego Amerikan, adibidez jende askoren oinarritzko elikagaia da. Haziendak gizentzeko pentsuen osagai nagusienetakoa da. Duen garrantzi honegatixe ari dira bariedade transgenikoak nola ahala sartu nahian, finean, diru asko darabilkielako. Hamazazpigarren mendearen hasieran artoa Euskal Herrira iritsi zenean txiro, gose bizi ziren baserrietara iraultza ekarri zuen. Urte osorako irina ziurtatzen zuen landare hau garia baino aiseago egokitu baitzen isurialde atlantiko berdeko lurretara. Mendetan eus-

ALBERTO ELOSEGI

kaldunak artoa jan du eta horren arrasto ditugu egungo talo, arto-opil eta abar. Gerora haziendak elikatzeke erabili izan da. Baita ere babarrun -edo indaba- landare eusteko, langintza honetan aritzen direnek bai baitakite nahiz eta lekari gutxireago eman hauek askoz ere sanoagoak eta gozoagoak izango direla. Hirutasun perfektua osatzeko azpian kuiak landatu, hauek landare arteko tarteak estaliko dituzte, belar txarrei hazten utzi gabe eta jorralanak gutxituz. Oraindik baserriren batean ikusten da, soro berean, negurako etxe guztiarentzako erreserbak oparo osatzen dituen indaba-artoa-kuia hirukote hau ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

2001eko datuak kontutan hartua, EAEn Bizkaia da legionela kasu gehien duen lurraldea, gehienak 65 urtetik gorakoak izaten dira eta 86 kasu isolatuetatik %79 gizonezkoak izan ziren.

LEGIONELA

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailak argitaratzen duen Buletin Epidemiologikoan adierazi denez, eta 2001. urteko datuak kontutan hartuz (urtarriletik azarora bitartekoak), bederatzi pertsona hil ziren Euskal Autonomia Erkidegoan legionelosiak jota. Ia urtebeteko epealdi horretan 86 kasu isolatu agertu ziren (%79 gizonezkoak ziren, gainerakoak emakumeak). Lurralde historikoen arabera Bizkaia 58 kasu erregistratu zituen, Gipuzkoak 25 eta Arabak 3.

Banaketa eskualde edo komarka sanitarioen arabera eginez gero, tasarik altuenak Bilbokoari dagozkio (78 kasu milioi biztanleko), eta horren atzetik Uribe Kosta agertzen da. Gaitzak jotako pertso-

■ Igerilekuetan, hainbat legionela kasu agertu izan da.

nen adinari dagokionez, bi bakarrik ziren 30 urtez azpikoak; tasarik altuenak 65

urtetik gorakoetan azaldu ziren. Osasun agintari eta adituek ez dute kasuen arteko inolako loturarik aurkitu, kasuen jatorri komuna edo infekzio iturri bakarra proposatzeko balioko lukeena.

Legionelosi 1997. urtetik aurrera derrigorrez aitortu beharreko gaitzen artean sartua dago. Urte horretatik hasita, legionelosiaren tasak ia laukoiztu egin dira EAEn, ospitaletan proba diagnostiko bezala detekzioko sistemak modu orokorrean erabiltzen hasi direlako. Nafarroari begira, azkenik, esan daiteke sei pertsona hil zirela iazko urtean, Iruñako Bideko Amaren Ospitalean, ur beroaren zirkuituan kokatua zegoen legionela brote baten ondorioz ●

◆ JABIER AGIRRE

Asisko Urmeneta

Iruñeko Ezkabara bidean

*Etorri izan bazina, ene
xokorik maiteenera joanen
ginateke elkarrekin. Baina
honela, bakarrik, ez dut
nahi; ederregia baita zu
gabe joateko eta malenko-
niatuko nintzateke segurik.*

*Beraz, Ezkaba mendira
abiatuko naiz egun. Solo.*

Ezkabara bidean:

*Komerien karrika,
Pozoblanco eta Zapateria,
San Nikolas auzoa,
Nabarrerria, Errotxapea
auzoa, eta buruz altxatuz
gero Erreniagako haitze
errotak ere bai.*

MIKEL SAIZ

MIKEL SAIZ

■ Ezkabarako bidean Nabarreriatik pasako gara eta ondoren, Bigarren Gerra Karlista eta gero eraikitako gotorlekutik.

Iruñeko foru monumentutik partitu naiz; "Gu gaurko euskaldunok" dioen plakaren ondotik, eta Komerien karrikan beheitik hiri zaharrean sartu. Ikurriña handi batek batzarri egin dit laugarren pisu batetik, teatro zaharra zegoen etxean. Hortik kalearen izena. Arturo Campion euskaltegien dekanoak hor dauka egoitza: komeria baino, epopeia digu eskaintzen azken 30 urteotan Diputazioko abere ororen kontra. Ohar gabea, karrikak izenez aldatu du, eta Pozoblanco eta Zapateria bilakatu zait gero. "Katakarak" Enea efimero hartan, udal bulegariak aspertzen dira egun; guti iraun baitzuen Zapateria 40 zenbakiko eskuatak, baina izena eta irudi ederrak utzi zizkigun ondaretako. Eta Udal Plazan gara orain, mendetan inoren eremu ez zen hartan; alde batean Nabar Hiria, eta bertzean San Zernin (Done Saturdi) burgua eta San Nikolas auzoa, beti gerra gorriaren heien artean. Noizbait ere sinatu-ko zuten bakea, eta "No man's land" honetan "Hiri Bateratu Berriko Udaltexea" eraiki.

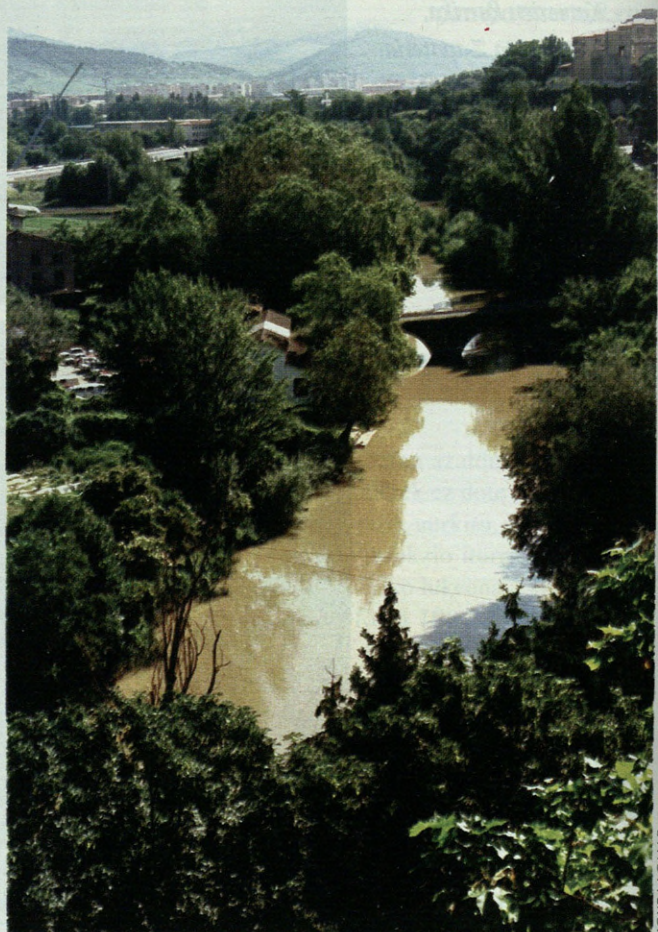
Done Saturdiko dorre militarren itzala hedatzen da plaza zolan, Nabar Hiriari buruz mehatxuka. Eta harantz noa ni ere, Merkatarien kaleak zabaldu nahi duen honetan zehar, zezenen bidetik. Baina ez naiz Estafeta famatuan sartuko, eta bai xuxen jarraituko, bidea lautan biderkatzen den gurutzeraino: ezkerrean Mañue-
ta, erromatarren termak salatzen dituen dermioan. Eskuinean Kaldereria eta San Agustin: oraingo gaztetxe ederraren eskualdea. Parean Kuria karrika, Pom-

paeloren "decumanus" hura. Eta iparrera, Nabarrerria, gurea. Bidegurutze estratetik honetan kioskoa landatu zuen noizbait Luzio delako batek eta hemendik atera izaten ziren urtetan manifa klandestino-ak: 20:00etan Luzio-renean, korritzen zuen konsignak.

Bego datu hau paleosubertsioaren balizko historiara-ko. Zugarrondo plaza erraten zioten lehen-
goek Nabarrerriakoa-ri, eta noizbait ere iturri neoklasiko batek kendu zion lekua arbolari. Iturri punta-
tik hegaldatzen dira australiarrak gaur egun, sangriaz ase, San Ferminetan; eta baten batek hortzak utzi ohi dizkigu, geroko arkeologoen ikergarri. Nabarrerria Karmendu da orain, eta ezkerrean ikusi dut Nafarroako erre-ge-erreginen jauregia, kalekka baten buruan. Gure histo-
riaren adierazgarri: erregeordeen (paper zaharretako biso-rraien) egoitza izan zen konkistaz geroztik, espioien habia.

Eta kapitania militarra gero, espainiar armadak okupaturik. Molak hemendik zion bere traizioa harilkatu errepublikari.

Soldaduak egoitzatik joan eta, okupa bohemio batzuk sartu ziren 80etan, mar-
golari esperimental bezain arno zale. Eta deuserezak gero, zoko urrin, heroina, usteltze eta ahanztura. Harik eta politika-
riek Artxibo Nagusia ikusi zuten arte hondakin haietan. Lanen hasteko, Evreuxtarren arkeria gotikoa suntsitu egin zuten osoki, eta kurri aitzina. Arki-
tektura zibilean, erlijiosoan ez bezala, barra libre izaten baitute kontsigna arki-
tektoko ofizialek. Karmen karrikan beti, Zumalakarregi jenerala bizi izan zen luzaz, 25 zenbakian; eta haren etxeko eskaileren baranda Bigarren Gerra Kar-
listako fusil ahoz egina da. Eta Zumala-
karregiren atarira gabe, (lehen Frantzia-
ko ataria eta lehen Askakoa) Mikel Castillo iruinsemearen fotoa, peñen zapiez apaindurik, eta baratzea. Hemen-
txe tirokatu zuten bizkarretik, iheska eta armarik gabe zihoala. Hiltzailea

■ Bidean, zubi berriaren azpitik pasa eta Arga ibaia izango dugu begi bistan.

dominaz saritua dago. Gal-
tzaileak eta irabazleak beti.

AUZOA

Eta ataria zeharkaturik, maldan behera abiatu naiz Errotxapeara buruz. Garai batean, iluntzean zerratzen zituzten harresiko atariak, eta ez zegoen Hirian sartzerik biharamun arte. "Dohakaiztuna, Zizurrera orduko iluna" bildu zuen Oihenartek mende haietan. Zubi berri afrusaren pean pasatu naiz Argaren bertze baztertera, ehunka oinezkok marraztu xendran zehar; gainetik autoak burrunbaka pasatzen dira, dekoratu futuristetan bezala. Errotxapea auzo langile eta nekazaria da, Bilbokoak kantatu nolaxe: erreka ondoko barazki biologikoak eta greba historikoak lantegietan.

Aspaldi honetan, plan urbanistikoa itxura berria ematen ari zaio, batzuren onerako eta zenbaitzuren kaltetan. Oraintxe zeharkatu behar dudan San Pedroko zubi zaharraren puntan, eraikuntza baten hondarrek salatzen dute beti alkate ohi hura, Lorea Etxearen erauslea: jaime I exkabator. Gezurra dirudi, lauzazko

zola tipi honen gainean, hainbertze bizia pasatu izana gaztetxe hartan... bilkura, gaupasa, atelier... Zu gabe etorriagatik, malenkoniatzan hasia naiz dagoneko; noan aitzina bada, eta zalu gero.

Errotazaharreko zubittoa zegoen lekutik, San Pedro komentu zaharra begi

bistan dut, beti mututzen ari. Oraingoan liburutegia ere zabaldu dute bertan, eta sala bati Jimeno Jurio izena eman diote; Honelakoxeak gu, sujeta handiago eta hiri barnetik urrunago. Auzoetara jo beharko duzu Campion, Joana III edo eta Jose Maria Jimeno Jurio beraren plaka ofizialaren ikusteko. Beharrik auzoak. Iparra galdu gabe, beti ere, Marzelo Zelaieta hiribide luze eta inurritsura iritsi naiz. Gurutzatu, eta Artika karrikan sartu. Ezkerrean, adreilu gorritzko fabrika ikaragarria: MATE-SA. Francoren garaian eman zen ministroen krisi larriena markatu zuena: Fraga, Solis eta bertze 11 ministro faxistari kargua kendu zien diktadoreak. 18tik. Heien ordeiz Opus Deiko teknokratak sartuko ziren, malobraren irabazle. Norbaitek egitasmo industrial saldua zion Francori: puntako makineria baliatuz, oihalgintzaren iraultza ekarriko omen zuen delako MATESAk. Lantegi animalea eraiki ondoren, des-tapatu egin zen marro, ede-

MIKEL SAIZ

■ Alde zaharretik irten eta bidean aurrera Errotxapea auzoa dugu parez pare.

MIKEL SAIZ

■ Kale artean galdu aurretik Udal plazan atsedentxo.

■ Behin zubi zaharra igaro ondoren, Martzelo Zelaieta hiribidera iritsi eta berehala murgilduko gara mendi inguruetan.

rra, dena iruzur, eta milioi aunitz betiereko desagerturik.

Ez zen sekula harako makineria mar-txan hasi, eta fabrika hertsirik egon da luzaz, harik eta berriki zatika alokatzen hasi den arte. Kontzentrazio eremu itxu-ra duen gune honetan biltzen dira egun, bertzeak bertze, Errotxapeako AEK, Kukuxumusu, diseinu enpresak, Batasuna... Iruñea inguraturik daukan zirkun-balazioa gainetik salbatu dut, zubi baten barrena, eta luza gabe Artika herrian naiz.

MENDIA

Dermioa arteaz mintzo zaigu, oraindik ugari Ezkaban, Aizoaingo kuarteleko piromanoen balentriengatik ere. Mendiaren magaletik abia, eta errepeidea saihestuz, zuzen hupatzen ari naiz orain, hainbertzetan egin bidean gaindi. Igan ahala, Iruñerria hedatzen zait gibelean, erromatarren "conca" hura. Landabeneko autoen distira, Erreniagako haize errotak edo Igako antena, betikoak egiten zaizkit, nahiz eta horiek gabeko paisaia luzaz ezagutu dudan. Errotxapea bera, beti eta hedatuago behe honetan. Noizbait ere

lepora iritsi naiz, eta bizkarrean gaindi segitu dut, kaskora buruz. Bidean berean, oroitarria; 1938ko iheslarien omenez. Zer istorio da hau?

Ezkaba kukullan, bertze hainbertze mendietan bezalaxe, kristauen ermita eraiki zuten inoiz. San Kristobal eman

Mendiaren magaletik abia, eta errepeidea saihestuz, zuzen hupatzen ari naiz orain, hainbertzetan egin bidean gaindi. Igan ahala, Iruñerria hedatzen zait gibelean, erromatarren "conca" hura. Erreniagako haize errotak...

zioten izena. Bigarren karlistaldiaren ondotik, gotorlekua eraiki zuen Espainia-ko armadak, Iruñea kontrolatzeko aldera: harresi, galeria, lurpeko labirintoa mendian barrenaturik. Eta bastioi militar gisa mamitua zena, presondegi espantagarri

bihurtu zuten inoiz. Hemen metatzen ziren 2.500 preso politiko: anarkista, laborari, abertzale, sozialista. Zafaldiak, gosea, zorriak, tuberkulosia; halakorik ez omen zuen ikusi Rafael Aizpun justizia ministroak, kartzela bisitatu zuelarik 1935ean. Frente Popularrek hustu egin zuen espetxe makabroa gero, hurrengo urteko bozak irabazi baino, baina ez zuen betirako errautsi; eta gerra hastearekin bat, mukuru beterik zen berriz.

1938ko maiatzaren 22an, zaindaria beretu orduko, ehunka preso iheska eskapatu ziren oihanean beheitik. Gaizki armaturik -latak, koilarak, hodiak- eta guti antolaturik, ehizatuak izan ziren monteria odoltsuan: Hiritik jin frankistek 187 gizon hil baitzituzten mendian bertan, eta bertze 14 Iruñeko gaztelu gibelean, "epaitu" eta. Gutienek erdietsi zuten bertze aldera pasatzea. Eta hementxe nagokizu orain, Ezkaba kaskoan, San Kristobaleko galerietan zehar, horrorearen erraietan, bakarrik. Iruñerria inguratzen dituzten bertze mendiak ikusi gabe, egun oskarbiagatik. Nuremberg izan bagenu, honako hau museo litzateke. Graffiti berria egin, eta etxera itzuli naiz, fixtuka.

Denbora-pasak

SAREAN BILDU BERRIAK

● Bertze bortz

Bisak eskatzeko oihua, kontzertua aunitz gustatuz gero (Bera)

● Lo ingo dok kanta barik

Logure handia (Bermeo)

● Hori dunk hori ur handiko arraia

Ez da nornahi (June)

● Autulari

Tertuliano orojakile (Lekeitio)

● Oihanzorri

Goarda (Eugi)

● Horrek eraman behar dink beaje bat

Ostia emango diot (Miren)

● Makuka jo

Kanpaia jo, masturbatu (Balmaseda)

Bidali proposamen berriak "Mantxut" foro libreria: www.argia.com/mantxut. Agian promozionatu egingo ditugu!

MANIXUT MANIXUT

**2A2PIAK
BATMAN**

Asteko Lokuzioa

SANTA AGEDA JO

Gizonezkoen masturbazioa; kanpaia jo, zizpa garbitu, puñeta egin

**HAMABOST URTE NEBAZANEAN SANTA AGEDA
JOTEN JARDUTEN NEBAN GAU TA EGUN, ESKUKO
NARRUA ARRAKALATU ARTI | O**

HACERSE UNA PAJA (SEXO MASCULINO) / SE BRANLER / TO
BASH THE BISHOP

**Kike Amonarrizen
Umorea**

AITAREN ARGAZKIA

Mirentxu, familiako aspaldiko argazkiei begira ari da. Halako batean:

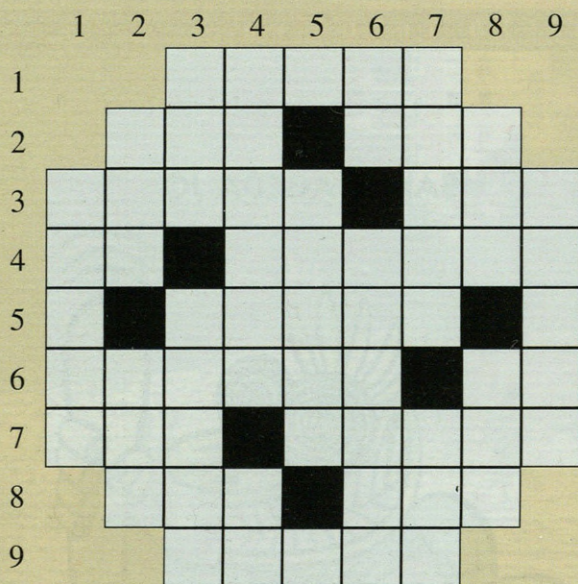
- Ama! Zein da argazki honetan, zure aldamenean dagoen gizon dotore eta argal hau?
- Hori? Zure aita, neska!
- Kontxo! Eta orduan zein da gurekin

bizi den morroi potolo eta burusoila?

BARRASKILOAREN OIHUA

- Zer esaten du barraskilo batek dortoka baten oskolera igotzen denean?
- (!?!)
- Iiiieeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeapaaaaa!

Hitza gurutzatuak

EZKER ESKUIN

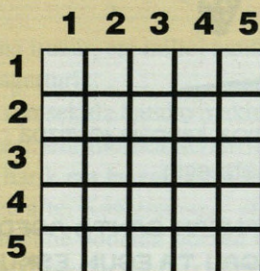
- 1.- Sevillako futbol taldea. 2.- Su. Erregai mota.
- 3.- ... egina, zeharo mozkortuta. Suari dariona.
- 4.- Ez eme. Temati. 5.- Mila. Ibar. Röntgen.
- 6.- Pisu apalekoak. Bokal errepikatua. 7.- Bizkaian, sobera. Buruhaustea. 8.- ...-tak, erlojuaren hotsa. Istua.
- 9.- Guraso arrak.

GOITIK BEHERA

- 1.- Zoritxar. 2.- Sor. Norat atzizkia.
- 3.- Zenbaki bakoiti. Herri handia. 4.- Eraso, oldar. Modu atzizkia. 5.- Tona. Gurpilik gabeko gurdiak.
- Kontsonantea. 6.- Ligaren erdian. Hesola.
- 7.- Ibar. Zaren horrek. 8.- Tenis partidako atal. Alderdi karlista. 9.- Haizea.

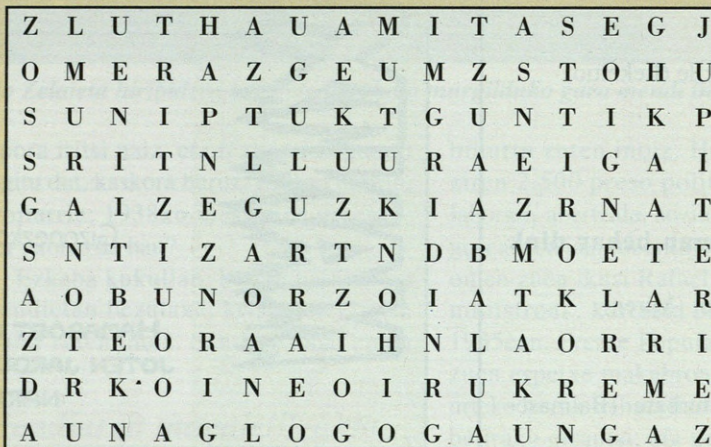
Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1. Saila, arloa. 2. Zoritxar.
3. Donostiako auzoa. 4. Handi.
5. Atsegina.

Letra Zopa

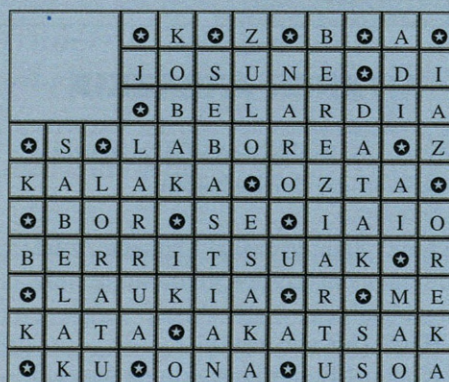
Aurki itzazu Eguzki Sistemako izar eta planeten izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

OZELKANEAITZARIO
ATNIKOPSTAGIPSRU
AMIZENTAHESREURA
RTAIHOARBRAZUDKH
OXISKOPETAPENUGA
TOZOAIGATAKERREU
ARASOITPIGIAORRL
TONDAILNEAZKOAIAK
EAHIRLAAOZAETS AU
RNGAOMHAIIRRALEBS

8ko txikian

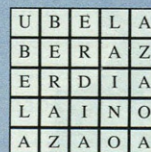
1. Arkaikoa. 2. Prentsak. 3. Begirune. 4. Buruzapi.
5. Salatari. 6. Erabilia. 7. Bilbotar. 8. Lirainak.
9. Arkatzak. 10. Muskerra. 11. Katakume. 12. Bokartak.

Hitza gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Samin. 2. Har. Bat. 3. Koran. Rik. 4. Ar. Lezoko. 5. P. Makia. K. 6. Agurea. Eo. 7. Zut. Apeta. 8. Kin. Era. 9. Lasai.

Goitik behera: 1. Kapaz. 2. Hor. Guk. 3. Sar. Mutil. 4. Aralar. Na. 5. M. Nekea. S. 6. iB. Ziapea. 7. Naroa. Eri. 8. Tik. Eta. 9. Kokoa.

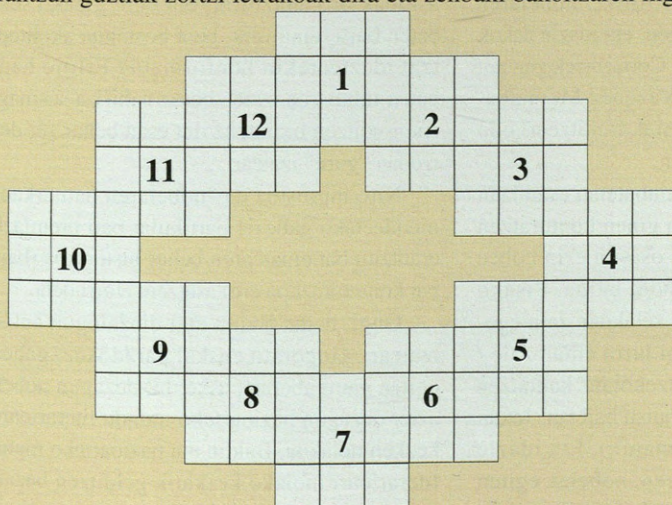
Hitz Gezidunak

	Natura	▼	Pl., txori mota	▼	Ontzi txikiak	▼	Higikundea	▼	Naizen hau
	Ezin		Gipuzkoa-ko hiria		Errep., ergel		Selenioa		
	▶		▼		▼		▼		▼
	Araudi	▶							
	Eguzkia								
Deitura	▼	Izena	▶	▼			Iodoa	▶	Alferrak, nagiak
Bizkaiko herria		Auto-mata					Arnas ezak hila		
▶		▼				Peruko hiriburua	▶	▼	▼
						... de Janeiro			
Landare belarkara	▶				Sumendiko aho	▶			
Barazki mota					Gaueko argi				
▶				Bokala	▶	Irudi	▶		
				Infin., aratu		Infin., akitu			
Interjekzioa	▶		Gari sorta	▶	▼		Erne!	▶	
Batuketan emaitzak			United States				Infusio mota		
▶			▼						
						Tona	▶	Arabako alderdia	▶
						Potasioa		Kontso-nantea	
Nitrogenoa	▶	Sariak banatzeko ekitaldiak	▶				▼		

Pertsonaia: Mendizale gipuzkoarra

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Ihardetsi
- 2.- Azaltzearen ondorioa
- 3.- Atea irekitzeko heldulekua
- 4.- Gorputz atala
- 5.- Nobela
- 6.- Erromesaldietara doana
- 7.- Iseka egiten duena
- 8.- Eraikuntza
- 9.- Ziriak
- 10.- Gorputz atala
- 11.- Euskal borrokalariak
- 12.- Haserratua

ALBERTO ELOSEGI

JON ALONSO

NOBELAZ, GAUR ETA HEMEN

H

ortik zehar barreiatu denez, joan den hamarkada, euskal literaturan, "nobelaren hamarkada" izan omen da. Nola ulertu behar da hori?

Zilegi bekik konparatzea nobela generoak XX. mendearen erdi aldean eduki zuen krisia, pinturak XIX. mendearen bukaeran eduki zuenarekin.

XIX. mendearen bukaera hartan, pintoreek, beren arte-ofizioaren tradizio luze eta gaindiezinak (akademikoki edo ikuspegi errealistatik ikusita gaindiezina) itorik, eta irudia lantzeko aurrerapen teknologikoak (argazki-makina, zinema) liluraturik, aipatu tradizioarekin apurtu zuten, XX. mende osoko banguardia, ismo eta joera guztietako bideak irekiz. "Inpresionista" deitu zieten, egun klasikoak dira.

ORAIN berrogeita hamar bat urte antzeko ataka batean egon zen literatura, nobela batez ere, eta, ondorioz, narrazio gintza bere osoan. XIX. mendeko nobelagintza oparoaren ondoren, Joycek eta Proustek generoaren gaina jo zutela irizten zitzaion; gainera, joera kritiko berriek, estrukturalismoak batez ere, ukatu egiten zioten generoari benetakotasunik, eta haren arriskuaz ohartarazten zuten (Barthesek, nobelaz: "gizarteak arte-zeinu argi eta garbiak markatzen dizkio, bere alienaziora ziurrago lerrarazteko").

Haize berri hauek inarrosirik, "nobelaren heriotzaz" hitz egiten hasi zen, eta idazle askok (Queneauk, Calvinok, Julio Cortazarrek zenbait ipuinetan, hasiera bateko Vazquez Montalbanean...) bide espermentalistik irekitzeari edo ireki nahi izateari ekin zioten.

Ordea, Montalbanean hainbatetan esan izan duenez, "poliki-poliki joan ginen konturatzen guk gorpu izendatutakoak osasun ezin hobea zuela" (ez da gauza ber-bera baina, Pisako dorreaz, "bere gisa eroriko zelakoan zain egonak / zain zeuden gehienei lurra eman zaie / erortzekoa berriz beti erortzekotan" kantatzen zuen Antton Valverde garaitu haietan, Joxan Artzeren letrari ahotsa emanik). Eta idazle gehienek, edo askok bederen, nobelak egiten segitu zuten. Eta ez da dudarik geroztik nobela

izugarri onak idatzi direla. Ez da zertan harritu; pintoreek, pintore batzuek, bederen, erretrato, paisaia eta bodegoi ederrak segitu dituzte pintatzen, bezeria dagoenez. Baina jada ez da beren esku pintura arteak hartuko duen norabidea ezartzea.

Antzeko zerbait gertatzen da nobelagileekin. Nire ikuspuntutik, nobelak nekez du jada justifikazio, esan dezagun, artistikorik. Literaturaren goren puntutzat jo izan den une baten errepikapena lortzearekin egin dezake amets, gehienez ere. Nobela, idazlearentzat, pintorearen erretratoa da.

BISTAN DA egile bakoitzak baduela nobelagintza ulertzeko bere modua, eta praktika horretatik inferitu litekeela nolabaiteko teoria; nobela deitzen den zakuaren barruan aniztasun handia dago, alegia. Nik neuk, aitortzen dut, *best-seller* izan gabe, publiko zabalaren onespene jaso duten nobelagintza-klase batzuk jotzen ditut interesgarrien. Senak esaten dit, niri interesatzen zaizkidan horietan, berebiziko garrantzia duela lorturiko oihartzun soziala (ez arrakasta ekonomikoa eta mediatikoa, kontuz, hori diferentea baita, zilegi izateko, lehenaren ondorioa behar duena), eta horrek omen dakarren atzerakalitate eta posizio bat gizartean tinkotzea. Konturatzen naiz ikuspegi honek konotazio liturgiko handi samarrak dituela, baina tira.

Gauzak honela, zer egin dezake atzean (eta kasurik onenean!) bostehun-mila-mila eta bostehun irakurle dituen nobelagile batek? Arteasmoak oro ahazturik, eta bere gisako sekta baten buru bihurturik, bere bostehun akolitontzat idaztearekin konformatu? Erljio handi baten ministroa izatea berez nahikoa susmagarria iruditzen bazait, ez dut esan behar zer deritodan "guru" izateari...

Nire inpresioa da "nobelaren hamarkada" mendeetako gabezia partikular bati premiazko erantzun bat ematearen behar historikoa (baina bai kointurazkoa ere) asetzea etorri dela.

Ongi, bada. Baina utzi diezaiozun autista izateari. Gogoratu euskal paradoxaz: gabeak egiten gaitu aberats, aske; hil dezagun nobela; azter dezagun nazioarteko mundu literarioaren kezken nolakoa. Baldin eta nazioarteko mundu literarioari inolako kezkarik gelditzen bazaio, nobelak saltzeaz aparte ●

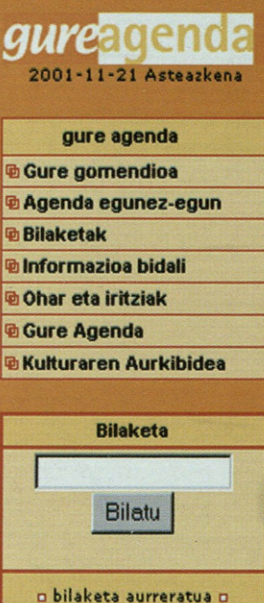
"Gogoratu euskal paradoxaz: gabeak egiten gaitu aberats, aske; hil dezagun nobela; azter dezagun nazioarteko mundu literarioaren kezken nolakoa. Baldin eta nazioarteko mundu literarioari inolako kezkarik gelditzen bazaio, nobelak saltzeaz aparte"

Euskal Herriko kultur agenda

"Zer egin dezaket asteburuan?"

"Non eskaintzen dituzte antzerki ikastaroak?"

"Non eta noiz jotzen du nire talde gogokoenak?"

egunero

www.argia.com

■ Art
□ Oku
Infor

□ Oku
Infor

□ Okuprat
Infor
galerian

□ Hiro Yamagat
Infor

INFORMAZIOA JASOTZEKO TRESNA

- Antzerkia, dantza, musika, erakusketak, kontzertuak, lehiaketak, bertsolaritza, hitzaldiak, ikastaroak, literatura, jardunaldiak...
- 6 hilabeteko aurreikuspenak eta artxiboa
- Euskal Herri osoko informazioa

INFORMAZIOA EZAGUTARAZTEKO TRESNA

Zure informazioa "Gure Agendan" automatikoki agertzea oso erraza da:

1. "Informazioa bidali" tekla sakatu
2. Sarrera gakoa lortu
3. Informazioa bidali

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria